

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ

од Првото продолжение на 81-та седница на Собранието на
Република Македонија, одржана на 18 декември 1997 година

Скопје, декември 1997 година

**ОСУМДЕСЕТ И ПРВА (81) седница, ПРВО ПРОДОЛЖЕНИЕ, ОДРЖАНА НА 18. XII.
1997 ГОД.**

1. АЈДАРАГА ГАЗМЕНД 64, 66	...Т.3-стр.1 (предлог за донесување на закон
2. АБДИ ФАИК 75	за зголемување на вработувањето,
3. АНДОВ СТОЈАН 109, 113, 119, 145, 149	со предлог на закон)
4. ВИДИМЧЕ КИРЕ 10, 83	
5. ДАНЕВСКИ СЛОБОДАН 29, 31	Т.4-стр.11 (предлог на програма за користење
6. ЈАНКУЛОВСКИ ЖИВКО 157	на средствата што ги остварува Агенцијата на РМ за
7. КОЦЕВСКИ АЦЕ 11	трансформација на претпријатијата со
8. КАРОВ ИЛИЈА 96, 99	општествен капитал за 1998 год.)
9. КОТЕВСКИ СЛАВКО 119	
10. ЛАЗАРОВ ЈОВАН 41	Т.5-стр.13 (предлог на Буџет на РМ за 1998 год.)
11. МИНОВ ПАНЧО 99, 106	
12. НАЈДОВСКИ СЛОБОДАН 3, 179, 183	
13. ПЕТКОВСКИ ТИТО (ја води седн.) 1	
14. ПАНОВ БОРИС 45	
15. СРБИНОВСКИ ЈОВАН 70, 74	
16. СТОЈАНОВСКИ ТОМИСЛАВ 86, 91	
17. СОКОЛОВСКИ ВЛАДИМИР 160, 167	
18. СУЛЕЈМАНИ РИЗВАН 170	
19. СИМЈАНОВСКИ НАУМ 173, 175	
20. ТРИПУНОВСКИ МИРКО 25	
21. ТАНТАРОВ ВЕЉО 54, 57	
22. ФИТИ ТАКИ 14, 130, 140, 148, 149 (министер за финансии)	
23. ХАРУНИ СЕЈФЕДИН 49	
24. ЧИФЛИГАНЕЦ ВАНЧО 150, 157	
25. ЏАМБАЗОВСКИ САНДЕ 60	
26. ШАПУРИЌ ЗОРАН 122, 129	

СЕДНИЦАТА ПРОДОЛЖУВА!

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ

од Првото продолжение на 81-та седница на Собранието на Република Македонија, одржана на 18 декември 1997 година

Седницата се одржа во просториите на Собранието на Република Македонија сала 1, со почеток во 11,55 часот.

Седницата ја отвори и со неа раководеше Тито Петковски, претседател на Собранието на РМ.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Продолжуваме на 81-та седница на Собранието на Република Македонија.

Пратениците Ристо Марковски, Тодосие Паунов, Алил Џафероски Амди Бајрам, Владимир Станковски и Туше Гошев, ме известил дека од оправдани причини не се во можност да присуствуваат на седницата.

Констатирам дека на седницата присуствуваат мнозинство пратеници на Собранието и дека Собранието може полноважно да одлучува.

Бидејќи го заклучив претресот по Предлогот за донесување на закон за зголемување на вработувањето, на Собранието му предлагам да го усвои следниот заклучок:

Собранието го усвојува Предлогот за донесување на закон за зголемување на вработувањето.

Кој е за предложениот заклучок, молам да крене рака?

59 пратеника гласаа за.

Дали има некој против? (нема)

Дали некој се воздржува од гласање? (никој)

Очигледно некој не гласал а има 62 пратеника во салата.

Констатирам дека заклучокот е усвоен.

I/2 сп/вц

Дали Собранието го усвојува предлогот на оваа седница да се претресе и Предлогот на законот.

Кој е за, молам да крене рака?

57 пратеника гласаа за.

Дали има некој против? (нема)

Дали некој се воздржува од гласање? (1)

Констатирам дека е усвоен предлогот на оваа седница да се претресе и Предлогот на законот.

Отворам општ претрес по Предлогот на законот.

Молам, кој бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам општиот претрес.

Отворам претрес по текстот на Предлогот на законот.

Пратеникот Санде Давчев поднесе амандмани за бришење на членовите 3,6 и 7 и истите ги повлече.

Пратеникот Звонко Каров поднесе амандман за додавање нов член 9-а, по кој Владата не се произнела.

Комисијата за труд и социјална политика поднесе амандмани на член 2 за додавање нов став 2, член 6 за менување на став 2 за менување на член 8 и за додавање нов член 10-а по кои Владата не се произнела.

Пратеникот Здравко Стојковски поднесе амандмани на член 3 став 1, алинеја 1 и на член 5 за додавање нов став 2, по кои Владата не се произнела.

Законодавно-правната комисија поднесе амандман на член 2 став 1 и на член 6 став 1, по кои Владата не се произнела.

Пратениците Љубисав Иванов, Мирко Пецов, Мирко Трипуновски Бранко Арсовски, Јован Лазаров, Блаже Филиповски и Мирко Лазаревски

поднесоа амандман на член 6, став 2, по кој Владата не се произнела.

Пратеникот Санде Давчев поднесе амандман за додавање нов член 7-а и истиот го повлече.

Пратеникот Санде Давчев поднесе амандман на член 3 став 1 за додавање нова алинеја 5 по кои Владата не се произнела.

Пратеникот Слободан Најдовски поднесе амандман за менување на зборот "зголемување", со зборот "поттикнување" на насловот и во целиот текст на предлогот на законот по кој Владата не се произнела.

Пратеникот Владе Давитковски поднесе амандман на член 2 за додавање нов став 3 по став 2, по кој Владата не се произнела. ►

Отворам претрес по амандманот за заменување на зборот „зголемување“ со зборот "поттикнување" во насловот и во целиот текст на законот поднесен од пратеникот Слободан Најдовски.

Го молам претставникот на Владата да се произнесе.

Има збор господинот Зибири, потпретседател на Владата министер за труд и социјална политика.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

Мислам, не е спорно да се стави зборот "поттикнување", но сметаме дека е поадекватен зборот "зголемување" и од тие причини сметаме дека не треба да се прифати.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Дали некој друг бара збор?

Има збор господинот Најдовски.

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани дами и господа, почитувани министри, министерот во своето образложение сосема кратко образложи

дека е поадекватен зборот "зголемување" од "поттикнување", јас не навлегувам граматичкото значење на зборот зголемување и поттикнување, има поголеми стручњаци од мене за тоа и тие можат да го образложат од тој аспект граматички што значи тоа, туку од еден друг аспект зошто сметам дека треба да биде поттикнување.

Имено, без исклучок, почнувајќи од Претседателот на државата господинот Глигоров кој се осврна на овој проблем, премиерот на Владата на РМ кој исто така вчера рече дека е ова еден радикален пресврт, но сепак само еден сегмент од мерките кои треба да влијаат за натамошен пораст на вработеноста во РМ, скоро сите дискусанти пратеници исто така кажаа дека ова е само еден мал дел од мерките кои можат да придонесат за разрешување на проблемот што значи дека може овој закон да го сватиме како една мерка која може да влијае да поттикне нови вработувања. Бидејќи ако вие стоите на ставот дека овој закон е за зголемување на вработеноста, тогаш треба да излезете со бројка колкав е бројот на невработените во РМ колкав е бројот на вработени во РМ. Во законот да утврдите бројка со која ќе кажете дека со овој закон ќе овозможиме зголемување на вработеноста во РМ. Сметам дека законот можеби ќе има некоја ефикасност за нови вработувања. Тоа автоматски не ќе значи зголемување на вработеноста бидејќи голем број други мерки кои не го пратат овој закон, јас сум убеден дека ќе влијаат да имаме голем број на отпуштања од работа по разни основи дали под стечај како технолошки вишок и по други основи што значи дека суштински гледано законот може да биде само поттикнувачка мерка во склоп на процесот на намалување на невработеноста.

Втора работа овој закон би бил издржан како закон за зголемување на вработеноста ако покрај него имавме уште неколку закони и мерки кои

требаше да го следат. Имено, на пратениците посебно на министрите во Владата на РМ им е добро познато иако премиерот вчера рече дека до сега само слушал дека се потребни преземање на мерки за олеснување при вработувањето, морам да кажам дека не само слушал туку на официјална седница на Влада на РМ пред повеќе од две години имаше предлог од тогашниот министер на Либерална партија за комплет мерки за намалување на невработеноста меѓу кои едната беше за ослободување само од персоналниот данок. Тогаш на. Влада тоа не помина, исто како што не помина реорганизацијата на државната управа за издвојување на економскиот сектор од Министерството за надворешни работи која и овој Парламент не ја усвои, но сега за неколку дена најверојатно по онаа конференција за новинарите што ја имаше министерот за надворешни работи и тоа ќе ни се врати само со задоцнување од две години.

Исто така и во овој Парламент не беше само слушнато туку имаше и официјален предлог кој јас го изнесов во името на пратениците од ЛДП за Законот за вработување, вие знаете тогаш и министерот не се согласи ме нападна, ме нападнаа и голем број пратеници кои вчера сосема поинаку мислеа, но добро можна е еволуција во мислењето, никој не го оспоруваа тоа. Затоа сметам дека, ако се придржуваме кон суштинските расправи кои беа на вчерашниот ден, ако ги почитуваме сите суштински распрправи кои се водат во јавноста дека овој закон може да биде само една мала поттикнувачка мерка во склоп на голем број на мерки кои можат да се донесат. Инаку, добро е ако остане насловот зголемување точно е дека има добар призвук во јавноста бидејќи вчера многумина велеа дека ова е маркетиншки закон. Јас велам дека не е маркетиншки, затоа што маркетингот опфаќа многу поголеми работи, една од главните е осознавање на проблемот и предлагање на комплет мерки за разрешување проблемот, а Владата најверојатно сеуште го нема

I/6

осознаено проблемот до крај и предлага само една делумна мерка од склопот на тие мерки. Затоа сметам дека треба да го прифатиме амандманот за пооттикнување а потоа дали ние или некои други ќе седнат и ќе според дали ќе се зголеми или нема да се зголеми вработеноста.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Дали уште некој бара збор? (не)

Бидејќи повеќе никој не бара збор, го заклучувам претресот и амандманот го ставам на гласање.

Кој е за, молам да крене рака? (12)

Констатирам дека Собранието не го усвои амандманот.

Отворам претрес по амандманот на член 2 став 1 и на член 6 став 1 поднесен од Законодавно-правната комисија.

Го молам претставникот на Владата да се произнесе.

Има збор господинот Зибери, потпретседател на Владата и министер за труд и социјална политика.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

Амандманот се прифаќа.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Благодарам.

Отворам претрес по амандманот на член 2 за додавање нов став2 поднесен од Комисијата за труд и социјална политика.

Го молам претставникот на Владата да се произнесе.

Има збор господинот Зибери, потпретседател на Владата и министер за труд и социјална политика.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

Амандманот се прифаќа

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Благодарам.

Отворам претрес по амандманот на член 2 за додаваше нов став 3 по став 2 поднесен од пратеникот Владе Давитковски.

Господинот Давитковски го повлекува амандманот.

Отворам претрес по амандманот на член 3 став 1 алинеја 1 поднесен од пратеникот Здравко Стојковски.

Го молам претставникот на Владата да се произнесе.

Има збор господинот Зибери, потпретседател на Владата и министер за труд и социјална политика.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

Амандманот е инкорпориран во следните и нема потреба од прифаќање што значи не се прифаќа.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Дали некој друг бара збор? (не)

Бидејќи никој друг не бара збор, го заклучувам претресот и амандманот го ставам на гласање.

Кој е за, молам да крене рака? (3)

Констатирам дека Собранието не го усвои амандманот.

Отворам претрес по амандманот на член 3 став 1 за додавање нова алинеја 5, поднесен од пратеникот Санде Давчев.

Го молам претставникот на Владата да се произнесе.

Има збор господинот Зибери, потпретседател на Владата и министер за труд и социјална политика.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

Амандманот се прифаќа.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Благодарам.

Отворам претрес по амандманот на член 5 за додавање нов став 2, поднесен од пратеникот Здравко Стојковски.

Го молам претставникот на Владата да се произнесе.

Има збор господинот Зибири, потпретседател на Владата и министер за труд и социјална политика.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

Амандманот не се прифаќа.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Дали друг бара збор? (не)

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот и амандманот го ставам на гласање.

Кој е за, молам да крене рака ? (3)

Констатирам дека Собранието не го усвои амандманот.

Отворам претрес по амандманот на член 6 за менување на став 2 поднесен од Комисијата за труд и социјална политика.

Го молам претставникот на Владата да се произнесе.

Има збор господинот Зибири, потпретседател на Владата и министер за труд и социјална политика.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

Амандманот се прифаќа.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Благодарам.

Отворам претрес по амандманот на член 6 став 2 поднесен од пратениците: Љубисав Иванов, Мирко Пецов, Мирко Трипуновски, Бранко Арсовски, Јован Лазаров, Блаже Филиповски и Мирко Лазаревски.

Го молам претставникот на Владата да се произнесе.

Има збор господинот Зибери, потпретседател на Владата и министер за труд и социјална политика.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

Амандманот не се прифаќа.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Дали друг бара збор? (не)

Бидејќи повеќе никој не бара збор, го заклучувам претресот по амандманот и амандманот го ставам на гласање.

Кој е за, молам да крене рака? (3)

Констатирам дека Собранието не го усвои амандманот.

Отворам претрес по амандманот за менување на член 8 поднесен од Комисијата за труд и социјална политика.

Го молам претставникот на Владата да се произнесе.

Има збор господинот Зибери, потпретседател на Владата и министер за труд и социјална политика.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

И овој амандман се прифаќа.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Благодарам.

Отворам претрес по амандманот за додавање нов член 9-а поднесен од пратеникот Звонко Каров.

Го молам претставникот на Владата да се произнесе.

Има збор господинот Зибери, потпретседател на Владата и министер за труд и социјална политика.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

Во претходниот амандман од матичната комисија веќе е прифатен и затоа ја користам приликата затоа што бараше пратеникот да се

I/10

произнесам дека е веќе инкорпорирана таа одредба и нема потреба од дополнителен амандман. Тоа значи не се прифаќа.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Ние мораме да гласаме бидејќи господинот Каров не е тука инаку ќе имаше можност да го повлече амандманот.

Дали некој друг бара збор? (не)

Молам, кој е за предложениот амандман да крене рака? (ниту еден пратеник)

Констатирам дека Собранието не го усвои амандманот.

Отворам претрес по амандманот за додаван е нов член 10-а поднесен од Комисијата за труд и социјална политика.

Го молам претставникот на Владата да се произнесе.

Има збор господинот Зибири, потпретседател на Владата и министер за труд и социјална политика.

НАСЕР ЗИБЕРИ:

Владата го прифаќа амандманот.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Продолжуваме со претрес по текстот на Предлогот на законот.

Дали некој бара збор? (никој)~

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот по текстот и предлогот на законот го ставам на гласање.

Кој е за , молам да крене рака? (58)

Дали има некој против? (нема)

Дали некој се воздржува од гласање? (3)

Констатирам дека Собранието го донесе Законот за зголемување на вработувањето.

Преминуваме на 4-тата точка од дневниот ред – Предлог на програма за користење на средствата што ги остварува Агенцијата на Република Македонија за трансформација на претпријатијата со општествен капитал за 1998 година.

Предлогот на програмата и извештаите на работните тела на Собранието ви се доставени односно поделени.

Отворам општ претрес.

Молам, кој бара збор?

Има збор господинот Аце Коцевски.

АЦЕ КОЦЕВСКИ.

Почитуван претседателе, почитувани министри, почитувани дами и господа,

Прво би сакал да кажам дека конечно пратениците ја имаат таа чест пред нив да се наоѓа предлог програмата за користење на средствата што ги остварува Агенцијата на Република Македонија за трансформација на претпријатијата со општествен капитал за 1998 година. Морам да потенцирам дека ова е за прв пат по донесувањето на Законот во 1993 година конечно Владата да ја исполни својата обврска според член 3а став 3 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал и до Собранието да достави предлог програма за користење на средствата. Оттаму мислам дека би било пожелно од страна на претставниците на Владата да добиеме релевантно образложение кои се причините поради кои иако процесот на приватизација е отпочнат по донесувањето на Законот во 1993 година до сега ни еднаш не беше исполнета законската обврска Собранието да ја донесе ваквата предлог програма за намената на средствата што се остваруваат од приватизацијата.

Можеби олеснителна околност е тоа што во првите две години не беше толку интензивни започнат процесот на приватизација. Меѓутоа, за последните две години нема никакво образложение поради кое Владата не ја исполни својата обврска.

Исто така би сакал дополнително да кажам дека според нашите сознанија предвидената сума од 100 милиони денари кои се предвидуваат со оваа програма односно тоа е составен дел на буџетот се многу ниски што зборува дека основните цели на приватизацијата онака како што беше замислена на нејзиниот почеток, веројатно не се остваруваат, а тоа беше да имаме брза и платена приватизација. Што значи дека со ваква сума на предвидени средства во буџетот од приватизацијата испаѓа дека таа приватизација не е платена приватизација, а самата брзина е посебна приказна за себе.

Би ги замолил претставниците на Владата да ги удостојат пратениците со еден одговор во врска со висината на средствата и во врска со причините кои во изминатите години Владата не доставуваше ваква предлог-програма до Собранието на Република Македонија.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Молам, кој друг бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам општиот претрес.

Отворам претрес по текстот на предлогот на програмата.

Дали некој бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот по текстот и Предлогот на програмата го ставам на гласање.

Кој е за, молам да крене рака? (52)

Дали има некој против? (7)

Дали некој се воздржува од гласање? (никој)

Констатирам дека Собранието ја донесе програмата за користење на средствата што ги остварува Агенцијата на Република Македонија за трансформација на претпријатијата со општествен капитал за 1998 година.

Преминуваме на 5-тата точка од дневниот ред - Предлог на Буџет на Република Македонија за 1998 година.

Предлогот на Буџетот, извештаите на работните тела ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес во начело.

Го молам министерот за финансии господинот Таки Фити да го презентира предлогот.

Има збор господинот Таки Фити, министер за финансии.

ТАКИ ФИТИ: (прилог)

(ПРИЛОГ)

II/1/JM/лј

**ТАКИ ФИТИ – МИНИСТЕР ЗА ФИНАНСИИ ВО ВЛАДАТА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

**ВОВЕДНО ИЗЛАГАЊЕ ЗА ПРЕДЛОГ
БУЏЕТОТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО
1998 ГОД И ОСНОВИТЕ НА ФИСКАЛНАТА
ПОЛИТИКА**

***Дами и Господа, почитувани
пратеници,***

Пред Вас е предлог Буџетот на Република Македонија за 1998 година. Со Буџетот, како основен инструмент на фискалната политика и со монетарната политика за 1998 година, ќе се настојува да се одржи и зацврсти макроекономската рамнотежа и стабилност на земјата и да се поттикне понатамошниот пораст на општествениот производ. Во тој контекст се планирани и двете основни цели на макроекономската политика на земјата за 1998 година - одржување на годишната стапка на инфлација на ниво од 5% и пораст на реалниот општествен производ од 5%. Логиката на поставеноста и функционирањето на јавните приходи и расходи треба исто така да овозможи :

- поттикнување и зголемување на вработеноста во стопанството преку издвојување на буџетски средства за плаќање на придонесите за новите вработувања;
- продолжување и продлабочување на структурните реформи во земјата - реструктурирање на реалниот сектор, односно секторот на претпријатијата, и понатамошна санација и консолидација на финансискиот сектор;

II/2.-

- зголемување на инвестиционата активност во земјата при што јавните инвестиции, покрај врз буџетски средства, ќе се потпираат и врз позначајно користење на странски средства во различни форми (кредити од меѓународни финансиски институции, концесионо финансирање, портфолио пласмани и сл.), а инвестициите во приватниот сектор врз зголемувањето на неговата профитабилност и привлекување на странски директни инвестиции;
- натамошна консолидација на социјалните фондови преку смалување и елиминирање на дефицитите и алокација на средствата во функција на постигнување не само на чисто социјални, туку и економски цели;
- паралелно со редистрибутивната функција на Буџетот во 1998 година, ќе јакне и неговата развојна функција и тоа не само преку издвојување на буџетски средства за поттикнувањето на нови вработувања, туку и преку алокација на буџетски средства за финансирање на проекти поддржани со средства од меѓународни финансиски институции - ова ќе биде случај во областа на земјоделството, здравството, образованието, развојот на малите и средни претпријатија, преквалификација на работната сила и сл.
- поддржување на монетарната од страна на фискалната политика заради нивно заемно комбинирање и надополнување, а со цел одржување на стабилноста на девизниот пазар и курсот на денарот, како основно сидро на монетарната политика.

Според тоа, фискалната политика и Буџетот за 1998 год. ќе бидат во функција на поддржување на вака поставените цели на макроекономската политика на земјата за 1998 година.

Дами и Господа, почитувани пратеници,

Поаѓајќи од глобалните цели и задачи на макроекономската политика за 1998 година, вкупната јавна потрошувачка на земјата (републичкиот Буџет, буџетите на единиците на локалната самоуправа, социјалните фондови и Фондот за патишта) планирана е на износ од 67.410.638.000 денари, што претставува 40,10% од општествениот производ на земјата. Кореспондентниот податок за 1997 година изнесува 41,45%

II/3.-

За да нема недоразбирања околу ова сакам во овој контекст да нагласам дека за 1998 г. учеството на вкупната јавна потрошувачка во домашниот бруто производ е пресметана на основа од 168 милијарди денари колку што е оценетиот општествен производ. А за тековнава година учеството на јавната потрошувачка е мерено на основа 155 милијарди ден.,домашен производ. Така што овој податок го давам за да не направи забуна.

Ова покажува дека продолжува тенденцијата на опаѓање на учеството на јавната потрошувачка во општествениот производ, што е добро, бидејќи на тој начин се создава простор за побрз стопански раст на земјата. Во тие рамки, изворните приходи на републичкиот Буџет се планирани на 41.020.000.000 денари, односно 24,4% во општествениот производ на земјата, наспроти 24,9% тековнава година. Билансот на приходи, кој е глобално прикажан во предлог - Буџетот, ја има следнава структура:

Даночните приходи во маса изнесуваат 37.665.000.000 ден.

во нивни рамки:

- *персоналниот данок од доход* е планиран на 8,4 мрд. денари, односно 20,5% во вкупните изворни приходи на Буџетот за 1998година;
- *данокот од добивка* на 1,6 мрд. денари, односно 4%;
- *данокот на промет* на 9,4 мрд. ден, односно 22,91%;
- *акцизите* 12,1 мрд. денари, односно 29,5%;
- *царините* 6,0 мрд. ден, односно 14,63%.

Неданочните приходи во маса изнесуваат 3.355.000.000. денари;

во нивни рамки:

- административните такси* се планирани на 579 000 000 денари, односно 1,41% од вкупните изворни приходи на буџетот;
- судските такси* на 450 000 000 денари, односно 1,1%;
- паричните казни* на 172 000 000 денари,односно 0,42%;
- другите неданочни приходи* на 1,8 мрд. денари, односно 4,4%.

При планирањето на динамиката на одделните видови на буџетски средства, во анализата е земено предвид дејството на повеќе релевантни фактори: следење на степенот на реализација на приходите во последните три години и екстраполација, односно пренесување на реализираните трендови на наплата на приходите, извршените промени во даночната регулатива, лоцирање на чувствителните пунктови во кои е поизразена тенденцијата на евазија и сл.

II/4.-

Од минатата година, со почетокот на имплементацијата на трезорскиот систем во Буџетот, се прикажуваат и сопствените приходи на одделните буџетски корисници. Во предлог - Буџетот на Република Македонија за 1998 година тие се прикажани во износи пријавени од нивните корисници. Меѓутоа, она што е тука значајно е фактот дека Министерството за финансии благодарение на трезорскиот систем, сега е во состојба јасно да ги разграничи сопствените и буџетските приходи на корисниците и да ја следи перманентноста на остварувањето на сопствените приходи кај секој буџетски корисник. Ова ќе даде можност за две-три години, токму врз основа на утврдената постојаност на реализацијата на сопствените приходи, да се преземат конкретни чекори, врз објективизирани критериуми, за рационализација на буџетската потрошувачка.

Расходите во предлог-Буџетот за 1998 година планирани во износ од 45.525.365.000 денари, покрај на вообичаениот начин, се класифицирани и според т.н. функционална класификација, што е во согласност со трезорскиот систем на нивно евидентирање и следење.

Структурата на одделните видови на трошоци е како што следува:

плати, наемнини и надоместоци 15.531.960.000 денари, што претставува 34,12% во вкупните планирани трошоци. Номинално платите и надоместоците се поголеми од оние во 1997 година за 2%. Овој благ номинален пораст, во прв ред е резултат на појавата на нови институции како буџетски корисници (Народен правобранител, Агенција за разузнавање, ' Државна ревизија, МИА и сл.), како и на процесот на унапредување (поместување кон повисоките скалила на хиерархијата) на постојните вработени во јавниот сектор. При тоа, треба да се има предвид дека најзначајниот дел од пополнувањата на вработувањата во новите институции се базирани на трансфер на постојниот кадар од другите буџетски корисници. Практично и покрај малиот номинален пораст на платите и надоместоците на буџетските корисници, тие во 1998 година реално ќе опаднат, имајќи ја во предвид планираната стапка на инфлација од 5%.

стоки и други услуги 5.307.318.000 денари, односно 11,66 1 % во вкупните трошоци;

тековни трансфери 15.900.355.000 денари, односно 34,93% во вкупните трошоци. Бидејќи ваквата глобална класификација на трошоците не дава јасен преглед на одделните видови трошоци, дозволете да потсетам дека во категоријата тековни трансфери влегуваат четири значајни позиции: трансфери до владини институции, како што се: трансфери до МИА и јавните гласила, издавачка дејност, трансфери до специјализирани организации за сместување на стари лица и хендикепирани деца, ученички и студентски стандард, трансфери до научно истражувачки институции, трансфери за технолошки развој, програми од областа на културата, трансфери за здравство, МАНУ и сл.); трансфери до единиците на локалната самоуправа; државни дотации, трансфери до физички лица и нестопански организации, како што се трансферите кон пензискиот фонд, воени инвалиди, детски додаток, социјално-загрозени семејства, трансфери за невработеност, хуманитарни организации и сл; трансфери врз основа на субвенции, како што се стратешки резерви, девизни штедни влогови, санација на банки, програма за поттикнување на нови вработувања и сл.

каматни плаќања 2.271.497.000 денари, односно 5% во вкупните трошоци (станува збор за камати врз основа на порано мобилизирани странски кредити);

капитални трошоци 2.553.067.000 денари, односно 5,61% во вкупните трошоци. Тука влегуваат програмите за геолошки истражувања, ревитализација на селата, програмите за патишта, програмите за инвестиции во земјоделството и сл;

заеми, учество во хартии од вредност и отплата на Главнина 3.961.168.000 денари, или 8,7% во вкупните трошоци Овде влегува депозитот на Буџетот кон Централната банка, членарини во меѓународни институции и гаранции на Буџетот.

Погледнато од аспект на функционалната класификација на трошоците, којашто има посебна аналитичка вредност[^] бидејќи глобално упатува на буџетските расходи според намени, трошоците ја имаат следнава структура: општите јавни услуги (тука спаѓаат услугите на

законодавната и извршната власт, фискалните и финансиските услуги, и сл.) во Буџетот за 1998 година се планирани во износ од 4.545.245.000 денари, односно 10% од вкупните трошоци; трошоците во врска со одбраната се планирани во износ од 3.900.158.000 денари, односно 8,57%; трошоците за јавен ред и безбедност се планирани во износ од 4.433.649. 000 денари, односно 9,74%; трошоците за образование и образовни услуги се планирани во износ од 8.092.612. 000 денари, односно 17,78 %; трошоците за здравствени услуги се планирани во износ од 341.131 000 денари, односно 0,75%, (овде станува збор само за буџетските трансфери за оваа намена); трошоците за социјална заштита и социјална сигурност на населението планирани се во износ од 10.471.621.000 денари, односно 23 %; трошоците за домување и одржување на урбаната средина се планирани во износ од 142.184.000 денари, односно 0,3%; трошоците за рекреативни, културни активности и услуги се планирани во износ од 1.269.872.000 денари, односно 2,8-%; трошоците за земјоделство, регулатива и операции се планирани во износ од 524.969.000 денари, односно 1,2 %; трошоците за рударство, индустрија и градежништво се планирани во износ од 295.550.000 денари, односно 0,65%; трошоците за транспорт и комуникации се планирани во износ од 1.295.134.000 денари, односно 2,8%; другите различни услуги вклучувајќи ги тука и производството и преносот на електрична енергија, трансферите до единиците на локалната самоуправа, како и до Агенцијата за стопански недоволно развиените општини, планирани се во износ од 5.133.064.000 денари, односно 11,3%.

Дами и Господа, почитувани пратеници,

Имајќи го предвид фактот дека наша круцијална цел е и во иднина да одржиме висока и цврста макроекономска стабилност, што според сознанијата на современата економска наука е битен услов за реален пораст на општествениот производ, Буџетот во основа е рестриктивно поставен. И оваа година неговата рестриктивност е потенцирана за дополнителни 1,2 мрд. денари, колку што изнесува депозитот на Буџетот кон Централната банка, како инструмент на поддршка на монетарната политика од страна на фискалната политика.

II/7.-

Овде сакам да потсетам дека на почетокот на оваа година депозитот беше планиран на двојно поголем износ - 2,4 мрд. ' денари. Меѓутоа, во првата половина на тековнава година, како што е познато, дојде до значајно нарушување на рамнотежата на домашниот девизен пазар, при што побарувачката за девизи беше поголема од понудата. Таквата состојба на девизниот пазар бараше посебни интервенции од Народната банка во смисла на понуда на девизи со што почнаа да се намалуваат девизните резерви на земјата. Згора на тоа, интервенцијата со девизи од девизните резерви придонесе за повлекување на дел од паричната маса во оптек, поради што проблемот со неликвидноста во стопанството стана алармантен. Затоа во јули месец 1997 година беше извршена девалвација на домашната парична единица. Девалвацијата беше проследена со пакет на добро осмислени и програмирани мерки (мултилатерална компензација, промени во Законот за финансиско работење, замрзнување на платите со исклучок на оние во целосно приватизирани претпријатија и дополнителни рестрикции во Буџетот), благодарение на што таа ги даде очекуваните ефекти. Тоа доведе и до повторна појава на вишок на девизи, навистина главно во последниот квартал на годината. Централната банка ги откупи понудените девизи, така што на тој план пропуштеното до месец јули комплетно беше надоместено, со што позицијата на НБМ повторно се зацврсти. Поаѓајќи од фактот дека НБМ во текот на 1998 година цврсто ќе го брани основното монетарно сидро - стабилен курс на денарот во однос 31 денар за 1 ГМ, таа ќе мора да го откупи целиот вишок на девизи што во текот на 1998 година ќе се појави на пазарот. Затоа Владата одлучи и понатаму да го задржи депозитот кон НБМ во износ од 1,2 мрд. денари, како инструмент на поддршка на монетарната од страна на буџетската политика. Доколку овој инструмент не би постоел, Централната банка би била принудена целиот вишок на девизи да го откупи со средства од примарната емисија, што, без сомнение, би имало проинфлаторен ефект. Според тоа, со депозитот од Буџетот кон НБМ се врши стерилизација на износот од 1,2 мрд. денари, бидејќи парите прибрани во Буџетот се реални пари. Се разбира тоа ја зголемува рестриktivноста на Буџетот. Затоа пак истата операција на другата страна се појавува како релаксација на монетарната политика, но, што е особено значајно, без инфлаторен ефект. Овие факти недвосмислено потврдуваат зошто е неопходно депозитот да се задржи и во текот на 1998 година.

Дами и Господа, почитувани пратеници,

Истовременото спроведување на политиката на макроекономска стабилизација и на политиката на структурни реформи, како иманентна карактеристика за стопанствата на сите земји во транзиција, придонесува социјалните трошоци за преод од командно кон пазарно стопанство да се одржуваат на високо рамниште. Како што наспоменав понапред, буџетските средства за социјална заштита и сигурност на граѓаните оваа година се планирани во износ од 10,4 мрд. денари. Во тие рамки и натаму остануваат високи трансферите кон Пензискиот фонд, Заводот за вработување и Програмата за социјално загрозените семејства. При тоа, средствата врзани за трансферите кон невработените поради структурни промени, кои за 1998 година се планирани на износ од 2,9 мрд. денари и средствата за социјално загрозените семејства во износ од 2,5 мрд. денари, до сега имаат чисто социјална функција. Со промените кои се внесуваат со Законот за поттикнување на вработеноста, како радикална мерка за ублажување на еден од најтешките и најгорливи социјално-економски проблеми со кои се соочува Република Македонија, тие во наредните две години ќе добијат и развојна функција. За таа цел во Буџетот се воспоставува и нова ставка - Програма за поттикнување на вработувањето во износ од 1,8 мрд. денари. Тоа се пари кои се алиментираат од изворните приходи на Буџетот, пари кои и до сега се алоцираат кон социјалните фондови, а преку нив и во сферата на потрошувачката, и кои често пати ја загрозуваат флексибилноста на пазарот на трудот. Сега со овие средства Буџетот го презема врз себе товарот на плаќање на социјалните придонеси за нововработените во стопанството со што би се постигнале повеќекратни позитивни ефекти: поевтинување на работната сила, стимулирање на претприемачите и менаџерите за НОВРТ инвестиции и вработување, намалување на трошоците на Заводот за вработување, намалување на трошоците врзани за трансферите кон социјално загрозените семејства, стимулирање на странските инвестиции, подобрување на флексибилноста на пазарот на трудот, елиминирање на сивата економија на пазарот на трудот и сл.

ТАКИ ФИТИ: (продолжение)

Развојната компонента на Буџетот оваа година, како што веќе напоменав, јакне и за износот на ставките што се определени во Буџетот за поддршка на развојни проекти чијашто финансиска конструкција се обезбедува со учество на Светската банка и донации од странство. Во секторот на земјоделството ќе започне со реализација Проектот за рехабилитација на системите на наводнување, чијашто пресметковна вредност е планирана на 32 милиони американски долари, во кои Светската банка учествува со 12,5 милиони \$, Холандија со грант од 12 милиони \$ и Буџетот со 8 милиони \$. При тоа, учеството на Буџетот оваа година за овој проект изнесува 89. 600 000 денари. Овде треба да се има предвид дека вака издвоените буџетски средства се предуслов за затворање на финансиската конструкција на овој значаен проект. Во Буџетот за 1998 година исто така се издвоени средства во износ од околу 37 милиони денари за реализација на Проектот за поддршка на индивидуалните фармери во вкупен износ од околу 7,9 милиони американски долари. Овие средства заедно со ИФАД проектот во износ од околу 8,5 милиони \$, за развој на источните и јужните региони, ќе му обезбедат на земјоделството значајни развојни импулси. Кога сме веќе кај земјоделството треба да се имаат предвид уште два факти:

Прво - земјоделството ужива висока царинска заштита. Имено, царинските стапки заедно со прелевманите кај голем број земјоделски и прехранбени производи обезбедуваат заштита до 70%, во услови кога просечното царинско оптоварување според новиот царински тарифник опадна од 26% на 16%; и

Второ - вистинските земјоделски производители се ослободени од плаќање на данок.

Во сферата на здравството во тек е реализација на Проектот за транзиција на здравствениот сектор во вкупен износ од 19,4 милиони американски \$, со кредит под ИДА услови и со буџетско учество од околу 87 милиони денари. Во сферата на образованието ќе се реализира Проектот за санација на образованието, во чии рамки се застапени и компоненти за санација на училиштата во руралните средини, пилот проекти за обезбедување учебници, иницијативи за обука на наставници и сл. Овде со скромно буџетско учество од 600 000 ГМ ќе обезбедиме 5 милиони американски \$ кредит од Светската банка под ИДА услови и донации во износ од 7 милиони \$ од Холандија, Швајцарија, Јапонија и др. донатори.

III/2 . -

Според тоа кога овој дел се гледа развојната компонента не е доволно да се гледа апсолутниот износ на пратите предвидени во Буџетот. Тие, понекогаш, минимални средства што ги издвојуваме во Буџетот се услов врз таа основа да дојдат нови пари во земјата. И ве молам кога ќе се дискутира за Буџетот тие моменти и аспекти да се имаат во предвид.

Дефицитот на Буџетот за оваа година е планиран на износ од 4,5 мрд. Во овој контекст најпрвин треба да се има предвид дека РМ во изминативе години ги регулира односите со сите свои кредитори ММП, Светската банка и нејзините афилијации, ИДА, Меѓународната финансиска корпорација и на МИГА, Европската банка за обнова и развој кредиторите во рамките на Парискиот и лондонскиот клуб. Европската инвестициона банка, ЕУРОФИМА, Фонд за социјален развој при Советот на Европа и др. Според постигнатите договори Република Македонија е обврзана редовно да ги сервисира своите долгови и тоа засега успешно се прави. Нивното нормално сервисирање мора да тепе и во иднина бидејќи од тоа во голема мера зависи кредибилитетот на земјата и нејзиниот рејтинг на меѓународниот финансиски пазар. Во оваа пригода исто така сакам да истакнам дека состојбата на екстерната сметка на Буџетот на ЕМ (преку којашто и се извршува сервисирањето на јавно-гарантираните долгови) во текот на претходнава и тековната година е минусна. Тоа значи дека земјата повеќе вратила отколку што мобилизирала нови кредити од странство, односно дека сме имале негативен нето трансфер на капитал. Во текот на 1998 година вкупните обврски на земјата по странски заеми и кредити изнесуваат околу 114 до 120 милиони долари (ова отстапување почитувани пратеници од 6 милиони долари ќе биде детерминирано од интервалутарните односи и структурата на нашиот надворешно-финансиски долг, така да не може

III/3.-

прецизно до крај да се каже точно колку ќе биде износот, но разлика е 5-6 милиони). Од тоа околу 85 милиони долари се јавно гарантиран долг што паѓа на товар на екстерната сметка на Буџетот и што мораме ние како држава да го сервисираме нормално. Овој износ на јавно гарантиран долг, како што може да се забележа, одговора на денарска противвредност од околу 4,5 мрд. денари и дава објаснување на големината на дефицитот на Буџетот за 1998 година. Според тоа тој дефицит од 4,5 мрд. денари е независна варијабла и ние мораме да го ставиме во Буџетот за да едноставно нормално пред се сервисирањето. Не можеме заштеди да правиме на тој дел. Врз големината на планираниот дефицит свое влијание имаше и извршената девалвација на националната парична единица во јули месец оваа година. Разликата од 85- до 114-120 милиони долари се кредити кои ги мобилизира Комерционалниот сектор и Народната банка на Македонија, па според тоа, овој долг го враќаат претпријатијата главно преку Париски клуб и преку Агенцијата за санација на банки односно Централната банка за делот од меѓународните заеми и кредити наменети за поддршка на девизните резерви на земјата. Само едно мало објаснување. Аранжманите што доаѓаат преку Меѓународниот монетарен фонд легнуваат на девизните резерви на земјата, а додека платнобилансната поддршка доаѓа на екстерната сметка на Буџетот, бидејќи се ова покомплицирани односи едноставно е упатно да се презентира пред пратениците.

Дами и господа, почитувани пратеници,

Од ова што е досега кажано јасно произлегува дека со вака поставена фискална и монетарна политика, Владата на Република

III/4.-

Македонија опстојува во намерата да создаде услови за позабрзан стопански раст со едновременно одржување на висока макро- економска стабилност. Во тој контекст и Предлог буџетот на Република Македонија за 1998 година останува рестриктивен. Ако се погледаат планираните трошоци на одделните буџетски корисници ќе се забележи дека тие, со мали исклучоци се одржуваат некаде околу нивото на ребалансираните износи во 1997 година или нешто над тоа, а кај од- делни ресори дури е присутно и апсолутно намалување. Меѓутоа, тоа е она што мора да се направи сега за да продолжи тенденцијата на опаѓање на вкупната јавна потрошувачка во однос на општествениот производ и на тој начин да се создаде простор за пограничен раст и развој во иднина.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-динот Трифуновски.

МИРКО ТРИПУНОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани колеги пратеници, господа министри,

Пред нас е Предлог-Буџетот на Република Македонија за 1998 година. Со малку посериозно разгледување ќе дојдеме до првото сознание дека Предлог-Буџетот, кој е прикажан со броеви на повеќе од 300 страници, крајно рестриктивно е образложен, и тоа во текст што е содржан на помалку од 12 страници. Или, за 25 страници броеви се дава само по една страница образложение. Навистина сооднос со што сакам да кажам дека Буџетот и образложението кон него не соодветствуваат. Всушност недостига поголема аналитика по многу ставки од Буџетот, со

оглед дека за истите не се дава образложение. Со тоа се дава можност секој да прави сопствени аналитички проценки, но недоволни, бидејќи за

III/5.-

тоа не се дадени соодветни податоци. Доколку постои намера одделни приходи и расходи да не бидат расветлени, а со тоа да се прикажат нецелосно, тогаш и моите размислувања не би се движеле во тој правец, туку укажувам на потребата од поопстојни образложувања на ставките на Буџетот. Познато е во светски рамки дека Буџетот најчесто е голема книга која прецизно се образлага како на приходната така и на расходната страна и тоа детално и прецизно. Се залагам за воведување на ваква практика и кај нас со што благовремено би се отстраниле нејасностите и дилемите што ги предизвикува недоволното образложение.

Но и покрај тоа од Буџетот и од образложението кон него, како и од излагањето на министерот проф .д-р Таки Фити, се огледуваат основите од кои се раководеле предлагачите односно Владата на Република Македонија. Имено, Буџетот што се предлага е конципиран со цел за одржување на макроекономската стабилност и рамнотежа, како и да ги

продолжи структурните реформи како развоен елемент во стабилизацијата на економијата на државата. Тргувајќи од тоа во голем дел потребите и проекциите на корисниците на Буџетот се лимитирани, а со цел за одржување на рестриктивната макро-економска политика.

Од друга страна развојниот елемент на овој Буџет се отсликува низ следните показатели, односно порастот на неговата маса која во 1997 година изнесуваше 15,37%, а во 1998 година е предложено да изнесува 19,43%. Ова зголемување од 4,06%, за разлика од минатогодишното, главно е насочено во поддршка на здравството и образованието.

Особено сакам да истакнам дека овој Буџет не го поддржува социјалниот аспект односно во одредени елементи ги напушта определбите за социјалната држава. За задоволувањето на социјалните потреби во 1997 година беа наменети 10.728,00 милиони денари или 25,04%, додека во Предлогот на Буџетот за 1998 година овие средства изнесуваат 9.370,00 милиони денари или 20,58% што всушност претставува намалување за 4,46% индексни поени. Ова намалување ценам дека брзо ќе се почувствува во реалниот живот што ќе доведе до

натамошно усложнување на и така комплицираните односи во социјалната сфера.

III/6.-

На секој буџет можат да му бидат ставени забелешки дека е преобремен, дека е несеопфатен, дека не е одраз на монетарно финансиската состојба или дека има простор за поголемо штедење на потрошувачката во полза на производството. Тоа е секогаш можно но и потребно за да се доближува буџетот во согласност со барањата на граѓаните што не избрале и ни го довериле мандатот.

Меѓутоа се поставува прашањето дали Буџетот е реален и дали ги обезбедува правата на корисниците на Буџетот што се утврдени со други прописи, што се донесени од овој парламент и од оваа влада. Тргувам од овој постулат зошто факт е дека буџетската рамка е дефинирана со прописите во кои се утврдени тие права на неговите корисници. Од таму може да се оцени дека во поголем обем тие права се задоволуваат но во лимитирани рамки, а како резултат на ограничувањата на стопанството кое е неопходно да биде растоварено во поголем обем од буџетските зафаќања. Во исто време и дел на правата на граѓаните, особено во социјалната сфера се лимитираат, иако тоа не е сторено со пропис или со колективен договор.

Сепак укажувам дека одделни прашања треба да бидат по опстојно анализирани и тоа:

1. Од буџетските средства 1,8 милијарди денари се наменети за финансирање на вработувањето што заслужува поддршка и е за поздравување, особено заради драматичните состојби кои се присутни во доменот на невработеноста, која, за разлика од 1990 година, кога изнесуваше 24%, сега е зголемена и изнесува 34,5% од вкупниот број работоспособни лица.

2. Порастот на средствата за финансирање на културата за 18,35% во однос на остварените во 1997 година, или за 49% повеќе за финансирање на разни програми во културата што изнесува зголемување од 150 милиони денари, го оценувам како реален однос кон

културата и културното наследство на Република Македонија, но и на барањето од ова министерство да се заземе цврст став за реализација на потребите во оваа сфера.

III/7.-

3. Билансот на увозот и извозот се усогласени со Буџетот и монетарната политика која претпоставува одржување на стабилен девизен курс; одредување на стабилна и ниска стапка на инфлација; поддршка од фискалната политика и политиката на плати и т.н. Предвидено е паричната маса да расте за 11%, кредитниот потенцијал на банките за 14,8%, примарната емисија на пари за 10% што создава простор за релаксирање на монетарната политика. Но и покрај овие показатели, во овој предлог буџет не се предвидуваат средства за поголема промоција на инвестициите и остварување на динамизам во инвестиционата сфера.

Доколку се согледаат сите раздели по корисници за Буџетот за 1998 година, ќе дојдеме до следните констатации:

- буџетската потрошувачка ќе се заголеми и тоа: во Министерството за одбрана за 4,6%, во МВР за 2,4%, во Министерството за правда предвиден е пораст за 15,3%, во МНР за 13,6%, Министерството за финансии за 7,7%, државниот раздел 09002 58,2%, бидејќи во Собранискиот раздел не ги најдов средствата за избори, се во оваа ставка, Царинската управа за 10,8%, Министерството за развој за 1,7%, Министерството за заштита на животната средина за 11,1%, заштита на природни реткости 3%, Министерството за сообраќај 0,9%, општествена заштита на деца 20,9% итн.

Но во претходново набројување не ми беше целта да ги посочам покачувањата туку да направам јасна слика и компарација со намалувањата кои ќе ги изнесам и тоа во Министерството за стопанство намалување за 4,2%, за Дирекцијата за републички и стокови резерви за 20,6% и Министерството за земјоделие за 12,6%. А сите ние, стопанството и во развојот на земјоделието гледаме голем потенцијал за излез од сегашнава економска криза. Искуствата во високоразвиените земји говорат дека државата е таа која треба глобално да го програмира, ориентира и со економски мерки поттикнува и гарантира земјоделското производство, а со овој буџет тоа не го правиме, не ќе е доволно да се каже дека овој процент на намалување од 12,6% се оние средства кои

служеа за исплаќање премии и субвенции, не ќе биде доволно, ако не се каже зошто тие средства во овој буџет се наменети за развој на нови генетски потенцијали на високопродуктивни сортни семиња.

III/8.-

Минатата година го одобливме воведувањето на единствен трезорски систем на Република Македонија во однос на користењето на средствата, со што се става ред во трошењето и за она што се добива за парите на граѓаните кои плаќаат данок. Но мојата забелешка се однесува кон тоа дека сопствените приходи немаат потребна аналитика. '

Како забелешка на буџетот би сакал да ја изнесам ниската проценка на приходите од приватизацијата на претпријатијата што се планира со 100.000.000 или помалку за 37.000.000 од 1997 година. Поставувам ^ прашање со оглед дека се работи за модел на платена приватизација кој се спроведува кај нас, зашто приливот на средствата не се одвива според утврдената динамика и зашто се чини дека има потреба од преоценка на овој извор, кој извор ќе треба да биде со специјална програма наменет за:

- отплата на долгот по основ на штедни влогови 47%;
- исплата на средства потребни за остварување на правата на работниците и создавање можности за вработување на работниците кои останале без работа во процесот на сопственичката трансформација 50%;
- и 3% развојни програми и проекти.

И на крај би истакнал дека давам поддршка за донесување на овој буџет и истовремено предлагам Собранието да заклучи, Владата на Република Македонија да ги следи ефектите од примената во Буџетот и за тоа да го известува Собранието, а по потреба да предлага измени на одделните ставки во Буџетот што ќе овозможат поттикнување на стопанството кон поголем извоз..

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-динот Даневски.

СЛОБОДАН ДАНЕВСКИ:

Г-дине претседателе, дами и господа пратеници, господа министри,

Буџетот на Република Македонија , па и на секоја друга земја е основниот инструмент за остварување на владината макро-економска политика во одредена година. Посебен елемент на макро-економската

III/9.-

политика е фискалната политика и тоа главно е основната за дефинирање на обемот и структурата на приходите и трошоците на јавните потреби, а во рамките на тоа и на државниот Буџет. Затоа пред да се поднесе во Парламентот на разгледување Буџетот вообичаена практика е Владата да има разгледано и донесено документи под назив "макро-економска политика" со широка документација вклучувајќи ги и макро-економските биланси. Тоа е вообичаена практика, но и законска обврска и на Македонската Влада. Спротивно на вообичаените норми и законските обврски сегашната Влада на РМ предводена од СДСМ најверојатното заборавила на своите законски обврски и овој пат ги предлага да го разгледаме буџетот без притоа да ни достави акт, документ за макро-економската политика за 1998 година на увид. Оттука јасно произлегува, дека оваа Влада нема, или најверојатно не е во можност да го подготви основниот документ за макро-економската политика па да се спаси ако е можно нешто, да го обели својот образ, како што би рекле Штипјани, се опре- дели да му предложи на Собранието сепарати и парцијални документи за Остварување на одделни сегменти на економската политика без да се искаже целосната и единствената макро-економска политика што треба меѓусебно да ги спои синхронизира и избалансира одделните сегментарни политики.

СЛОБОДАН ДАНЕВСКИ: (Продолжение)

Исто така, и овој пат не гледаме никаков извештај од водените ноемвриски преговори помеѓу претставниците на македонската Влада и Мисијата на ММФ. Вообичаено и неизоставено е во праксата на ММФ при своите мисии да оставаат на владите - домаќини писмо аз намери или за разбирања, а во најмала рака, кога преговорите не се целосно завршени за одделните делови од договорената политика да останат сегментарни записници. Бидејќи Владата ни нема доставено макроекономската политика за 1998 година, нема извештај за водените преговори, ниту писмо за намерите од ноемвриската мисија на ММФ, реално се наметнува прашањето пред македонската Влада или навистина се објективни гласините дека преговорите биле доста тешки, тврди и неуспешни и дека уште на стартот на февруари идната година мисијата на ММФ повторно ќе биде во Македонија за да ги заврши во ноември започнатите преговори.

Вообичаено е, а и нашето искуство укажува на тоа дека Мисијата на ММФ не ги завршува преговорите со постојните Влади во земјите каде што претстојат парламентарни избори, туку тоа го прави по изборите, со новоизбраните влади. Дали и ова не е причина што нема никаков документ од ноемвриските преговори?

Македонската влада очигледно дава приоритет на подготвување на документи што се инструменти, мерки за реализација а не за економската политика.

Со оглед на отсуство на официјален акт за макроекономската политика на Владата за 1998 година, предлагачот се повикува на

мноштво неселектирани претпоставки, неусогласени податоци за основните макроекономските агрегати, дури вклучува теоретски мисли спротивни на реалните состојби во земјата.

Само да изнесам некои илустрации:

Во претпоставките на Предлог - буџетот Владата изнесува стапка на општествен производ од 5% годишно. Значи, поаѓа од старата социјалистичка категорија на економски растеж во земјата. Спротивно на ова, во Законот за ограничување на јавните потреби, при мерењето на учеството на јавните потреби ја користи категоријата бруто домашен производ. Таа, како вредност е повисока од категоријата општествен производ, бидејќи го содржи и доходот од непосредните дејности. Очигледно, намерата на Владата била да искаже помало квантитативно учество на јавните потреби. Па затоа, споредбата ја прави со бруто домашниот производ.

Во октомвриската анализа на Владата бруто домашниот производ за 1998 година, во вредност од 168,1 милијарда денари е проектирана со реален економски растеж од 3%, а не 5%, што заедно со проценетиот дефлатор од 4,5% значи номинално зголемување на општествениот производ или бруто домашниот производ за 7,8%.

Потребно е да се прави разлика помеѓу поимот дефлатор и инфлација. Номиналниот растеж на буџетот за 1998 година во однос на ребалансираниот буџет за 1997 година изнесува 9,5%. Ако се земе предвид дека податокот за бруто домашен производ од октомвриската владина анализа е вистинскиот со пораст од 7,6%, тогаш номинален растеж на буџетот е повисок, а со тоа има и повисоко учество од

оствареното во 1997 година. Ако е точна бројката за економски растеж од 5%, дадена во претпоставките во образложението на буџетот, но дадена за општествениот производ, тогаш учествува во вкупните јавни потреби и на буџетот не се дадени со Закон за ограничување на јавните потреби за наредната година.

Во овие индикатори не се земени предвид сопствените средства кои, доколку се вклучат, ќе направат поинакви динамики. Но во секој случај зголеменото учество на јавните потреби и буџетот или во општествениот производ, било во бруто домашниот производ.

Почитувани пратеници,

Сето ова укажува на недоверливоста и нереалноста на податоците на макроекономските индикатори за јавните потреби, а се разбира, во тие рамки и за буџетот што го гледаме. Проблемот на, нереалност, неинформации и статистички податоци е присутна во целиот период од осамостојувањето на РМ. Тоа е тема на многу академски, стручни, ТВ и новинарски расправи. Тоа најчесто се однесува на дефинирањето на економските категории според методологијата на пазарните стопанства но и на опфатноста на одредени елементи на одредените економски категории. Јавните расправи ја збунија " - македонската јавност и создадоа крупни проблеми и штети во државата. И покрај тоа, Владата како да не сака, а можеби и незнае или можеби да ги разреши овие прашања.

Со лошите податоци и информации, се разбира, се прават и промашаи во дијагнозата на економските состојби. На лошите дијагнози секогаш следува уште полоша терапија. Тогаш, економскиот пациент е во кома. Па ете, во таква состојба е сега и македонската економија. Во

последните неколку месеци Владата на РМ, па и НБ зборуваат за подем во економскиот растеж и за подобрување на ликвидноста, инсолветноста на македонската економија.

Почитувани пратеници,

Верувам дека ќе се согласите со мене дека тоа е многу храбра и нереална изјава на соодветните институции и одговорни личности во тие институции. Имено, често пати од Владата се вели дека има зголемување на индустриското производство, без битно да се види што се споредува.

Ќе изнесам податоци што ќе констатираат спротивни состојби од Владата, а кои, навистина, се базираат на многу стручна основа:

Во периодот јануари-септември оваа година индустриското производство во однос на просечното месечно производство за 1996 година има намалување за близу 4%. Во октомври, пред доаѓање на Мисијата на ММФ, статистиката искажа зголемување на индустриското производство, за, речиси 30%. Со тие, според нас, недоверливи податоци дојде до подобрување на положбата на индустриското производство, така да во периодот јануари - октомври 1997 година индустриското производство во однос на просечното месечно производство за 1996 година и натаму е пониско за околу 0,4%.

Спротивно на ова, Владата често пати се сложуваа со индексот на ниво на индустриско производство што покажува зголемување и тоа го искажува божемски како релевантен индикатор.

Сличен пораст, за околу 3,3% Владата искажа за извозот на стоки. Тоа е направено во месец октомври, пред доаѓањето на ММФ.

IV/5

Доколку искажаните податоци за индустриското производство и за извозот навистина се реални, објективни, ние навистина ќе посакаме ММФ да биде присутен, се разбира, како Мисија во нашата земја скоро сите 12 месеци.

Слично на владините изјави и гувернерот на НБ изјави дека ликвидноста на Македонија во целост е подобрена. Дури, таа е подобрена и во стопанството на земјата. Навистина жалам. Но, таквите изјави се неточни и нереални.

Можеби ликвидноста во Македонија, во глобала е нешто подобрена, ако се погледа секторски ќе се види дека главно е во државниот сектор, буџетите на фондовите. Економскиот сектор не само што не ја подобри ликвидноста, туку напротив, таму се чувствува и. големо, влошување.

Ваквите состојби се резултат на ефектите од измените и дополнувањата на Законот за финансиското работење, со кои поради високиот дискаунт државата ги наплати своите побарувања по основ ан придонеси и даноци. Тоа е направено со високо исцрпување на стопанските субјекти од сопствените средства или со нивно задолжување кај банките, со цел да ги намират дисконтните обврски.

Ова, преведено на обичен говор значи дека стопанството и банките го исфорсираа буџетот и јавните фондови, наместо парите да ги употребуваат за финансирање на производство.

Оттука, јасно произлегува дека гувернерот не забележал дека подобрувањето на неликвидноста е остварена само во државниот сектор, а не и во стопанството. А, стопанството не само што не ја подобри ликвидноста, туку поради високите дискаунти од државата

ги заборава своите обврски кон банките и така, сите негативни ефекти од неликвидноста ги истури врз банките чие кредитно портфолио значително се влошува, а ненаплатените камати и главницата достигнуа над 1/3 од банкарската актива. Ова значи дека се што е негативно во владината економска политика на крајот на краиштата се прелеа врз банките што се крајни институции во финансиските текови.

Можеби ова не е случајно, па поради тоа Владата во буџетот за 1998 година повторно предлага средства од 1,3 милијарди денари за санација на банките во време кога сите верувавме кога санацијата на Банкарскиот сектор е успешно завршена.

Сега, дами и господа, повторно ќе се вратам на Предлогот на буџетот.

Сметам дека вкупните средства за јавните потреби, па и самиот буџет по обем се сеуште високи и над можностите на македонската економија и земјата во целина. Бројките за јавните потреби, со оглед на недоверливите податоци се движат помеѓу 41 и 45% од бруто производот од домашниот односно од општествениот производ на земјата.

Со вакво зафаќање во потрошувачката и со понатамошно држење под лед на платите не гледам можност за штедење и јакнење на сопствените средства за инвестиции. Во такви услови и натаму ќе има стагнација и намалување на инвестициите во комерцијалното стопанство. А, со тоа ќе слабее можноста за профитно вработување на постојната армија на невработени што веќе ја надминува бројката од над 250 илјади луѓе.

IV/7

Поради ова, треба да се изгради стратешки приод јавните потреби да не зафаќаат од 40% од општествениот производ или 37% до бруто домашниот производ.

Буџетот на РМ и натаму не е единствената републичка сметам туку и натаму има вонбуџетски сметки целосно или делумно. Имено, се оценува дека надвор од буџетот и социјалните фондови и натаму се визно - конзуларните такси, сопствените приходи на научните, културни и одделни образовни и здравствени организации односно институции Заводот за статистика и други институции. Доколку и сопствените приходи од овие институции се вклучат во јавните потреби и буџетот, тогаш нивното учество би се зголемило за уште најмалку 2% од бруто домашниот производ, односно од општествениот производ.

Структурата на расходите на државниот буџет е сосема калсилна и без промени по одделни глобални намени. И натаму во државниот буџет се зголемува бројот на институциите, корисници, без при тоа за сметка на нови институции да се намалува бројот на класичните институции од социјалниот сектор.

Поради ваквата, според нас, лоша стратегија во организација на државната администрација се зголемува бројот на вработените во управата, во услови на замрзнати плати по вработен за над 2%, наместо вработувањето да се зголемува во економскиот сектор.

Во вакви услови, ако се погледне структурата на буџетот според функционалната класификација ќе се забележи дека трошоците за општи јавни услуги бележат раст од 24,9, според 9,5% колку што изнесуваат

вкупните расходи. И покрај определеното подобрување во расходната структура на буџетот за сметка на средствата за инвестиции се оценува дека учеството на инвестициите е пониско. Предвидениот оддел ќе ги задоволи само обврските за странски кредити и договорените, физичките и завршени инвестиции за 1997 година, кои, поради неправилниот рестриктивен ребаланс на штета на инвестициите не може финансиски да се довршат во приходната година.

Учеството на социјалните намени во буџетот и натаму е многу високо. И, тие, заедно со средствата за плаќање на придонеси за нововработените и во наредната година ќе учествуваат со над 27%-

Во наредната година, за жал, и без поконкретни објаснувања целосно се напуштени средствата за стимулација на извозот и субвенции во аграрниот сектор. Проектираните средства за поттикнување развој на мали и средни претпријатија се минорми, а средствата од програмата за инвестиции во земјоделството од околу 4 милиона германски марки, кои најверојатно во голема мерка ќе бидат употребени како фонд за осигурување на кредитите кај банките, се сосема мали за отворање на циклуси инвестиции во аграрниот сектор.

Со бришењето на субвенциите за извоз во услови на повторно фискален курс на денарот во однос на марката што значи курсот и натаму ќе биде нерален продажба на извозниот сектор и натаму ќе се влошува, а загубите ќе бележат кумулирање. Положбата на овој извозен

Сектор ќе се влошува и поради држењето на високите камати по користење на кредити. Во отсуство на макроекономска политика не се забележуваат мерки ниту во одделот на кредитно - монетарната политика, ниту пак во проекцијата на монетарните агрегати дека ќе се создадат услови за нивно намалување.

Впрочем, намалувањето на активните банкарски камати не може ниту да се очекува во услови на високи пасивни каматни стапки на депозити од одделни мали банки и шпекулативни штедилници дел и пропаднаа. Во време кога со Законот за извршна постапка не може да се очекуваат спектакуларни резултати, првенствено поради слабостите во судството, како и поради мноштвото технички пречки и слабости во финансиските текови во земјата.

Затоа се оценува дека положбата во извозниот сектор и не само не него, и во 1998 година ќе се влошува, а очекуваните квантитативни резултати во извозот, платниот биланс и извозниот дефицит ќе бидат полоши од овогодишниот.

Извозниот сектор бара нова и посебна стратегија, со конкретни мерки и инструменти на развојна и економска политика. И, на подолг период, со цел да се создаде нова стопанска структура, поголем обем на стопански фондови што ќе обезбедат намалување на трговскиот дефицит и намалување средства за намирување на кредитните обврски особено кон странство.

Сериозен проблем за тенденција на намалување, влошување, претставува дефицитот на буџетот. За разлика меѓу изворните приходи и вкупните трошоци, дефицитот апсолутно и реално се зголемува. Во

IV10

конкретниов случај за 1998 година високиот растеж на дефицитот во делот е поради извршената девалвација на домашната валута. Но, поголем дел е и поради неможноста економските субјекти самостојно да ги сервисираат обврските по основ на странски кредити. Тоа, во нивно име го врши државата преку Републичкиот буџет.

Во секој случај, тоа прашање е многу значајно заради идното задолжување во странство. Во земјата, често пати степенот на задолженост се мери со извршениот извоз. Тоа е добро, во случај извозот да се наплатува и носи девизен принос. Но, бидејќи поголем, дел од извозот се остварува преку компензација, тогаш степенот на задолженост треба да се мери со остварениот прилив.

Во таков случај, процентот е многу висок и неповолен за РМ.

Со оглед на ова, Владата треба сериозно да ги преиспита сите' задолжувања во странство, а инвестирањето, првенствено да го насочи со директни и странски вложувања, со заеднички вложувања и преку концесии.

Спротивно на ова, македонската Влада се повеќе се задолжува во странство и, доколку не го подобри начинот на наплата во корист на наплата во готово, тогаш и во иднина степенот на задолженост ќе се влошува со можност да се престане со сервисирање на кредитните обврски кон странство.

Благодарам.

V/1 J1П/ЛБ

ЈОВАН ЛАЗАРОВ:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници,

Јас во моите забелешки имав запишано и почитуван премиере и почитувани министри, меѓутоа, како што гледате овде не остана ниеден министер , само заменик министер, потсекретар и помошник. Признавам дека е многу полесно да се биде од страната од која можеш критички да се произнесеш за предложениот буџет од колку од страната која треба да го состави, напише и конечно да го одбрани, иако присуството односно неприсуството на министрите зборува за нивната загриженост за одбраната на Буџетот што го предложило.

Како што слушнавме , Буџетот е проектиран така што за потрошувачката се планираат 45 милијарди и 525 милиони денари,од кои ќе се обезбедат изворни приходи 41 милијарда, а околу 4 милијарди 500 милиони денари ќе бидат дефицит. Планирана е и годишна стапка на инфлација од 5% и зголемување на општествениот производ исто така од 5%. Што се однесува до инфлацијата, мислам дека секоја едноцифрена инфлација за земја во транзиција е голем успех а ние веќе три години имаме инфлација во рамките од околу 5%.

Исто така планирано е зголемување на бруто домашниот производ за 10% и предвидено е одржување на курсот на денарот на .. ниво од 31 денар. Познато е дека минатата година имавме девалвација од 16 %, без како што рече премиерот да се разбуди инфлаторната спирала.

Овде сакам да потенцирам дека ние како социјалистичка партија се залагавме за една девалвација, која може да се изведе без инфлација или контролирана мала инфлација. Тогаш бевме жестоко напаѓани, но еве практиката покажа дека може да се направи девалвација дури и без инфлација,што претставува извонреден успех.

Позитивно е што се намалува учеството на вкупните јавни приходи во домашниот производ. Иако оваа година тоа е доста скромно, но во последните четири години тоа бележи континуирано опаѓање и фактот што не се зголемува веќе е позитивно. Конечно, околу 25% од Буџетот одат за социјални намени. Иако со Уставот се деклариравме како социјална држава, но овде веќе и де јуре и де факто стануваме социјална држава. Се надевам, ќе бевме сите многу позадоволни ако за оваа намена издвоевме многу, многу помалку, но ако имавме мала невработност и многу повисок стандард. Но за тоа време веројатно ќе треба да почекаме сите заедно.

Како пратеник од партија која што со други две партии коалицира во власта можеби велам ќе беше многу подобро ако расходите во Буџетот ги замрзневме на ниво од 1997 година и целиот овој вишок од 5% кој што се предвидува да го наменевме за развој, за нови инвестиции, за вработување, што реално ќе ни ги зацврстеше нашите можности за наредните избори. Но еве, денес сепак во таа насока донесовме еден закон во кој ќе издвоиме со Буџетот 1,8 милијарди денари за вработување.

Но таков каков што е предложен Буџетот сега има и определени внатрешни поместувања во однос на Буџетот во однос 1997 година но јас ќе се задржам на тој дел. Како што беше истакнато, осетно зголемување на средствата има за разделот за Влада, потоа Министерството за финансии, за надворешни работи, за правда и за култура, што го оценувам како позитивно и социјална заштита за која веќе реков. Но осетно намалување има кај Министерството за наука, кое веќе трета година се реперкуира и што е најлошо, тука намалувањето се однесува на дејноста на културата, бидејќи оној дел каде што се плати и материјални трошоци, тој е останат на истото ниво. Тоа значи дејноста во наука, односно научно - истражувачките проекти. Намалување имаме

во Министерството за развој, Министерството за стопанство и Министерството за земјоделство шумарство и водостопанство.

Како член на Комисијата за образование и наука сум определен за известител од оваа Комисија, па би сакал да го изнесам мислењето на Комисијата.

Комисијата позитивно ја оцени предложената новина за поделба на вкупната дејност во образованието на основно, средно и високо, но планираните средства за финансирање на дејноста во основното и средното образование, кое во споредба со 1997 година се зголемува за 3,7%, беа оценети како недоволни и значат реално заостанување во однос на другите дејности. Сега зборува внатре во Буџетот.

Имајќи предвид дека престојат реформи во образованието, Комисијата укажа на потребата од поголем обем на средства од планираните. Овде треба да се имаат предвид и ниските плати на вработените во основното и средното образование, а исто така постојните средства не соодветствуваат на постојните мерила и критериуми според кои се финансира високото образование и според една проценка заостанува за околу 18%, а покачувањето на делот за високото образование е 2%.

Истото се однесува и за ученичкиот и студентскиот стандард, иако тука најдовме заеднички јазик дека ученичкиот и студентскиот стандард треба заедно да се третираат.

Посебна расправа предизвика разделот 160.03, Центарот за стручно образование, оспособување и развој од Битола од аспект на оправданоста на постоењето на оваа институција. При тоа, членовите на Комисијата ја нагласија потребата од поцелосна информираност за дејноста на овој Центар, кој е основан со одлука на Владата на РМ бидејќи се ценеше дека има дуплираше на дејноста со Републичкиот завод за школство и Комисијата побара Владата да достави една информација за оваа институција. На продолжението на седницата на Комисијата

V/4

добивме една Информација не потпишана и истата не ја разгледавме, бидејќи Комисијата побара информација од Владата и очекуваме Владата навистина да достави една таква информација со своја оценка за постоењето на оваа институција.

Беше оценето дека делот за физичка култура предвидува многу благ пораст на средства од 0,1%, што фактички значи и стагнација и со вака планираните средства не би имало унапредување на меѓународните спортски активности, при што секако треба да се имаат предвид постигнатите резултати на овој план. Па затоа, мислам дека околу 18 или 19 пратеници од сите партии на овој Парламент поднесовме еден амандман кој што предвидува едно многу мало зголемување само на оваа ставка за меѓународен спорт и очекувам Владата да има разбирање за овој амандман или пак ние пратениците да го изгласаме.

Многу голема дискусија се водеше и околу разделот за Министерството за наука и беше оценето дека генерално предложените средства во Предлогот се намалени во споредба со 1997 и 1996 година. Во оваа смисла се смета дека предвидениот обем на средства ќе има неповолно влијание врз остварувањето на научната дејност. Веднаш да кажам дека добивме одговор од претставникот односно повереникот на Владата дека тука претходно биле предвидени средствата од МАНУ кои сега се издвоени. Меѓутоа, да кажам дека Комисијата не акцептираше овој одговор и останува на своето становиште дека науката како дејност нема соодветен третман, односно внатре во Буџетот во однос на другите дејности има заостанување во последните три години. Мислам дека пред четири години имаше еден скок за Министерството за наука од 16% и овде кога се зборуваше за Буџетот јас го поздравив тоа зголемување, меѓутоа тоа брзо се стопи веќе во наредната и во наредните две години. Ние мислевме дека до конечната расправа за Буџетот

V/5

Владата ќе направи некои корекции во она што Комисијата го бараше и' затоа ја прекина седницата и закажа продолжување на самиот ден во кој се разгледуваше Буџетот односно вчера. Вчера пак ја продолживме расправата и бевме известени дека Владата неможе да направи никаква корекција.

Имајќи предвид дека неможе да се најдат решенија за повисок износ за финансирање на дејноста од високото образование и науката, Комисијата искажа незадоволство во однос на предложените средства за оваа намена. При тоа Комисијата со пет гласови "за" и "еден" против заклучи да не го поддржи предложениот Предлог на Буџет на РМ за 1998 година. Овде веднаш да бидеме искрени и да кажеме дека Комисијата е свесна дека Буџетот ќе се донесе и тој мора да се донесе, но еве на овој начин сакавме да го искажеме своето незадоволство, па предлагачот односно Владата веројатно ќе има и ребаланс на Буџетот или при нови изготвувања едноставно ќе има респект кон ова мислење на оваа Комисија.

За крај, уште еднаш сакам да го поздравам слухот оваа година да се корегира нешто во културата, тоа е 16%.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-дин Павлов.

БОРИС ПАВЛОВ:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници, почитуван министре,

Јас сакам со неколку зборови да се осврнам на Буџетот и мислам дека е нормално при донесувањето на буџетите, без оглед дали се општински или Републички - кога се донесуваат вакви буџети секогаш постои еден расчекор меѓу предлозите на буџетите и потребите на корисниците кои го користат овој буџет. Логично е што скоро никогаш

некој буџет не е пречекан со некоја еуфорија дека тој Буџет во Дадениот момент е најдобриот и ги задоволува потребите на сите корисници, па во таа смисла и овој денешен буџет кој се предлага пред Собранието, мислам дека одредени корисници на некој начин ќе ги задоволи, меѓутоа, одреден дел на корисници сигурно нема да бидат задоволни, не заради друго, туку заради тоа што во крајна линија веројатно може да се тие. Инаку, секоја држава ако има поголеми можности ќе гледа да ги задоволи корисниците кои ги користат овие буџетски средства.

Позитивно е што во одредени ставки имаме подобрување на средствата, како што говореше и претходниот дискусант. Да речеме, за културата, сите ние знаеме каква е состојбата во културата и добро е што е така постапено. Мислам дека во културата конкретно ќе дојде до одредено задоволство.

На сличен начин, во обидите во здравството за транзиција има една поддршка, што исто така е позитивно, меѓутоа веднаш морам да ви кажам дека средствата кои се предвидени буџетски за тековното работење во смисла на средства за реализација на програмите кои се финансираат од буџетот, можам да ви кажам дека тие се недоволни и сигурно одредени активности во таа насока секако нема да можат во здравството да се исполнат бидејќи велам дека овие средства како такви не достигнуаат, иако здравството прави максимални напори и тука да одговори. Но морам да ви признам дека и тука има едно прелевање на средства од фондовските средства кои се со друга намена во средствата за превентивна здравствена заштита, па на тој начин во овие програми здравството прави максимални напори и можам да ви кажам дека има добри резултати на таа основа. Меѓутоа, јас немам буџетска интервенција за овие намени во здравството, заради тоа што знам дека нема од каде да се земе па да се даде таму. Меѓутоа, сакам тоа да

да го дадам на знаење, во иднина кога ќе се предлагаат буџети, треба да се има предвид и ова бидејќи во крајна линија превентивната здравствена заштита е таа која директно се рефлектира и на куративниот дел од здравствена заштита, бидејќи ако има добра превентива, сигурно нема да имаме толку голема потреба од куративниот дел на пружање на здравствена заштита на населението.

Добро е, ние вчера разговаравме за законот за нови вработувања, што е како ставка предвидено во Буџетот, иако имаше доста противници на законот за нови вработувања. Јас немав прилика вчера да се произнесам, меѓутоа мислам дека тоа е добро и секако ќе има ефекти на тој план.

Јас би сакал нешто да кажам, и порано имам говорено морам да го актуелизирам тоа прашање. Прашањето е во врска со средствата за изградба на патишта во РМ, кои имаат зголемување од 100- 150 милиони од прилика. Иако постои едно задоволство дека имаме добра патна мрежа на ниво на Македонија и јас се радувам ако е така, меѓутоа, сепак, морам да потсетам на еден пат кој со години го градиме, патот Штип-Радовиш-Струмица. За жал, се отпочна со некоја негова градба, се изградија 15 или 18 км. тој практично е конзервиран, запрена е градбата. Јас сум свесен дека можеби и не е местото тука конкретно да се спомне оваа делница, меѓутоа, имајќи предвид дека во последните две три години, конкретно две години е заборавен овој пат јас мислам дека неговото значење не е ништо помало од патиштата за кои секој ден разговараме, патниот правец исток-запад, север-југ и тн. Сакам да се слушне гласот од оваа говорница, верувајте ми дека има страшни незадоволства од граѓаните на поранешната општина Струмица или сегашните општини на Струмица па и Радовиш што и овој пат на некој начин од оваа Влада или од нас како пратеници е заборавен.

V/8

Оттука еден апел до фондот за патишта дека треба да води сметка. Јас не сум убеден дека во тие 720 милиони денари се предвидени средства за оваа намена, но мислам дека еден добар дел од тие средства треба да се пренамени за оваа делница, заради тоа што за мене оваа делница Струмица-Радовиш-Штип со ништо не е понезначајна, имајќи предвид какво економско значење има за општина Струмица и Радовиш, особено на планот на земјоделството. Вие знаете какво производство таму се произведува и луѓето се мачат како ова производство да го пренесат во другите делови во Македонија и надвор од Македонија. Од тие причини денес сакав да го истакнам овој проблем и мислам дека и Владата и Фондот за патишта ќе имаат слух и да се надеваме дека нема да има потреба уште еднаш да го актуелизираме ова прашање дека за наредната година ќе се отпочне со доизградување на овој пат.

Инаку, во принцип го прифаќам овој Буџет и ќе гласам за него,.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-динот Харуни.

Д-р СЕЈФЕДИН ХАРУНИ

Почитуван претседателе, почитувани министри, почитувани колеги, пратеници и гости.

Пред нас е еден од најважните документи на државата со кој се обезбедува финансирање на разни дејности во неа. Станува збор за Предлогот на буџетот на Република Македонија за 1998 година.

Јас како и многумина од вас навистина не би имал посериозни забелешки на неговата концепција и содржина. Тој иако со дефицит, сепак е врамнотежен благодарени на договорените а можеби и обезбедените средства за финансирање на дефицитот од меѓународни финансиски институции.

Овој буџет, за разлика од изминатите години ми изгледа попрегледен и покомплетен бидејќи преку неговите колони овозможува споредување во глобала и по позиции како со состојбата во 1996 така и со проекцијата за 1997 година. И, не само тоа. Последната негова колона е резервирана за евидентирање на сопствените приходи за 1998 година, што со оглед на износот не се за потценување.

Би сакал да подвлечам дека во конципирањето на Буџетот за 1998 година се тргнува од мошне значајни основи:

- Одржување и понатамошно зацврстување на макроекономската рамнотежа и стабилноста како битна претпоставка за подинамичен стопански раст и развој;
- Поттикнување и зголемување на вработеноста во стопанството;
- Понатамошно продлабочување на структурните реформи во стопанството и тн.

VI/2 РД/НД

Интересно е да се истакне дека со овој документ натаму се афирмира развојната функција на буџетот за што говори издвојувањето на средства за учество во финансирање на проекти од поддржани од средства на меѓународни финансиски институции - посебно во областа на аграрот, здравството, образованието, развојот на малите и средните претпријатија, преквалификација на работната сила и слично.

Сметам дека реално се оценети изворите на приходите, па оттука и димензионирањето на истите во самиот буџет. Да се надеваме дека ќе се остварат по планираниот обем и според предвидената структура

Секако на буџетот може да му се става забелешки на расходната страна поради тоа што потребите како по правило секогаш се над можностите. Но, и распоредот на приходите може да биде најразличито, тргнувајќи од одредени моментални или подолгорочни интереси. Во тој контекст, секако, од посебен интерес е финансирањето на социјалната заштита со преку 10 милијарди денари, образованието со над 8 милијарди денари, а тука ми е најголемата забелешка што средствата во обем, заправо колку е обемноста на вработените во образованието, почнувајќи од предучилишното, основно, средно и високо образование, во споредба со некои други министерства, далеку е пониска таа стапка. За тоа после ќе се надоврзам при што реално би рекол уште сега на почетокот кога на пример во образованието имаме вкупно 30.600 вработени и тоа податоците што ги зедев најсвежи, јас мислев дека се со една мала разлика во пониска постапка, но предучилишно вработени во сите наставни јазици 4.000 во основното образование, исто така во сите наставни јазици околу 15.500 вработени во средно образование во сите наставни јазици 7.100 и во високото образование околу 4.000 вработени. Вкупно 30.600 а во споредба со средствата како што се распоредени има само 8.092.612 денари предвидени за 1998 година што средства по мое мислење најмалку можат да бидат задоволени потребите што таа маса на вработени ги има.

VI /3. -

Од скромните буџетски средства исто така е предвидена висока сума од преку, заправо точно 4.433.649 денари. Имајќи ги предвид вработените во внатрешни работи во јавниот ред и безбедноста тука во споредба со тоа што се средствата определени и предвидени за 1998 година во Министерството за образование далеку се пониски од таа стапка. Доколку во просвета имаме три пати повеќе отколку вработени во внатрешна разликата е само за 3.658.963 денари. Јас мислам дека тука Министерството за финансии би требало тоа да го корегира. За Армијата на Република Македонија исто така имаме 3.900.000 денари. Се забележува една значајна разлика меѓу предвидената сума за потребите на јавниот ред и безбедноста и онаа за Армијата. Тоа се случува со години, наспроти поголемите потреби за Армијата, според моето мислење, бидејќи таа е во оформување и изградување. Мислам на Армијата во поглед на јавниот ред и безбедноста, далеку помалку исто така се предвидени средствата во Буџетот за наредната 1998 година. Да се разбереме, јас немам ништо против тоа што за полицијата секоја година се предвидуваат високи износи, но се сомневам во рационалноста на нивното користење. Секако, секоја година полицијата не се опремува со современа опрема, а од друга страна, еве по овој повод да речам дали на Република Македонија и се потребни колку што мислам тоа е претпоставка, но немам точен број 12.000 униформирани и други полицајци, со оглед на нејзината големина бројот на жителите и друго. Да потсетам кога би се навраќале на историјата на овие простори за периодот пред Втората светска војна, ја осудуваме Кралевина Југославија толку заради тоа што во Вардарска бановина држела контингент од над 12.000 полицајци, или пак џандари како што ги викале во тоа време. Зарем нашата практика не е слична? Но, ако се оценило, нека биде и така. Но, полицијата нека биде ефикасна против сите негативни појави и не само против таканаречениот албански национализам и сепаратизам, како што има обичај едена наш колега и сега така да се изразува заправо првиот полицаец.

VI/4 . -

Меѓутоа, мене буџетот ми го привлекува вниманието и по нешто друго - по средствата што се предвидени за финансирање на тој дел што го реков и малку пред овој сега што ќе го истакнам, образование по сите степени. Не ми е познато дали во тие 8 милијарди денари има некоја резерва со која би се интервенирало за партиципирање во финансирањето на дејноста на Универзитетот во Тетово, кој и покрај тоа кој сеуште не е регистриран претставува реалност. Имено, во него следат настава над четири илјади студенти, деца на граѓаните на нашата Република кој низ разни форми, кој низ издвојување на персонален данок данок на профит и слично партиципираат од приходите на буџетот што денес е предмет на разгледување и усвојување. Значи тие даваат, а за тоа немаат никаква сатисфакција заради тоа што некој во власта не е расположен за официјализирање на Универзитетот во Тетово. Конкретно за Универзитетот во Тетово, Владата на Република Македонија ја искажа својата гранична ситуација. Постоенето на решенијата според мене, како што досега Владата на Република Македонија ги има дадено, мислам дека по некој автоматизам неможе да биде во сообразност со овој коегзистентен сегмент на животот, каде не само денес тоа е мисла, туку мислата е услов и тема на неговото постоење, а суштествената отвореност и соработка со другите два универзитета во Република Македонија и пошироко со другите универзитети во светот е единствен негов крвоток. Затоа загриженоста за состојбите на Универзитетот во Тетово и барањето решение за нив е манифестација со повеќе достоинство и доблест. За полесна комуникација со другиот свет низ средба со највисоките вредности за свест и одговорност за секој дел од животот, за секој чин и за секоја личност од универзална и суштествена одговорност.

За сите луѓе во светот па и за нас албанците етиката е манифестација на битието на неговото право на соодветен однос на луѓето спрема својот живот и свет. Впрочем, и во модерното време секој

VI/5 . -

нов почеток почнува со борба за вистина но и за преиспитување и ново моделирање на Универзитетот на сопствената заедница. Тоа не чека и нас во Универзитетот во Тетово. Меѓутоа, ресорното Министерство што го донесува Буџетот, Министерството за финансии, Владата на Република Македонија на чие чело стои господинот Бранко Црвенковски, најнапред треба да ја констатира вистинската состојба на Универзитетот во Тетово што е тој, што работи, зошто постои, што остварува, во какви услови работи, во каква ситуација е, како ги извршува своите задачи, колкав и каков ќе биде неговиот производ, што ќе се случи со неговиот производ, со научните сознанија и со стручњаците што ќе ги создава тој, каква ќе му биде продуктивноста, како ќе ги пренесува сознанијата, како се однесува спрема образованието и унапредувањето на своите кадри, што дава и што добива и што бара конкретно Универзитетот во Тетово, а воедно кој го финансира него. Јас, па можеби и овој висок дом, Владата на Република Македонија, конкретно и ресорното министерство што ни го предлага буџетот за 1998 година и престојот многу не само од овие прашања туку и други општи и поспецифични прашања што ја плетат мрежата на размислата и на сознанијата за Владата на Република Македонија на чие чело е господин Бранко Црвенковски.

И на крајот на ова потсетувам од проста причина што Се надевам дека Законот за високо образование е во постапка и наскоро ќе биде на дневен ред. Ако тој го реши прашањето на Универзитетот во Тетово, ќе се постави проблемот што не сме предвиделе средства. Денеска го донесуваме буџетот за 1998 година, но истовремено во оваа пригода, јас сум должен да потсетам на потребата но и истовремено предлагам да се зголемат средствата за образование за сметка на средствата за јавниот ред и безбедноста, каде што гледам големи резерви.

ВЕЉО ТАНТАРОВ:

Почитуван претседателе, ја користам приликата на Вас и на селаните кои утре ќе го слават големиот празник Свети Никола да им го честитам овој голем празник со желба Свети Никола во Новата година да ни донесе берикет по полињата, многу род на јагниња и телиња низ нашите мали фарми.

Во името на сите верници Македонци, му посакувам на таткото на Македонската православна црква господинот, господинот Михаил брзо оздравување. Се надевам дека со господ напред дедо Михаил ќе биде меѓу нас кога наскоро ќе ги славиме нашите големи Божиќни празници. Јас пред извесно време, односно во текот на овој месец поднесов еден предлог за донесување на закон за изменување на законот за поттикнување на развојот на земјоделското земјиште. Овој предлог Собранието со мнозинство гласови го изгласа. Наскоро, се надевам со господ напред дека тој ќе биде донесен и како закон. Инаку, да бидам појасен, овој закон е закон за враќање на премиите за виталните земјоделски производи за пченица, сончоглед, шеќерна репа, млеко и маслена репа. Во буџетот на Република Македонија за оваа намена не се планирани никакви средства. Од тие причини јас по предлогот на овој буџет сакам да се задржам повеќе на овој, би рекол за селаните тежок и безизлезен проблем. Денеска како што реков пред Собранието на Република Македонија се наоѓа тешка задача треба да го разгледа и усвои Предлогот на Буџетот на државата за идната година, кој според владините планови ќе изнесува над 40 милијарди денари. Кој од неговите корисници, многубројни, колку пари ќе добие и дали ќе им бидат доволни тие пари за извршување на своите задачи е прашање за кое јас не сакам да зборувам во оваа расправа по овој толку значаен документ. Како пратеник од 60-тина битолски села од Пелагонискиот дел на Битола и еден од многуте производители на жито и месо ќе зборувам за нешто

VI/7.-

друго. За учеството на земјоделците во распределбата на буџетските средства, односно учеството на државата во организирањето на селскостопанското производство преку одамна познатите во цел аграрен свет премии, регреси и субвенции. Министерот за финансии д-р Таки Фити, во своето експозе за Буџетот на Република за 1998 година истакна дека во Новата година ќе има ептен големи пари за аграрот. Можеби ќе биде така, но тие пари ќе бидат свртени за изградба за трите застарени хидросистеми и за кредитите за земјоделците. Прво, одамна ветерните кредити за селаните тешко доаѓаат до нив. За три години откако постои, односно од функционирањето на овој Парламент досега под името на земјоделски кредити се одобрени од министерот Таки Фити само 26 кредити. Од нив ни малку ни многу 17 се овде во столицата на Македонија. Во Скопје. Во Битола, средината за храната на целата држава досега нема добиено ниту еден кредит. Прашање е сега дали тие кредити што ги добија овие корисници на овие кредити се вистински земјоделци селани или нешто друго е прашање на кое треба да одговорот ресорните министри на овој план.

Второ, господа во едни вакви услови на земјоделците не им требаат кредити, кога тие се без буџетска помош за организирање на нивното земјоделско стопанство. Што ќе прават со кредити за набавка на крави кога млекото не чини пари, кога со два литри млеко не може да се купи еден литар кисела вода. Кога за еден леб се даваат три килограми пченица. Кога она што се произведува нема кој да го купи. Или кога цената на пченицата донесена во 1994 година ќе важи за 1998 година. Пет години да царува една цена кога пет години цените на репроматеријалите пет пати се поскапени. Каде одиме со една ваква политика. Зошто им се на земјоделците од Средно Егри Битолско, инаку најголем производител на шеќерна репка на оваа држава кредити за машини кога за нивните 7 00 вагони шеќерна репа годинава сеуште нема пари, сеуште не им е платено. Или пак ќе се плаќаат по двојни цени.

VI/8.-

Една цена повисока за задругите и државните комбинати и друга пониска во износ од два денари за нив. Значи државните комбинати ќе добијат 2 денари и 36 пари, а по некоја политика и на државата и на фабриката приватните земјоделци ќе добијат само по два денари.

Зошто се нудат кредити, инаку тие се само една ронка од потребите, за нив меѓу 180 илјади земјоделски домаќинства во нашава држава. Господо кредитот од 4 милиони марки колку што беше одобрен пред две години, овие 26 земјоделци го преполовија. За другите 180 илјади земјоделци остануваат уште 2 милиони марки за кредит.

ВЕЉО ТАНТАРОВ: (Продолжение)

Зошто им се кредити на приватните земјоделци кога аграрното производство е несигурно во откупот, не сигурно во цените, не сигурно во исплатата и на крајот тотално нерентабилно за производство.

веднаш да кажам , ако се погледнат страниците од големиот буџетски тефтер, ќе се види дека земјоделците се исфрлени од редовите на корисниците на народните пари. Меѓу корисниците на народните пари)ги нема земјоделците. Тие , откако Господ ги создал да бидат земјоделци и нивното занимање да биде потценето од секого, да биде последно на ранг листата на сакани, барани или атрактивни занимања, дури како што велат творците на оваа листа, занимањето земјоделец иако е најстаро се најде под чистачите на улицата. Сега се истуркани и од државниот Буџет. И државата ги нејќе.

земјоделците што Господ, како што реков, ги создал да произведуваат храна за себе и за народот, кои , како кај нас така и во цел- свет се повеќе се соочува со недостиг на храна, од овој Буџет не можат да користат дел од народните пари за да произведуваат, како што реков,храна. Народните пари што со години со ред се издвојуваат од државниот Буџет за премии за пченица, сончоглед, шеќерна репа, млеко и месо и маслодајна репа, за регреси за минерални ѓубрива, семенска стока, семенски препарати, гориво и мазиво, високите камати за сезонските краткорочни кредити, потоа за субвенции за преобразба на сточарството, полјоделството, лозарството, градинарството, за преобразба на селските пасишта, со овој Буџет нема повеќе да бидат во служба на нашата народна битка за повеќе храна. Народните пари во 1998 година нема да бидат повеќе во служба на нашата желба, нашата

VII/2.-

мала државичка да си обезбеди доволно храна од своите полиња, да не треба дел од тешко заработените девизи да одат за увоз на храна: леб, шеќер, масло, млеко и месо, да дават девизи и да ги крепи земјоделците од другите држави, нашите земјоделци да бидат и натаму тоа што се денес, сиромашни и слуги на социјалниот мир на оваа држава.

Господо пратеници, министри. Со ваквата буџетска политика на државата кон сопственото производство на храна нема што да се каже, освен како што вели народот Господ нека ни е на помош.

Денес ако го прашам министерот Таки Фити зошто во овој Буџет не се планирани пари за премии, регреси и субвенции за земјоделците, знам дека ќе одговори, факултетски многу брзо. Ќе рече, оние што ни даваат поволни кредити за враќање на старите долгови не дозволуваат од Буџетот да се издвојуваат пари за вакви намени. Затоа јас ќе го прашам нешто друго. До кога нашата држава ќе игра по нивните свирки и дали Фити и неговите соработници што преговараат со давачите на тие кредити, ги прашале дали во нивните држави има или нема премии, регреси, субвенции за нивните земјоделци.

Господо, овие интервентни мерки во аграрот ги има насекаде. Нема држава која со својот Буџет не го помага своето производство на храна. нашите земјоделци ја знаат оваа вистина. Нивните деца кои, заради лоши состојби во аграрот во селото заминаа во туѓина им кажуваат какви грижи водат државите таму каде што работат тие за нивните фармери. ние се разбира, ако сме обврзани вака да се однесуваме со Буџетот кон нашите земјоделци мора за нив да бараме некое друго чаре. Дали ќе формираме фонд за храна, или агенција за повеќе храна преку кои државата ќе интервенира со сопствени средства за помагање

VII/3.-

на земјоделците се предлози што треба почесто да ги гледа нашата Влада. Нив ги поддржува Стопанската комора на Македонија. Нив ги поддржува и Задружниот сојуз на Македонија околу кој се вртат приватните земјоделци преку нивните задруги што подолго време висат ни на небо ни на земја.

Господо министри аграрот остана сам на себе без поволни краткорочни кредити за орање , репроматеријали и без овие мерки за производство на храна е на умирање. Јас синојка во едно интервју реков, неговите камбани бијат за помош. Во интерес на храната треба и мора да им се помогне-

Господо, земјоделците кои во изминатиот период го понесоа најтешкиот товар со создавањето на државата не заслужуваат да бидат на вакво дереџе, да бидат избркани од Буџетот на државата. Бркањето на земјоделците од државниот Буџет, нашава држава, тврдам дека скапо ќе ја чини. Тоа е почеток на запирање на работите низ нашите полиња и затворање на добитничките фарми. Тоа е почеток на целосен стечај на селаните и срамен поход на селаните кон јасните каде што државата ја дел^а својата социјална помош, или накратко, кога селаните би можеле брзо да ја продадат земјата , добитокот или дотраените тракторни машини за да добијат виза за социјална помош, Македонија за кусо време ќе остане без земјоделци. Изгледа некој тоа го посакува. Господо со ваква аграрна политика сега одиме по овој пат.

Се залагам на аграрот да му се вратат, премиите, регресите и субвенциите.

Јас, како што реков имам поднесено и закон, а имам поднесено и неколку амандмани за овие мерки. Очекувам поддршка од сите пратеници ако сакаме догодина или идната година да имаме храна од нашите ораници.

САНДЕ ЏАМБАЗОВСКИ:

Господин претседателе, господин министер, членови на Влада, дами и господо пратеници,

Денес расправаме за многу важен финансиски проект, Буџетот и нормално затоа се пројави голем интерес за неговото донесување.

Со оглед на тоа што Буџетот е прилично обемен, јас ќе се задржам само на еден дел , а тоа е влијанието на Буџетот врз развојот на стопанството, или поконкретно ќе се задржам за влијанието на Буџетот врз развојот на земјоделието. Тоа ќе го направам поради една многу важна причина. Тоа ќе го направам затоа што сметам дека секое издвојување од Буџетот во аграрот, директно се одразува врз сите граѓани односно преку продажбата на своите производи, дали ќе имаме поскапо или поевтино производство директно ќе се одрази врз сите граѓани, бидејќи сите купуваат леб, сите купуваат зеленчук, односно сите купуваат прехранбени производи. Затоа сметам дека е многу важна гранка на која треба да и се посвети посебно внимание, се разбира и во Буџетот кој денес е на дневен ред.

Со предвидените средства во Буџетот за оваа гранка, сигурно дека до крај неможеме да бидеме задоволни затоа што тие се намалени во обем, за разлика од претходните години. Меѓутоа тоа за мене е најмалку битно дали се помали или повисоки од претходните години. За мене е битно зошто се наменети и каков карактер имаат средствата кои се издвојуваат од Буџетот во аграрот. За мене е најбитно тие да имаат развоен карактер.

Кога велам дека не сум задоволен од издвоените средства во Буџетот за оваа гранка, најмалку мислам на премии, регреси и т.н.,

VII/5.-

од следните причини. "Тоа го кажав од оваа говорница на една од претходните седници, а сакам и сега да го кажам за да можам да предложам што понатаму:

Премиите и регресите се од социјалистичкото време кога се даваа премии за да биде лебот поефтин. Кога се даваа премии млекото да биде поефтино за тие што го купуваат. Имено тоа беа средства кои се даваа за граѓаните да имаат подобар стандард, се разбира и земјоделците, сите граѓани во овој дел, бидејќи и земјоделците купуваат прехранбени производи.

Не ми паѓа тешко што тоа е укинато. Меѓутоа, сметам дека треба да се наменат други средства кои ќе имаат развоен карактер врз земјоделството, т.е. да се најдат такви начини на финансирање кои што , тврдам дека финансиски во маса ќе бидат многу помали, а ќе имаат подобри ефекти. Така да и во наредниот период сметам дека Владата тука треба да посвети внимание. меѓутоа, и покрај тоа незадоволство од издвоените средства во Буџетот за поттикнување на развојот во аграрот, морам да кажам дека во текот на оваа година односно на овој Буџет има прилично и добри работи, односно има добри компоненти во Буџетот кој имаат развоен карактер.

Ние во Буџетот имаме предвидено средства за неразвиени подрачја. Морам да Ви кажам дека овие средства имаат развоен карактер и многу важна улога во развојот на аграрот, т.е. непосредно создаваат одредени услови за да имаме развиено село, за да имаме развиено земјоделие, за да имаме поголемо земјоделско производство, за да можат граѓаните кои живеат на село да имаат приближно еднакви услови за живот со оние граѓани кои живејат во градот што значи дека оваа мерка во Буџетот има голем развоен карактер.

VII/6. -

Во ставката за ревитализација на селото , која, морам да признам дека е мала , меѓутоа и таа има индиректно влијание врз развојот на земјоделство, бидејќи преку оваа ставка односно со овие средства можат да се ревитализираат одредени населби односно одредени села каде што можат да се изградат патишта, водоводи и т.н., што и тие индиректно влијаат врз развојот на земјоделското производство.

Пред нас на оваа седница е и законот за формирање на Агенција за развој на земјоделството каде што сегашните служби за унапредување на индивидуалното земјоделие ќе се трансформираат во Агенција аз развој на земјоделството односно ќе се измени и нивното дејствување и нивната работа врз развојот на земјоделството каде што тие луѓе се финансираат директно од Буџетот и сметам дека и тоа има развоен карактер, бидејќи сите земјоделци ќе имаат можност да примаат стручни совети за добивање на поголемо земјоделско производство. Оваа Агенција покрај тоа што е опремена со кадар, ќе биде опремена и со техника па и таа техника ќе има влијание врз зголемувањето на земјоделското производство односно и оваа мерка е една од развојните мерки која е опфат на во Буџетот.

Во Буџетот има издвоено средства за кредитирање на индивидуалните земјоделци односно заедно со кредитните линии од меѓународните финансиски институции се издвојуваат средствата од Буџетот за кредитирање на земјоделските производители, што значи дека ова исто така има голем развоен карактер и една добра особина во Буџетот за развојот на земјоделството бидејќи познато ни е дека поради малиот обрт во годината, најмалку еден, ќе има потреба од такви кредитни линии и тука Буџетот има директно влијание врз доделување на кредити за земјоделско производство.

VIII/7.-

друга работа што сметам дека исто така има развоен карактер како средства што се предвидени во Буџетот е тоа што во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство се примени лица стручни кои се обучени да изготвуваат инвестициони програми за добивање на кредит на индивидуалните земјоделски производители. Тие луѓе се плаќаат од Буџетот и имаат директно влијание врз земјоделските производители односно полесно да дојдат и за помалку пари , до одредени кредити кои се наменети за оваа намена.

Средствата издвоени за ревитализација на системите за наводнување, мислам дека е многу важна ставка во Буџетот и покрај тоа што не е толку обемна , меѓутоа таа дава можност за да може да се користат и странски инвестиции за ревитализација на системите за наводнување. На поголем дел од Вас Ви е познато дека за овие неколку години се изградени неколку системи за наводнување. А сега во Буџетот се предвидени средства за ревитализација на неколку многу важни системи за наводнување што исто така сметам дека има добар развоен карактер бидејќи се средства од развоен карактери и ќе имаат директно влијание врз зголемување на земјоделското производство.

Покрај средствата од Буџетот, тоа секогаш го кажувам и сега ќе го кажам дека има и други начини со кои може да му се помогне на аграрот. Секогаш тоа не се прави само со средства од Буџетот. Со донесувањето на законот аз заштита на домашното земјоделско прехранбено производство директно влијаеме врз зголемување на продажната цена на производството на индивидуалните земјоделци што исто така има директно влијание врз стандардот односно врз приходите на индивидуалните земјоделски производители.

VII/8.-

Катастарскиот приход на земјоделците не е зголемен наназад неколку години, што значи дека инфлацијата го намали вештачки и врз основ ана тој намален катастарски приход индивидуалните производители не плаќаат данок што за мене е доста позитивна работа која треба да се поддржува натаму бидејќи и тоа има директно влијание на стандардот односно врз развојот на земјоделското производство. Има полно такви работи кои може да се наведат, а кој Владата ги направи за овој период, а кои средства се предвидени и во Буџетот за оваа намена. Сигурно дека со ова ние не сме го завршиле односно унапредиле земјоделството неznam колку па сега треба да престанеме тука. Сигурно дека Владата и понатаму ќе донесува и други мерки кои ќе имаат влијание врз развојот на земјоделството како една многу значајна гранка во нашата Република.

Еве јас тука би завршил со тоа што ќе го поддржам Буџетот за 1998 година.

ГАЗМЕНД АЈДАРАГА:

почитуван претседателе, почитувани пратеници, почитувани министри,

Вклучувајќи се во дискусијата по Предлог Буџетот во Република Македонија за 1998 година ќе настојам да го задржам Вашето внимание на неколку пункта од расходниот дел на Предлог буџетот. Вообичаено е на крајот на годината да се врши сумирање на резултатите до работењето на микро план односно функционирањето на скоро сите сегменти на живеењето во макро-план и врз основ ана тие параметри како и врз основа на однапред зацртани цели да се составуваат буџетите односно плановите.

VII/9.-

Секако дека при реално планирање на расходите односно при домаќинско планирање тие се планираат на ниво на можното, на ниво на реалните можности, или како што вели народот -испружи си ги нозете колку што ти е долг јорганот. На ова сметам дека доволно е водено сметка од страна на предлагачот при составување на Буџетот.

Она што ми е замерка е тоа што во расходниот дел би било потребно да се прават некои поинакви распореди особено во областа на обезбедувањето на средства за неколку области, а според мене тоа се Фондот аз патишта , Агенцијата за недоволно развиените подрачја и развојот на земјоделството.

ГАЗМЕНД АЈДАРАГА: (продолжение)

Нешто малку ќе се задржам на едно посебно прашање кое е регулирано со обезбедувањето на средства за судските институции во Републиката. Обемот на средствата предвиден со предлогот за буџетот за 1978 година за Фондот за патишта вклучувајќи го амандманот на Владата изнесува вкупно 713 милиони денари. Ако се знае дека од истиот фонд обезбедуваат плата околу 1400 вработени, што ќе остане за инвестирање, или ако се апстрахираат платите и материјалните трошоци со 23 милиони марки колку што изнесуваат средствата за овој фонд можат да се градат околу 15 км., патишта, современи патишта под услов инвестицијата за 1 км, пат изнесува околу 1,5 милион марки. Мислам дека определбата за намалување на средствата на овој фонд претставува хендикеп особено ако се има во вид дека состојбата со патишта, особено во западниот дел на Македонија, и покрај големи подобрувања на состојбите далеку е од она што се вели, задоволува. Сеуште имаме населби кои што не го виделе асфалтот до нивните населби. Ги има многу, а јас ќе го спомнам село Врбљани, ми се чини во општина Маврово, а не можам да го испуштам и селото Ајаме и населбата Таранеш во склоп на цело село Куќе. За тоа кое е тоа село Врбљани, би кажал дека е село со над 120 куќи со подрачно 8 годишно училиште значајно во својот положај и како ридско планинска населба. Деновие ми се чини на задоволство на сите граѓани на Македонија чувме дека некои патишта како што се патните правци Скопје-Тетово, Градско Гевгелија ќе се градат со средства кои се обезбедени по пат на кредит од Светската банка и други извори. Додека патот Велес Меџитлија ќе се гради по пат на концесии за кое нешто ми се чини имало заинтересирани околу 12 концесионери од Грција. Би бил среќен што побрзо да дојде до реализација на овие патни правци. Почитувани

VIII/2.-

пратеници, познато Ви е дека доаѓам од Дебар кој некогаш се викаше слепо црево на Југославија. Така беше тогаш. Денес, односно по отворање на граничниот премин Блато работите делумно се изменети. Зголемено е интегрирањето на Дебар со Централниот дел на Македонија. Но, тука се испречуваат некои проблеми, а тоа е широчината на патот Гостивар Дебар, делницата Жировница-Блато. Се работи за делница со широчина од 5 метри во вкупна должина од околу 30 км. Состојбите на овој патен правец се такви да две возила тешко се разминуваат, а не се ретки и случаите кога и покрај вниманието на возачите, учесници во сообраќајот настануваат големи материјални штети. На мислење сум дека со малку желба и скромни средства може да се изврши проширување на оваа делница макар тоа било и за период од две години. Проширувањето на оваа делница ќе го приближи Дебар до Скопје, ќе го приближи и преминот, а што значи тоа, не би сакал да Ве замарам.

Агенцијата за стопански недоволно развиени подрачја за 1998 година за финансирање на работите на Агенцијата со Предлогот се предвидени средства во износ од 564.811.000 илјади денари. Кои споредени со 1997 година се поголеми за околу 51 милион денари. Меѓутоа, визави состојбите кои што ги имаме на теренот ниту од далеку не може Агенцијата со овие средства да ги исполни своите цели и задачи. Особено тука кога станува збор за оваа Агенција мислам дека малку имаме предвид во обезбедувањето на средства, особено кога се знае каква е улогата особено на оваа агенција во времето во кое се наоѓа нашата земја, а тоа е периодот на транзиција.

Посебно е прашањето за кое што сакам да се задржам во расходниот дел а тоа е прашањето на развојот на земјоделството. Овде и од страна на министерот и од страна на поедини пратеници беше речено дека за развојот на земјоделството во Буџетот се води сметка. Јас ќе се

VIII/3.-

сложам во врска со тоа дека се води сметка од аспект на индиректно влијание врз развојот на земјоделството. Меѓутоа, многу често во практиката, односно нашите индивидуални производители тоа го ценат колку тие ќе остварат директно. И тоа се однесува до оваа ставка јасно е дека она што беше зацртано, односно што се реализираше во минатата година, иако за 1996 година, мислам дека претставува свој голем хендикеп бидејќи таа позиција во конкретниот случај во 1998 година се очекува да биде нула. Што значи тоа не би сакал многу да зборувам, меѓутоа само ќе кажам дека ако порано е вистина тоа што се кажува дека влијанието на премиите, регресите и друго, односно субвенциите во земјоделието требаше да значи намалување на целите на^а поедини производи, во денешно време таа одлука мислам дека е надмината и не би требало да ја гледаме од тој аспект од причина што денеска работиме во услови на пазар на економија и тие работи ги регулира пазарот. А имаме ние и инструменти доколку настане некое пореметување како тоа да го решиме, како фактички и го решаваме во одредени случаи. И заради тоа се ангажирам и го поддржувам предлогот на г-динот Тантаров кој што зборува дека на земјоделието, односно на индивидуалните земјоделци ние треба да им пружиме одредени субвенции. Има различни гледања по однос на ова прашање. Има гледање дека некои работи треба да одат на тоа да има одредени намалувања на цените за акцизите итн., на пример за горивото. Може би тоа е добра замисла, меѓутоа мислам дека ако таква работа се прави преку, директно преку намалувањето на цените на акцизите ќе најдеме на големи проблеми особено од областа на администрацијата, ќе правиме администрација каква што не ни треба, како што и ја поставуваме во одредени случаи. Колку ќе чини таа администрација мислам дека ни е познато.

И во оваа област јас се залагам ние мора да дадеме одредени субвенции на индивидуалните земјоделци. Не би сакал да ве замарам,

VIII/4.-

со тоа да ви кажувам дека во секоја развиена земја земјоделците добиваат. Деновиве во комисиите беа изнесени такви податоци. Мислам дека еден од тие податоци изнесе г-динот Србиновски, кој што рече дека во западните развиени земји околу 40 илјади долари добиваат

земјоделските производители од прилика просечно годишно на име вакви субвенции. Дали ние го достигнавме тоа ниво, мислам дека исто така, не држи да ве замарам, бидејќи познато е дека ние го немаме тоа ниво. Затоа се залагам кога станува збор за стратешки производи тоа е пченицата, тоа е месото, сончогледот, шеќерната репа, тутунот, ние мораме да најдеме начини како тоа да го правиме, како да обезбедуваме на земјоделците. Знам дека е тешко да се обезбедат средства меѓутоа, ако ги дадеме во една позиција може да минеме и во друга позиција, па да бидеме и пред другите, оние кои што не контролираат да бидеме и пред нив исправени и да ја надминеме таа состојба.

Ги респектирам забелешките што ми се даваат. Меѓутоа, состојбите ни се такви. Во оваа година има сознанија дека во текот на 1998 година производството на пченица ќе биде намалено. а кои се причините? Мислам дека една од причините се и она што ние укинавме премијата за овој важен стратешки производ. Во досегашниот период свесен сум дека немавме такви големи проблеми во однос на обезбедувањето на лебот, за граѓаните на Републиката, иако тоа го правевме, познато е со купуваше од страна. Меѓутоа, мислам дека на сите нас познати ни се работите дека кога станува збор за лебот треба да бидеме повнимателни. Сигурно има проблеми и на друга страна, меѓутоа мислам дека на премирањето на земјоделските производи треба да му посветиме внимание.

ЈОВАН СРБИНОВСКИ:

Г-дине претседатле, г-да министри драги колеги, можам да констатирам дека врз база на досегашното повеќегодишно искуство донесен е буџет кој се базира на реални извори на финансирање што значи реално може да се очекува дека нема да дојде до некои поголеми ревидирања во текот на 1998 го дина. Параметрите кои што се предвидени во буџетот се на база на макро-економската политика, иако ја немаме интегрално презентирана во целина во кои што се предвидува пред се инфлација од 5%, пораст на бруто националниот доход номинално 10%, реално нормално 5%, пораст на извозот 10%, на увозот 6% што дава некоја форма на тоа дека дебалансот во размената со странство во тековната 1998 година ќе се намали. Сето тоа се показатели повеќето од нив кои што имаат реална основа, дел од нив се доста оптимистички пред се мислам оптимистички кога се мисли дека податокот дека извозот ќе се зголеми за 10%., а за да се зголеми за 10% треба многу работи да се направат пред се во сферата на поддршка на извозот. Во експозето на премиерот, исто така и во експозето на министерот за финансии има одредени конкретни мерки предложено како да се поддржи извозот со формирање на извозна банка која ќе го поддржува извозното стопанство. Меѓутоа, сето тоа мислам дека е многу оптимистички дека ќе биде до крајот на февруари. Јас и во оваа општа дискусија која што ја имам ќе нагласам дека сепак ставката од минатата година во буџетот што беше за премирање на извозот не е многу голема, треба повторно да се врати со што и предлагам дел од средствата кои што се, а што го донесовме и Законот за ослободување од придонеси за идните вработувања тоа се некаде десетина, 12 милиони марки. Тоа не е некаква значајна ставка за поддршка на изовзот, но сепак претставуваше една по мене психолошка мерка која што сепак во буџетот постои една

VIII/6.-

ставка која го поддржува извозот и ете државата, Владата и другите субјекти мислат како да се под- држи и да се зголемува извозот и понатаму. Меѓутоа основно е да се обезбедат квалитетни средства за поддршка на извозот се надевам преку новата извозна банка со кога велам квалитетни кредитни средства пред се мислам на рокот на финансирање и каматите по кои што тие средства треба да се враќаат. Инаку, како досега што беше нема апсолутно реална основа со тие краткорочни кредити да го поддржуваме извозот и да очекуваме дека ќе имаме 10% зголемен извоз за нар едната година.

Во тој контекст би наспоменал само дека со камата од преку 20% и сега што ја имаме на краткорочните кредити многу тешко е, скоро и неизводливо да се организира производство и со тоа да се биде конкурентен на светскиот пазар, а знаеме дека баш извозното стопанство, големите претпријатија нивниот вкупен приход се формира некаде од 50 до 100% на Европскиот односно светскиот пазар. Во тој контекст би сакал да кажам дека формирање на една таква банка има свое големо значење меѓутоа, мислам дека до нејзиното формирање сметам дека крајот на февруари е многу краток рок. Ви требало да се остави во буџетот таа стапка за припомош на извозот онака како што беше и минатата година предложено.

Во однос на инфлацијата од 5% која што сега се предвидува мислам дека секако имајќи го во предвид и она што се случуваше овие последниве две години дека е реална и обезбедува одредена сигурност во сферата на инвестирањето пред се комбинирана со предлогот за зголемување на пласманите на банките односно за формирање можност за поголем обем на инвестиции како поддршка на развојот. Само на тој начин може да се очекува дека извозот ќе тргне од ова ниво кое што го имаме сега, а тоа е многу ниско ниво. Мислам дека оваа година беше

VIII/7.-

дното н се надевам дека ако другите и сите овие мерки кои што се предложени во макроекономската политика и корпорирани во Буџетот дека тогаш можеме да се надеваме на некое покачување и многу би бил среќен лично ако навистина оствариме зголемување на извозот околу 10%, нека биде и повеќе. Тоа мора да се направи од кои причини? Извозното стопанство, односно дел од индустријата која што е исклучиво ориентиран на странските пазари во периодот на транзиција во овие две, три години претрпе големи штети, го изгуби обртниот капитал пред се, така што може да се направи една контрола и да се види поготово во сверата на рударството обоената и црната металургија дека нема претпријатие кое што веќе многу малку, или скоро нема обртен капитал. З баеме дека без обртен капитал не може ни да се зголеми извозот, затоа што грото од извозот кој што е го дава црната, обоената металургија, рударството, ИЗЃВОЗОТ на тутун, земјоделските производи итн. Од аспект на поддршката на земјоделието со одредени субвенции од колегата Ајдарага бев и цитиран, на една комисија го истакнав. Навистина треба да се најдат форми не така експлицитни во Буџетот и ставки да пречи некому кога тој буџет се донесува поготово на странските фактори кои што финансиски не подржуваат да се најдат форми за поддршка затоа што ние досега имаме многу крива слика од аспект на тоа дека во развиениот капитализам, во развиените капиталистички земји, дека таму се е понуда и побарувачка, дека само пазарот ги одредува строго критериумите и односите на однесување и дека тие земји немаат никаков протекционизам и контрола и пуштаат се пазарот тоа да го изрегутира. Напротив, ние бевме од Собранието на парламентот на ЕФТА пред месец дена во Берн и таму се изнесоа многу точни податоци кој, како, во западниот свет од еден уважен професор од Исланд кој, како во западниот свет на кој начин го поддржува и под кои

VIII/8.-

форми го поддржува земјоделското стопанство, односно производство, нормално вклучено и сточарството. Кои се податоците? Швајцарија, зошто на запад фармите не се така големи повеќе се фамилијарно организирани да кажеме во просек 40 илјади долари дава субвенции за фармерството и земјоделството, по фарми. Европа е некаде околу 30 илјади долари, а Америка издвојува 20 илјади долари по фарма.

ЈОВАН СРБИНОВСКИ: (продолжение)

Тоа се егзатни податоци, кои што можат да се видат и без таква поддршка на земјоделството, каде што обртот е дефакто единица, на есен треба да ги вложи средствата да ги посее нивите итн. а берикетот да го собере следното лето, парите да ги наплати честопати уште пола година покасно, навистина со овие камати ако се задолжува или ако има свој капитал не може никако да опстане, така да мора низ одредени форми, со одредени погодности и тн, да се поддржат затоа што гледаме дека голем дел од земјоделското производство оди за извоз особено раноградинарското итн.

Овде има многу ако, меѓутоа ако се навистина одредени главни компоненти, главни фактори кои ја детерминираат макро-економската политика се обезбедат сметам дека голем дел од задачите кои што. се предвидени, кои што треба да се реализираат во Буџетот можат да се реализираат. Никој не ја сака инфлацијата. Инфлацијата како термин вообичаена е економска категорија која што и кај економистите и кај лаиците предизвикува сомнежи, одредени резерви и еве долго, за среќа да кажеме, општо за живеење во државата е едно цифрена три години. Меѓутоа и премногу ниска инфлација, се премногу рестриктивна политика не дава простор да тргне развојот. Ние, и премиерот ја цитираше Словенија во еден сегмент на нејзиното работење и живеење, меѓутоа мора да кажеме дека Словенија веќе три - четири години по ред има контролирана инфлација од 9 до 10% зашто секако и дава повеќе простор да воспостави и да го развие своето стопанство. Воедно ние знаеме кога настана одвојувањето од Југославија за една марка размената беше 55 долари, а сега за една марка во Словенија се доби-ваат и 95 долари за наредниот 5 години што може да се види дека кај

IX/2.-

нив монетарните агрегати и тие стеги се далеку порелаксирани и поалабавени и затоа можат да се носат нормално уште при едни такви инпозантни девизни резерви од 3-4 мрд. долари.

Јас се задржав само на сегментот на извозот, затоа што и доаѓам од секторот на извозното стопанство и сметам дека навистина без извоз, стимулирање на извозот и стварање на реалните постапки, реален амбиент за да тоа извозно стопанство тргне од оваа позиција која што сега не гледам како ќе се смали дефицитот во размената со странство и не гледам, како и на крај бруто националниот доход и приход може да се покачи ако знаеме дека Македонија е мал пазар и грото од бруто националниот доход се формира на светскиот пазар. Сепак и ова што е најавено го смета како веќе еден позитивен чекор и напор на Владата да конечно навистина реално се поддржи извозот и извозното стопанство.

Сметам дека Владата предложи сепак реален предлог на Буџет и истиот го поддржувам и ќе гласам за него.

ЦЕЛАДИН МУРАТИ:

Има збор Фаик Абди.

ФАИК АБДИ:

Г-дине потпрепседателе, дами и господа пратеници, почитувани министри од Владата и заменици на министри,

Многу интересна материја расправаме денеска и има доста интересни дискусии. Еден дел од дискусиите ме потсетуваат на еден коридор кој што измина во нашава земја и во многу земји во Европа

IX/3.-

Икога и во ова Собрание расправавме за некои материјали како што е денеска, меѓутоа носеа некое друго има "Резолуција за општествено економскиот , политичкиот,социјалниот, културниот и не знам кој развој на РМ". Некаде 100-тина страници материјал ,па количини па вредности, од А до Ш што се вика. Сега живееме во едно друго време. Макроекономската политика е во ингеренции на Владата на Република Македонија. Мислам дека само таа е надлежна со сите свои ресорни министерства и со асоцијациите од стопанството, аграрот итн. да крои една макро-економска политика која што е од интерес на целото граѓанство, односно во интерес на државата. Ако ги имаме сите релевантни податоци од 1990 година наваму ќе видиме дека од година во година резултатите се подобри. Ние имаме зголемување на невработеноста, имаме огромни проблеми во државата, меѓутоа имаме и огромни достигнувања. Вчера зборував нешто околу општата и заедничката потрошувачка како што порано се викаше а сега општите, заедничките потреби на државата, заради тоа што сме држава. Никој не знаеше за нас:. Ако сме свесни од тие 7 години, од 1997 , 4-5 години бевме многу лошо опкружени и неможевме ништо да направиме, тогаш мора да направиме дека состојбата која што ја кажа вчера премиерот со основните агрегати на макро-економската политика, па доаѓајќи до зголемување, односно до поголема рамнотежа на платно билансната позиција на државата и нејзините резерви кои што во одреден временски период ќе сукочат, ќе рипнат за откуп односно една рамнотежа помеѓу побарувачката и понудата на девизите за да не дојде до одредена инфлација во земјата во 1998 година мислам дека треба да занеме да оваа макро-економска политика, онолку колку што е искажана дава доволно податоци секој еден човек, економиста да ја сфати суштината на нашето живеење во 1998 година.

IX/4.-

Знаеме ако во основа е даден параметар за инфлација од 5%, што просечно месечно изнесува некаде 0,417% или одржување на макроекономската стабилност во земјата односно пораз на општествениот производ за 5% јавната потрошувачка 40,10%, оваа година 41,45 со тенденција до 39 некаде да дојде, тоа е од голема важност за нас како држава. Ние сме сиромашни. Тоа мора да го знаеме. Не е срамота ако го употребиме тој израз. Јас излегов малку нешто да кажам, да учествувам, да дадам свое мислење околу податоците што ги слушнав овде и податоците што ги прочитав во она "дебела книга", билансот на Републиката. Односно приходната страна две - три страници, а расходната 1000 страници, да рече. Тоа е множество од интерес. Тоа било од порано тоа е и сега. Што помалку да дадеме во приходната страна, а што повеќе да земеме во расходната страна. Тоа е човек. Ние сите помалку грешиме. Јас би сакал малку да го свртам Вашето внимание околу одредени можности со моменти кога би дошло ребалансирање на одредени работи, да се води сметка за фондот за патишта, нешто таму да се одаде, агенцијата за поттикнување на недоволно развиените подрачја, за аграрот и одредено премирање, на секаде на светот тоа се прави за поевтина храна, насекаде има сиромаштија, сите не се на еднакво ниво, куповната моќ на сите не е иста, како и секторот за извоз. Мислам дека обавезно треба да се премира. Не заради тоа што ќе отстапиме од пазарно стопанство. Ќе отстапиме мал дек заради тоа што ние не сме компатабилни на Запад со производните капацитети, со тие норми за да имаме поефтино производство за да можеме да конкурираме, конкурентни да бидеме на пазарот. Ние сме назад и останавме многу. За периодот 'што измина ни остави, ни врежа длабоки корени и за- ради тоа на некој начин патиме. Но ете да се потрудиме колку можеме секоја година постапно но сигурно

да помогнеме во таа смисла.

И би посочил дека финансирањето, односно дел од финансирањето на дејностите на локалната самоуправа годинава како да е помало, како да има нарушуваше внатре, минатата година некаде повеќе некаде помалку. Веројатно Владата Има свои есапи, сметки зошто е тоа така и сигурно на општо задоволство јас можам да кажам многу пофали зборови што годинава најдовме можност и се согласивме 1998 година културата да добие еден помал дел од тие средства. Овде сме сведоци и гледавме филм за состојбите воопшто во нашата култура и ако знаеме, почнувајќи од аматеризмот, аматерските самодејност за врвната култура, сите по ред наредени оочена е ситуацијата. Па лека полека треба една стабилност во тој Сектор на нашето живеење. Тие се лика и прилика и одлика на државата. Мораме во таа сфера, па и во физичката • култура да бидеме многу пошироки, да дадеме, но ете толкави ни се можностите. Пак велам, дека сме сиромашни.

Јас би завршил со една реченица, а не е реченица, не е демагогија дека за една држава како што е нашава 7 години постоење добро таа постои уште од 1944, 1995 година наваму, меѓутоа самостојна независна суверена Република Македонија е до 1990 година наваму. Период од 7 години во кои 3-4 години, па и 5 бевме лошо опкружени, па и бевме затворени. Не е тоа многу. Многу малку време за една држава, но сепак оваа држава, овие граѓани, овој Парламент, оваа Влада и други влади што ги имавме со своите надчовечки напори докажаа во цел свет дека Македонија може да се носи со проблемите на една земја и високо котираме во авторитетот со сите земји воопшто во светот.

IX/6.-

Мислам дека добро што имаме опозиција, што имаме конструктивна позиција и само така ќе можеме да се развиваме побрзо и нашиот живот ќе биде подобра. Нашите граѓани сигурно не се задоволни од ваквиот буџет, социјалиста страна сигурно е изоставена малку но сигурно ова што и преска при предлозите за кога гласавме за Законот за вработуваше, поттикнуваше на вработувањето, не е тоа поттикнувањето, тоа директно вработување, директно вработување а понатаму ќе иде поттикнување со тоа директно вработување ствараме нов производ и тоа ќе поттикне нашите стопански субјекти за подобро вработување. Јас лично верувам дека нашиот живот догодина ќе биде нешто подобар, нашата куповна моќ, ја по завчера во болница ме прашаа одредени работници, медицински сестри итн. Абди дали ќе имаме поголеми плати, сите што сме на Буџет ќе имаме толку а тие што се на производство колку ќе оставарат, толку ќе земат. И сега што е тоа да се надеваме дека нашето производство ќе биде поголемо, тогаш ќе имаме и ние поголеми плати и нашиот стандард ќе биде поголем.

Па ете крај година сме нека ни биде среќно Буџетот е многу важна работа навреме ќе го донесеме и го носиме и со уверување дека ќе имаме помош од надвор, но сето тоа ќе зависи, првенствено од нас, зошто макро-економската стабилност ќе зависи од односите внатре на граѓаните на политичките партии, на политичките субјекти, меѓутоа однесувањето на овој Парламент и внатре меѓусебен, да нема надвор тапани, зурли, добоши да чукаат овдека а ние работиме овде, а тоа ќе значи дека од надвор субјектите односно државите, односно со кого имаме контакти имаме монетарен фонд, банките и другите институции ќе имаат верба за пласман на своите средства овде во оваа држава.

Се додека не постигнеме таква стабилност, во државава ние многу тешко доаѓаме до средства, тоа е основа за еден соживот и со другите во регионот и европеизацијата на овој дел во светот.

Благодарам.

ЦЕЛАДИН МУРАТИ:

Има збор г-динот Видимче

КИРЕ ВИДИМЧЕ:

Денес имаме чест да разговараме за материјал кој во суштина е основен документ за остварување на макро-економската политика на било која држава, па и на нашата. На Парламентот по кој знае кој пат се става пред свршен чин односно без да се има на 'увид макро-економската политика во пишан документ. Ќе одлучуваме за прашањето за таканаречените народни пари. За таа макро-економска политика слушнавме во уводните излагања и во обраќањата до овој Парламент. Доколку Владата мисли дека тоа мисли да тоа биде замена за пишан документ за макро-економската политика тогаш воопшто не е јасно зошто на материјалите што ги читавме пишува воведно излагање, не пишува макро-економска политика. И уште повеќе на насловната страна пиша ембарго во читањето. Значи и доколку е тоа пишан документ во макро-економската политика ние како пратеници не смееме да го гледаме. Јас лично со голем страв го земав документот в раце, кој ми беше вчера поделен незнајни дали да го отворам или да не го отворам, пишува ембарго до читањето.

IX/8.-

Но како и да е еве имаме еден предлог на Буџет, кој во однос на Буџетот за 1997 година е скоро 10% потежок, односно 9,9%. Веднаш се поставува прашањето дали Буџетот со таа димензија е реструквен, како што на големи свона се кажува. Тоа морам да го додадам и делот на сопствените приходи, кој е напишан во Предлогот на Буџетот, но тие сопствени приходи во Буџетот се прикажуваат како додатна стапка, но во основа претставуваат пари кои буџетските корисници навистина ги остваруваат, но и ги трошат,. Значи реалност е дека вкупните трошоци на буџетските корисници ќе бидат повеќе од 46,6 милијарди денари. Јас го разбираам фактот што тие се водат поодделно, но ме зачуди фактот што во ребалансот за буџетот за 1997 година делот на сопствените приходи воопшто им не беше прикажан, така да не знаеме како воопшто го ребалансиравме и дали воопшто го ребалансиравме тој дел. Се плашам од можноста евентуално тој дел на сопствени приходи во завршната сметка во 1997 година повторно воопшто не го видиме. Дали Македонија односно стопанството и граѓаните на РМ реално можат да ги остварат овие приходи?

. Гледајќи го приходниот дел на Буџетот веднаш може да се донесе заклучок дека не можат да придонесат,. Македонското стопанство очигледно не е димензионирано да го оствари овој приход во Буџетот и затоа имаме интересен факт. Разликата на парите кои можат евентуално да се соберат од стопанството и граѓаните и парите кои Владата планира да ги троши оваа година , кои всушност се нарекуваат дефицит на Буџетот ќе се добијат од каде, ако не од кредит. Гледајќи го тоа сега ги имаме следните односи.

Задолжувањето во странство со Буџетот со кој што ни се предлага за 1998 година учествува со 9,90% односно скоро 10%. Правејќи анализа што тоа задолжување и како се движело во претходните години

IX/9.-

го имаме следниот факт. Во 1995 година тоа задолжување изнесувало 4,11% од вкупниот буџет. Во 1996 година изнесувало 5,94% од вкупниот буџет; во 1997 година 7,06% за да во 1998 година стигне скоро 10%. Значи, имаме перманентен раст на процентот на учество на задолжувањето во странство како извори на средства на Буџетот. Едноставно кажано тоа значи се поголемо задолжување.

КИРЕ ВИДИМЧЕ: (Продолжение)

Од друга страна во расходниот дел имаме перманентен раст во ставката амортизација односно отплата на главница која во 1997 година беше 3,07, а сега имаме 4,91. Интересен амбиент, во кој ставката за отплата на надворешни долгови, амортизацијата и ставката за каматни плаќања во сите години апсолутно се совпаѓа со сумата што ја земаме како кредит. Во децимала.

Значи, просто кажано долговите што ги имаме, за кои јавно се кажува дека Македонија ги враќа, ги враќаме исклучиво со кредити. Значи, се задолжуваме уште повеќе и плаќаме камати додатни за враќањето. Значи, се повеќе се задолжуваме. Бројките го кажуваат тоа ако се направат унакрсни прегледи. Факт е дека каматните плаќања и амортизацијата на надворешниот долг во потполност се совпаѓаат со средствата што ги задолжуваме секоја година.

Дали ваквиот однос е причина што, јас сеуште немам добиено одговор на пратеничкото прашање за задолженоста на РМ. Толку месеци поминаа, не успеав д го добијам. Зошто и како неznam?

Доколку се обиде да се анализира делот на приходите,-- ќе го видиме следниов случај:

Изворните приходи што во 1996 година учествуваа со 88% од вкупниот приход на буџетот во 1997 година учествуваат со 85%, во 1998 година ќе учествуваат со 82%. Значи, перманентен пад на изворните приходи односно данокот на доход од добивка од 26% во 1996 година на 24% во 1997 и на 22% во 1998 година. Значи, перманентен пад на данокот што се добива од добивка од доход. Или, пак, данокот од меѓународна трговија. Во 1996 година учествуваше со 15,5% во буџетот

X/ 2

во 1997 со 13,6, а во 1998 со 13,31. Значи, перманентен пад исто така на данок од трговија.

Имајќи ги предвид овие перманентни падови на одредени ставки мене ме интересира кои се предвидувањата и како може да се добие дека со ваков буџет ќе обезбедиме заживување стопанството, кога и во буџетот се предвидуваат помали средства како приходи од тоа стопанство?

Делот на расходите, гледано по ставки или по единици, многу е интересно за анализа, бидејќи Министерството за стопанство е во перманентен пад последните неколку години, ќе ми дозволите да ви кажам неколку бројки што се многу интересни. Имено:

Конкретно Министерството за земјоделие, шумарство и водостопанство во 1996 година односот помеѓу 1996 и 1997 година имаше пад за 68%. Споредено со буџетот во 1997 година. Во буџетот за 1997 година пак има пад за 87% од вкупната сума.

Слични односи се и во Министерството за стопанство бидејќи и таму имаме перманентен пад на учеството во буџетот.

Значи, не ми е јасно како сегментите на буџетот како "основа треба да ја понудат реалната можност за развој на Републиката. Без исклучок сите се во дефанзива и се намалуваат. Каде е тогаш вистинската желба на Владата за развој на стопанството, земјоделието, а со тоа и на Републиката?

Јас не би сакал многу да коментирам, меѓутоа, сепак, во буџетот се присутни стапки: мебел, репрезентација, кои во чести случаи и се пристојни. Дали во овој момент нам ни се потребни тие и колку ни се

X/ 3

потребни?-И, би сакал исто така да коментирам одредени ставки што звучат вака: други материјали, друга опрема, останати трошоци. Очигледно во буџетот се ставени ставки и со позамашни суми за кои не е конкретно кажано каква намена имаат. За жал, постојат големи шанси тие да се злоупотребат.

Наспроти тоа, имаме зголемени трошоци на буџетските корисници што не остваруваат приход, доход. Многу е интересен фактот дека Владата за себе си определи зголемување од 30% во однос на буџетот за 1997 година. Очигледно, секој кон себе трга, што би рекле мотиката кон себе трга. Дали за ваквите односи, сеуште немам добиено одговор заради тоа на поставеното прашање, за реновирање на просториите на Министерството за финансии? Дали во ова се кријат тие причини.

Од друга страна средствата предвидени за ова наше Собрание и на нас сите пратеници се на ниво од 96% од минатогодишните трошоци. Се согласувам да се намалат трошоците на Собранието, на ова и уште повеќе доколку треба, би прифатил и уште пониско ниво, но, притоа, би предложил и Владата да се однесува домаќински и да побара помали средства за своето работење. ~

И на крајот, да не навлегувам повеќе во детали, би сакал да кажам дека ваква конструиран буџет, со нагласено задолжување во странство на приходниот дел, како и со многу лошиот распоред на трошоците на расходниот дел, односно апсолутно депримирање на стопанството, земјоделието и развојот на Републиката воопшто, никако неможам да го прифатам. Ваквиот незнајински однос на Владата во секој случај, не може да придонесе ништо добро за граѓаните што

X/ 4

издвојуваат средства за овој буџет. Уште повеќе државата се повеќе се задолжува и се плашам дека дел од овие пари што сега ќе се трошат по овој буџет ќе ги троши Владата. Ќе ги оставиме да ги плаќаат нашите деца.

Благодарам.

ЏЕЛАДИН МУРАТИ:

Има збор г-дин Томислав Стојановски.

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ:

Почитуван потпретседателе, почитуван министре, претставници на Владата, драги колеги, дами и господа пратеници.

Буџетот е Устав на една држава аз следната година. За жал и вчера убаво еден забележа дека ние кон ваквите документи се однесуваме дури и неодговорно, за што сведочи и присуството во оваа сала. Подготвени сме да дискутираме во кулоарите, пред медиумите, пред новинарите, дека на дневен ред имаме сериозни точки, многу важни работи, но изгледа поважни ни се нашите, сопствените.

Буџетот во основа значи негово зголемување во однос на минатогодишниот и сигурно дека многумина со право изразуваат загриженост и изразуваме загриженост вака конципиран буџет дали ќе може да се реализира. Мислам дека неправедно и вчера и денеска проверува некоја оптимистичка еуфорија дека нам работите во идната година ќе ни бидат "мед и млеко". Зошто? Затоа што сме успеале во овој амбициозен проект да ги усложниме сите позиции, пред се

X/ 5

расходната и доходовната страна. И, дека, сметајќи на една голема поддршка од светот, од светските монетарни институции дека ние, во идната година ќе немаме воопшто никакви проблеми. Мислам дека ваквата еуфорија, дами и господа, не е на место. Може да биде дури и бумеранг и може повеќе да не разочара, отколку ако се соочиме со реалноста.

Целата политика да се креира, да се темели на намалување на позиција во буџетот за основните производствени гранки: стопанство, земјоделие, градежништво со рестриктивен однос кон нив, а од друга страна да се пласира развојна компонента во буџетот, од друга страна да се пласира дека се обезбедени кредити по разни основи, многу поволни, вклучувајќи го и покривањето на буџетскиот дефицит, ги сметам за многу ризични. Мислам дека правиме една атмосфера, создаваме еднаш клима дека умешност е денеска да се добијат странски кредити.

Ако е така, дами и господа, јас гласно ќе поставам прашање зошто тогаш во податоците што овие денови ни беа достапни Македонија е на последно место со само 5 милиони долари директни инвестиции? Значи, последно место на она што беше евидентирано. Подолу нема.

Втора работа, дали кредитите значат доход или уште порано ние се однесуваме како да овие кредити се профит. Остатокан доход или значат задолженија што мора, кога - тогаш да се исплатат, да се вратат. И, ние, преангажирани со тоа целиот наш дефицит и сите внатрешни и тензии и проблеми ги разрешуваме со тоа наједноставно пружање рака и барање кредити, не помош.

Дами и господо,

Нам не ни недостасуваат кредити. И оваа година и минатата година. Кој ефекти видовме од тие кредити? И минатата година заговаравме ниска инфлација за потоа да направиме девалвација со значајни 16%, ги нарушивме односите во тоа што значи депресиран или апресиран курс на денарот и девизниот курс, за да обесхрабриме идни инвеститори и внесеме еден немир во тие потенцијални инвеститори дека во оваа држава е ризично да се инвестира затоа што не знаеме до кога донесените закони и донесените програми за работа, Уставот буџетот е тоа во краен случај, ќе важат и ќе бидат во функција. И, ние сега се чудиме зошто нема директни странски инвестиции?

Вчера и денеска во буџетот префрламе од шупливо во празно. Ја префрламе стапката предвидена за социјала и само и го менуваме местото и името. Тие кои се пријавени како социјала треба да ги регрутираме со вработени. Или, во желба да бидат тие вработени.

Некој вчера реагираше дека ниту треба ниту треба да дава динамика на тоа вработување. Па, како се предвидуваат тие значајни средства ако немаме некој информации за динамика на вработување. Јас овде јавно кажувам дека веднаш по новогодишните празници ќе барам секои два месеци да добиеме тука информација по основ на овој закон што ќе се изгласа за вработување, кои се ефектите, кои се вработувањата во кој сектор, во кои општини, која структура на тие вработени, невработени и тн. и тн.

Ние слушнавме прекрасни излагања дека луѓето од стопанството не го разбираат вработувањето. Дека економистите вработување да им го остават на социјалните и други вработени. Се плашам, господа и дами дека сакаме сите да се претвориме во социјала за да може полесно некој да ни држи прекрасни професорски предавања.

Прашањето на вработувањето, дами и господа е точно прашање на економистите и стопанството. Прашањето на вработувањето е значи продуктивно вработување за кое што ќе треба да се обезбедат основни средства, обртни средства, услови за работа, за да тоа вработување биде точно вработување. Се согласувам дека невработувањето, невработеноста е специјалност и треба да биде во основа објект на посебен интерес на луѓето задолжени за разрешување на проблемите во социјалната сфера.

Не ја гледам развојната функција на буџетот ако под тоа експлицитно не подразбираме трансфери по еден заобиколен пат, многу долг. Но, морам да кажам пат кој во година како што ни доаѓа,¹ идната 1998 година, се многу ефектни и ефикасни. Преку неразвиени подрачја, преку доелектрификација, преку водоводи и слични објекти сакаме да постигнеме други цели. Зошто ние воопшто ние овие два дена никој не проговоривме директно. И јас и моите колеги кои честопати дискутираме за проблемите во земјоделието, не проговоривме што би значело една инвестиција, стабилна и трајна во земјоделството за да и тие луѓе во земјоделието ги сметаме за вработени. Ние, сеуште имаме една погодност во земјоделието да имаме луѓе кои се половично ангажирани затоа што обезбедуваат некои скромни доход од друга страна. Сеуште

X/ 8

Во земјоделието гледаме како дополнителна дејност и амортизер на оваа криза. Многумина и денеска дискутираме дека беше многу тешко, дека имавме проблеми. Никој не вели дека било лесно. Меѓутоа, дами и господо, 6 години по самостојноста и остамостувањето на родот веќе не сака да чуе за ембарга, за бариери и последици на нешто е минато.

Почитувани пратеници,

Доаѓаат и генерации и сознанија кои што не можат веќе да прифатат, ние од оваа говорница апелираме и пледираме на некој патриотизам и лојалност кон државата кога тие исти граѓани и подобро од нас се информирани за огромни криминали и други работи што се случуваат во државава.

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ: (продолжение)

Ние сме и презафатени тука со овие седници за да можеме да ги следиме сите тие настани. Неможеме ние да апелираме за разбирање на нашите проблеми, велам заеднички затоа што Буџетот е заеднички проект со Владата, а од друга страна медиумите и весниците да бидат преполни секој ден со афера до афера, во која да не се залажуваме во основа на секоја афера мора да бидат парите. Се друго се само рефлексии. Се друго е легален увозник, извозник, нелегален трансфер, помошник, соработник, соучесник, сето тоа е само една периферна манифестација на крајната цел: Како побрзо, како преку ноќ, како во овие матни времиња на транзиција да се дојде до поголем профит и до поголемо збогатување. За сметка на кого? На сметка на останатите граѓани во државата. На сметка на тие во чие име зборуваме и укажуваме тука. Да ви кажам, пред три четири дена, заедно со колегата Мирко Трипуновски имавме многу значајна средба со многу видни земјоделци од Тетово и тетовско. Многу убава средба. Јас да ви кажам дека ние се чувствувавме понижени од она што воопшто не правиме, а можеме да направиме за тие луѓе. Ние се чувствувавме засрамени дека тие луѓе навестуваат дека и тие малку кои се бават со сточарство, ратарство и тн. дека ќе кренат рака од причини кои што тука беа изнесувани вчера и денес. Што можевме ние да им ветиме? Можевме да им ветиме повторно нешто што - убаво рече пратеникот Вељо Тантаров, нека ме извини што во овој ресор го споменувам со позитивна конотација ќе бидеме априори одбиени дека меѓународните институции не признаваат такви стимулации во Буџетот. Никаде не признаваат стимулации, никаде не се признава протекционизам, секаде се зборува за отворен пазар, секаде се зборува за проток на луѓе, стока, капитал,

идеи, само ние треба да бидеме исклучок како држава, ние треба да бидеме заморче, експеримент во светот, кој што сето ова ќе треба поинаку да го решава. Не сме ние, дами и господа, ниту нашиот министер за финансии маѓесници да можеме тоа да го направиме. Ова е материја која што треба да се реализира. Овие корисници на Буџетот оваа седница ја следат со огромно внимание, затоа што од тоа зависи нивната судбина идната година, а можеби и наредни години.

Без субвенции во земјоделството, без стимулации во стопанството во извозот, каде е развојната функција? Никаде не го актуелизираваме прашањето дека нашиот трговски дефицит е над 50% од овој Буџет, дами и господа. Тој дефицит до крајот на годината ќе ја достигне бројката од 500 милиони долари, ако не ја надмине. Пресметајте по курсот на марката, тоа е 65 до 70% од овој Буџет. Тоа е трговски дефицит кој никого не загрижува. Ние го покриваме едноставно со нови задолжувања за да може оваа математика да биде вред.

Поволни кредити ние не ги чувствуваме, барем не од оние кои треба да ги користат. Немаме такви информации, немаме такви рефлексии. Напротив, секогаш имаме критики дека во државата се слеваат значајни средства како поволни кредити, тука се губат, се разводнуваат, на нив се зидаат камати, така што и тие кредити не се привлечни за оние за кои се наменети и насочени.

Банка за стимулирање на извозот, една амбициозна категорија која сигурно не може да биде во функција до 1 февруари како што се предвидува, така што стопанството и понатаму ќе биде без оние скромни 385 милиони денари кои сепак се значајна ставка за нето извозниците. Еден од најголемите извозници по тој однос добиваше стимулација од многу значајни милион германски марки.

Навестувањата дека повторно ќе го релаксираме стопанството со одредени повластени стапки и категории во Буџетот мислам дека се само фрлање пепел во очи на сите. Се предвидува, барем така сме

информирани дека царините на увоз на репроматеријали, кои државата ги зафаќа со своја одлука, за што јас реагирав овде на два -три пати и со пратеничко прашање и со Информација, зошто тие три проценти не се враќаат на субјектите кои навистина извезуваат. Одговорот беше дека тоа е одлука на Владата. Сега се пласира дека еве овие три проценти ќе ги вратиме на стопанството. Тоа ми личи дека некогаш ќе го исплукате а потоа ќе го извадите шамивчето од џеб за да ја избришете та плуканица. Точно така, зафаќаме, земаме и после видете колку ние водиме сметка за стопанството- еве овие 3% ќе ви ги оставиме да преживувате. Ве молам, овој законодавен дом не е само за донесување закони Овој дом со својот мешовит состав во секој поглед, најважно и во професионален, точно ги пренесува рефлексите и од електоратот и од средините од кои сме избрани. Колку време ни требаше да увидиме дека со укинувањето на фришоповите легализиравме нелегална трговија и шверц и тоа од едноставна причина, неможевме да имаме контрола над тие фри-шопови, а сега констатираме, со измена на акцизите на алкохолните пијалаци дека практично имаме уште една промашена одлука која се покажа како контрапродуктивна. Огромни средства се одлеаа во соседните земји и се разбира во оние похрабри бизнисмени кои продолжија да шверцуваат и понатаму со тие високопрофитабилни производи. А и тогаш ни се пласираше тезата дека никаде во Европа , освен на аеродромите нема фиршопови. Фришоповите и во Грција и во Бугарија и во СР Југославија функционираат и денес. Самите ги потсекуваме изворите на доход.

Кои се тие поволни кредити за извоз? Дали тоа се он| кредити со 25% камата на годишно ниво, а кредити кои влегуваат со 3-4 максимум 5-6%. Ги нема тие кредити дами и господа или многу тешко може да се дојде до нив.

Санација на банките, едно многу значајно прашање кое и' во сите овие експозеа зазема видно место, во склоп и со депозитот на народната банка, фиксиран најмногу значајни 1 милијарда и 200 мили-они, која што мислам дека е значајна позиција и која треба да се обезбедува од реални извори и која не смее да биде наменета за нешто друго.

Прашањето на кусокот од 4,5 милијарди денари за покривање на Буџетот е само планирано ново задолжување. Ние не добивме сигурност дека тоа се средства обезбедени и покриени. Тие средства треба да се бараат. Од кого, под кои услови и како? Сигурно нема да бидат дадени со картбланш или со бариран чек, како сакаме, кога сакаме и за која намена ги сакаме. Министерот убаво рече пред некоја недела. Нема љубов, во светот на финансиите има интерес, за да додаде дека ручекот мора некој да го плати.- Ова не е ручек, ова може да биде крупен залак кој што ќе не задави сите во државата. За обичен ручек спремни сме сите да го поднесеме трошокот и добро би ни дошло.

Во делот на она што значи конкретни позиции согласен сум со многу дискусии дека многу позиции претставуваат една растеглива категорија недефинирана која секогаш ги овозможува манипулациите од страна на оној кој диригира и располага со Буџетот.

Ме зачудуваат некои позиции за кои не сме информирани и кои би сакал да ги проконтролирам. Финансираме Центар за стручно образование и оспособување во Битола со значајни 9 милиони и 600 илјади денари, за кој на Комисијата за образование од порано поставивме прашање дека како Комисија за образование не сме информирани, а сега треба да гласаме за ставка во Буџет. Центар кој во секој случај претставува преклопување со дејностите на Републичкиот педагошки завод. И уште повеќе морам во името на Комисијата да

XI/5

изразам незадоволство дека Комисијата за образование и наука беше единствена Комисија која не беше удостоена , а покрива два ресори, при објаснувањето на Буџетот да не биде ниту еден од двата министри, ниту еден од двајцата заменици а на продолжението на седницата ниту ни еден од рангот на потсекретар за образование или наука.

Предлагам средствата за субвенции во земјоделството да бидат предвидени. Има и амандмани, се придружувам на амандманите. Предлагам средствата за стимулација на извозот од 385 милиони денари да бидат воведени. Креаторите на Буџетот, убаво рекоа некои, нека изнајдат модуси и начини за да го направат тоа, затоа што гледаме дека во тие насоки во светот се води вистинска војна меѓу најразвијните. А ние најсиромашните треба да прифаќаме правила на игра кои одамна таму се надмината, заборавени и оставени на страна! Па и едно мое размислување а ко сакате, не е во рамките на Буџетот, но нека ми биде дозволено да го изнесам. Аверзијата, одбојноста кон Турција да не биде членка на Европската унија не се политички причини туку се економски причини: Една моќна држава да не дојде близу во центарот на Европа, каде ќе биде конкурентна и е конкурентна со своето евтино и големо производство.

Предлагам да се даде објаснување. Ме зачудува бројка од 6.000.000 денари во Основниот суд во Тетово, кога Основниот суд Скопје I во таа позиција има бројка "0".

Предлагам во делот на средства предвидени за Матицата на иселениците да се предвидат скромни само 40 илјади не милиони, 40 илјади германски марки за отворање на канцеларија на Матицата во Тетово, град кој што има значајна или голема емиграција, во кој не постои за жал во овие 30 години канцеларија и мислам дека е конечно време една таква канцеларија да се отвори во Тетово, која ќе им биде на услуга

XI/6

на иселениците само со еден вработени без некои амбиции. Мислам дека повратно, отворањето на една ваква канцеларија ќе има големо влијание во она што значи инвестиции на наши граѓани што живеат во странство, нивни контакти со татковината и поефикасно решавање на нивните проблеми, се разбира вклучувајќи ги и заробените девизи.

Јавно го поставувам и последното прашање или коментар Министерството за образование и физичка култура да се информира, јас сум детално информиран, ако изјави желба и спремност, подготвен сум изворно да го информирам за состојбите со изучување на македонскиот јазик во државата Мичиген и конкретно во Детроит. Македонскиот јазик веќе две години таму не се изучува ниту факултативно. Тоа е една трагична работа, а верувам дека не е само на тој простор и мислам дека Министерството ќе треба за оваа намена да се ангажира повеќе отколку за нешто што сум согласен дека треба да биде следење на современите текови во образованието и науката. Но сепак, куќата се прави од темел, да не трчаме кон покривот на светот а тоа се развиените земји.

Благодарам.

ЏЕЛАДИН МУРАТИ:

Г-дин Шапуриќ - не е тука .

Г-дин Андов - не е тука.

Има збор г-динот Илија Каров.

ИЛИЈА КАРОВ:

Почитуван потпретседател, почитувани пратеници, и претставници на Влада,

Јас би искажал неколку забелешки по предложениот Буџет за 1998 година. Со години наназад се правеа бројни и најголеми рестрикции во Буџетот, поточно во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, па еве и овој пат се предвидени средства од 524

XI/7

милиони 969 илјади денари. Тоа се три пати помалку средства во однос на 1994 година, или над 75 милиони помалку во однос на 1997 год. Средствата од 525 милиони денари се доволни само за вработените службеници во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство. За било каква интервенција во македонското земјоделство нема никаква можност, ниту се планира помош за нашето уништено земјоделство. Ако оваа Влада има ронка чувство за реалната состојба во нашето земјоделство, немаше ни да помисли а не да предложи ваков Буџет за 1998 година

Почитувани пратеници, од ова место најодговорно ве уверувам дека нема развој на нашето земјоделство ако не се вложува во него, а особено вложувањата да се насочени во студии и истражувања во земјоделството, регреси за квалитетни сортни семиња, ѓубрива и други репроматеријали, во премии на одделни земјоделски производи или пак без да се стимулира извозот на одделни земјоделски производи и тн. Не постои држава во светот каде што не се вложува во развојот на своето земјоделство. Ние сме веројатно единствени што се откажавме од вложувањето во македонскиот аграр.

Јас неможам да го разберам притисокот што се врши врз РМ околу укинувањето на регресите и премиите во земјоделството. Владата на РМ ги прифати овие сугестии и ги укина сите субвенции во земјоделството. Со тоа се направи огромна грешка. Земјоделското производство е во опаѓање, земјоделската механизација дотраена и застарена. Не се користат квалитетни сорти семиња, а површините недоволно се ѓубрат итн.

Би сакал да укажан до Владата на РМ дека ако навистина се сака излез од сегашната лоша состојба во нашето земјоделство ќе мора и дополнително да се вложува. Не мора вложувањата да се наречат како премии и регреси, но тоа може да се направи во други форми.

Ќе мора да се вложува сега , уште од оваа и наредната година. А ова што се предлага како програма за поттикнување на земјоделското производство од само 218 милиони денари е симболичен износ и нема да има позитивен ефект во изнемоштеното земјоделско и сточарско производство.

Предвидените средства за развојот на малите и средните претпријатија се мали , а средствата во Програмата за инвестиции во земјоделството од околу 4 милиони германски марки се сосема мали за остваруваше во оптимален циклус за инвестираше во македонскиот аграр.

Почитувани пратеници,на крајот би сакал да дадам и кратко образложени зошто барам Владата да има поинаков однос спрема земјоделството, односно зошто треба да се инвестира во македонскиот аграр.

ИЛИЈА КАРОВ: (Продолжение)

Во најсложените состојби во Република Македонија и со затворени граници и ембарго, нашите земјоделци произведуваа храна за стоката и за луѓето. Во така сложени услови Република Македонија извезуваше земјоделски производи, грозје, вино, јаболка, раноградинарски култури и друго. А со тоа мораме да признаеме дека Република Македонија остваруваше солидни девизни средства.

Почитувани пратеници и претставници на Влада. Внимателно го слушав вчерашното обраќање на претседателот на Владата господинот Бранко Црвенковски, кој ги потенцира глобалните цели и механизми за реализирање на вкупната макроекономска политика за 1998 година. Со жалење констатирав дека господинот Црвенковски намерно или случајно ниту со еден збор и ништо не спомна за основните стратешки и развојни определби на македонското земјоделство. Јас и понатаму останувам со убедување дека нашите земјоделци заслужија барем името да им го спомнеше нашиот претседател на Влада. Со самиот факт што аграрната политика не најде место во вчерашното излагање на претседателот на Владата произлегува еден реален заклучок дека за 1998 година Владата на Република Македонија ја нема дефинирано развојната политика на македонското земјоделство и сточарство. А уште една потврда за тоа и рестриктивните буџетски средства за наредната година во сферата на аграрот. И сосема на крај да укажам дека и во наредната година нашите земјоделци ги чекаат уште потешки денови, а дали со оваа политика ќе можат земјоделците да преживеат останува да се види.

ПАНЧО МИНОВ:

Почитуван претседавач, дами и господа пратеници, сметам дека овој буџет за 1998 година се донесува во една не во согласност

XII/2.-

постапка со Законот за буџет каде што е предвидено разгледувањето на буџетот да отпочне во тековната календарска година во месец ноември заради крајот на тековната година да се донесе со важење за наредна година. Како што сме сведоци и овој буџет ни се достави на разгледување во втората половина на декември месец и во таа насока се придржувам кон ставот на пратеничката група на Либерално-демократска партија дека во една не во согласност со Законот дека овој најважен закон во делот на финансирањето на јавната потрошувачка на Република Македонија. Во оваа смисла мислам дека, тргнувајќи од важноста и значењето на буџетот беше неопходно предлагачот да предвиди и така да го постави на разгледување Буџетот во две фази односно истиот да се разгледува најпрво во Нацрт на буџет, а по Нацртот на буџетот со сите забелешки и мислења да се продолжи со постапката со предлагање на предлог на буџет. И тоа е ускратено на предлагачот по мое убедување целта што ја има предлагачот не само во овој случај, туку и во многу други случаи и важни документи и закони, а тоа е еден трајно потценувачки однос на самиот Парламент, едно потценување кон опозицијата и со самото тоа не спремност да се влезе во една квалитетна расправа што со аргументите кои по однос на буџетот што ги има опозицијата а во исто време и потценување и спрема политичките пратенички групи, кои што го чинат парламентарното мнозинство, правејќи ги со самото тоа едноставно како гласачка машина.

Во оваа насока исто така за забележување е и тоа што за разгледување на буџетот не е доставен извештај за реализацијата на буџетот од 1997 година во 11 месец со проекцијата за 12 месец. Со тој извештај не е доставена и анализа за тоа како се трошени парите од буџетот, кое зафаќање од граѓаните и стопанските субјекти од Републиката за тековната 1997 година од овие забелешки неодминлив е заклучокот дека без анализа за тоа како се трошени парите, без извештај

XII/3.-

за реализацијата иа буџетот за 1997 година. На еден препад за финансирање на донесувањето на Буџетот е уште еден доказ дека има за цел, сегментарно, парцијално тргнувајќи од тоа што значи буџетот за макроекономската политика набрзина и најадекватно на значењето на самиот документ што значи буџет се донесува истиот сегментарно, затоа што ниту е донесена ниту е објавена досега макроекономската политика на Владата на Република Македонија која што нормално во јавната потрошувачка ќе биде застапена со документ од буџет за 1998 година. Тоа се начелни забелешки во делот на она што е содржина на самиот буџет. Најпрво ќе почнам со тоа дека и овој буџет претставува, како и претходниите, едно големо зафаќање за јавната потрошувачка, која што во релација со општествениот производ, го задржува процентот на учество од 41 до 45%, што е преголемо оптоварување и што во исто време не дава можност за релаксација на деловна динамизирање и поттикнување на економската активност стопанските субјекти, како постојни оптоварувања на стопанските субјекти и на граѓаните и овој буџет по своето оптоварување на граѓанството и на стопанските субјекти претставува преголемо оптоварување. Тоа се потврдува и со фактот што истиот и во приходниот и расходниот дел се предлага со зголемување од 9,03% со самото тоа сите овие најавувања од предлагачот и од најавата на премиерот дека тоа е рационализација, значи намалување на јавната потрошувачка е неточна, од едноставен факт дека тоа зголемување фактички значи дека и во 1998 година делот на јавната потрошувачка на буџетските средства имаме зголемување од 9,03%. Не се многу убедливи и показателите кои што укажуваат на движењето на растот на општествениот производ од 5% во услови на инфлација од 5%, кога тоа едно со други се минусира, доаѓа до реален пораст на општествениот производ би немало, а со тоа и услови за економски развој со овој буџет не се овозможува. Во овој буџет како структура во расходниот дел се јавуваат за разлика од презентирањето за негова рационалност и

XII/4.-

намалување на јавната потрошувачка, финансирање на нови институции, се предвидуваат нови корисници, исто така се задржуваат сите оние што сега стандардно се застапени во структурата на корисници на буџетски средства, посебно од социјалната свера. Се предвидуваат во услови на замрзната плати на корисниците на буџетот, зголемување на вработувањето од 2% и наместо да се предвидува создавање на услови преку растоварена јавна потрошувачка, односно буџетски средства, да се создадат услови преку тоа да се растовари оптоварувањето на вработувањето во стопанството и во овој буџет со зголемување на оваа јавна буџетска потрошувачка фактички се врши зголемување само на вработувањето во администрацијата.

За посебно одбележување и коментирше е дали-овој буџет овозможува поефикасна, поамбициозна; економска политика во 1998 година. Сметам лично дека предвидувањата во буџетот кој што се на релација повторно да се врши зголемување на 4, 5 милијарди денари на буџетскиот дефицит не создаваат никаков простор за амбициозност и ефикасност на макроекономската политика од 1998 година од едноставна причина, она што е неопходно за поттикнување на економскиот развој во Република Македонија, тоа се странските инвестиции се потврдува и во застапеноста на буџетот во 1998 година дека најголем дел од странските инвестиции во Република Македонија ќе одат за покривање на буџетското дефицит. Тоа практично значи дека стопанството на Република Македонија не е во можност преку тековното економско работење да ги покрива доспеаните обврски спрема странски кредити и затоа предизвикува дефицит, а тој дефицит е рамен на по својот износ и висина на износот кој се предвидува како странски инвестиции во Република Македонија, што значи не се создава простор за ангажирање на странски инвестиции во стопанството што е инаку

XII/5. -

прека неопходност. Сакам пбнатаму во делот на тие основни релации на компарирање да се осврнам на делот на многу застапеноста во износи на средства на позицијата за социјална намена. Неможе да претставува развоен буџет ако и во овој буџет во најголем број намената во расходниот дел на буџетот се остварува на социјалните потреби, зголемени нормално и покрај постојните за социјално загрозени семејства и за санирање на последиците од структурните промени во стопанството и во делот на покривањето на придонесите за ново вработување во текот на наредната и идната година. Во исто време, за посебно одбележување е тоа што овој момент на преголема застапеност на социјални фондови повторно ја потврдува и дефицитноста која со ваквата намена во расходите на буџетот за големи износи, како од чиста потрошувачка во делот на социјалната свера, покажува заедно со намерата на странските инвестиции за покривање на буџетскиот дефицит дека добар дел од пласманите банкарски кои се неопходни за интервенции во стопанството во голем дел се намалуваат и во така намаленоста на пласманите се дава еден многу ограничен простор, за она што значи мерка на економската политика неопходна за стопанството на Република Македонија, а тоа е намалување на каматните стапки. Повеќе од евидентно е дека покривањето на буџетскиот дефицит со овој буџет предлагање на зголемување, покривање на тој буџетски дефицит со цел износ на средствата од стрзство, неоставање на простор за интервенција преку тие средства за динамизирање на тековите на економски развој, покривање на дефицитите во социјалните фондови, сето тоа врзува една состојба која што значи неможност и со банкарските средства да се интервенира во стопанството во Република Македонија во насока на намалување на каматните стапки, кои како политика досега беа најголеми чинители на лошата материјално финансиска состојба на претпријатијата од стопанството. Не сватливо е како може да

XII/6.-

биде развоен буџетот кога она што значи тековни трошкови на буџетот има евидентен процент на пораз, тоа се оние трошоци кои се за нормално функционирање на државните органи, додека она што значи функција на државата, таканаречените капитални трошоци се намалуваат за 1998 година споредбено за 1997 година. Со самото тоа, многу е логично исто време зачудувачки мерката која е во насока на она што треба да биде основна функција на буџетот во делот на капиталните трансфери, а тоа е намената за стимулирање на извозот и за субвенционирање на земјоделието со буџетот во 1998 година тотално се укинува.

Споредбено со другите многу поразвиени држави, стимулирањето на извозот а тоа е единствената перспектива за стопанството на Република Македонија во регулирањето на расходите на буџетот со укинување на стимулациите за 1998 година, фактички е необјасниво и е во противречност со поинаку неопходноста од таква економска политика која што ќе значи афирмација на извозните ориентација на нашето стопанство. Уште повеќе е неодржливо и за секаков негативен коментар укинувањето на премиите во земјоделието и на другите субвенции на земјоделието. Поддршката на земјоделието е насекаде и во многу поразвиени држави . Таа е една од главните функции во позициите на расходите на буџетот а ние ете како многу силна и развиена држава во алигорична смисла се откажуваме од она што значи реална и неопходна поддршка на земјоделието на Република Македонија. Она што значи варијанта на тоа откажување со такви минорни и симболични износи на поддршка на инвестиции во земјоделието, мислам дека по износ се толку смешни и нереални што ама токму ништо не можат квалитетно да придонесат во поттикнувањето и развојот на земјоделието.

Сметам дека ова укинување на стимулациите во стопанството укинувањето на премиите и субвенциите во земјоделието, да ги спо-

XII/7 . -

редиме со некој позиции во буџетот.у навистина наидуваме на големи нелогичности. Три милиони марки се предвидуваат за поддршка на мали и средни претпријатија. Седум милиони германски марки се предвидуваа' за мебел а за уредување на канцелариите во органите на државата. Навистина е чудно и навистина е неосновано оваа висина на износи за менување на средства од Буџетот.

ПАНЧО МИНОВ: (Продолжение)

Еве и една друга споредба. Со овој Буџет, како што реков, за делот на земјоделието се предвидуваат 4 милиони марки од кои некои се за поддршка на инвестиции во земјоделието, а 3 милиони марки се за изградба на нови системи за наводнување.

Ако оваа позиција која е намалена, како што кажав и претходно а која што значи некоја противтежа на укинувањето на премиите и другите субвенции во земјоделието, само ја споредиме со средствата кои во Буџетот се наменети за поддршка и учество во финансирањето на јавните гласила, бидејќи на јавните гласила во РМ, како и на учество и поддршка во финансирањето на јавните медиуми која е во износ од 5 милиони марки со позиција за весниците, за јавните гласила 85 милиони, а за јавните медиуми 70 милиони, за мене, во услови кога имаме слободно формирање на цените за дневниот печат и каде што треба да има и конкуренција преку пазарот, преку нивната реализација на пазарот, понатаму да опстојува една ваква позиција со такви износи на средства, во услови на укинување на средствата кои треба да бидат наменети баш за стимулирање на стопанството и на земјоделието, е неодржливо. За мене како пратеник за тоа нема друго објаснување, туку значи само плаќање на оние весници, на оние медиуми кои преку тоа ќе ја водат борбата против опозицијата, во политичкиот живот на РМ. Сметам дека тоа е неоправдано, треба овие позиции да претрпат измени во своите намени и не треба повеќе да финансираме весници кои треба да бидат на пазарот на конкуренцијата и да се самофинансираат. Треба да поттикнуваме таму каде што и секој Буџет има своја функција, а тоа се намените кои се за стимулација на извозот и субвенционирање на земјоделието.

XIII/2.

Во делот на позицијата во земјоделието што е за кредитирање на системи за наводнување, сметам дека е потребно овие средства да бидат наменети за изградба на нови системи за наводнување. ние во овој период во РМ имаме финансирање од Светската банка во постојните системи за наводнување односно нивна реконструкција и санација. Меѓу нив е и системот за наводнување "Тиквеш" - Кавадарци.

Во позицијата на Буџетот а изградба на системи за наводнување и во наредното конкурирање на РМ пред светските финансиски организации треба да се оди на изградба на нови системи за наводнување во оние општини, како што е општина Кавадарци каде што има акумулации на вода што е основен предуслов за изградба на системи за наводнување. Такви се месностите: Овчка река, таква е Ресавска месност и Дреново од општина Кавадарци.

Исто така, иако имаме вака голема застапеност на намена за социјалната проблематика во Буџетот користам прилика пред ресорниот министер да укажам, што е и во корелација со моето пратеничко прашање дека нема финансиска редовност во следењето на задоволувањето на инаку признатите социјални права од Законот за социјална заштита и другите закони од оваа сфера. Што тоа значи? Тоа значи дека социјалното право, заштитата на социјалната сигурност што е најзастапено во позицијата на расходи аз социјална заштита, веќе три месеци доцни. Не треба да кажувам за која социјална структура се однесува задоволувањето на ова социјална право.

Понатаму, од донесувањето на законот воопшто не се остваруваат социјалните права: еднократна парична помош и социјалното право, парична помош во натура. Исто така неопходна, посебно во овој период на

XIII/3. -

живеење, зимскиот период кога трошоците за егзистенција на фамилиите што се социјално загрозени се неопходни.

Понатаму, единаесет месеци доцни задоволувањето на социјално-то право за детски додаток и т.н.

Дали до тековната година и дали со предвидувањата на социјални расходи во овој Буџет овие социјални права ќе бидат редовно подмирувани со финансирање од страна на Министерството аз финансии, до ресорното министерство.

По другите аспекти на Буџетот, сакам да потенцирам дека во општина Кавадарци веќе две години функционира хидрометеоролошка станица. Веќе две години се предвидуваат зголемување на плати во делот на Републичка хидрометеоролошка управа и веќе две година, иако го покриваме со податоци, иако функционира службата хидрометеоролошка, во Кавадарци, не се наоѓа за потребно, во предвидувањата на Буџетот извршителите од оваа служба да се вклопат во редовен работен однос во,. Републичката хидрометеоролошка управа.

На крајот сакам да кажам за сите овие забелешки, за сите овие укажувања, сметам дека Буџетот за 1998 година, како сепаратен документ кој отсуствува од една целовитост која се обезбедува со целосни анализи и документација што значи и што инаку карактерот на потребата од макроекономска политика која отсуствува од страна на Владата, бидејќи и понатаму значи зголемување на јавната потрошувачка, бидејќи со такво зголемување на јавната потрошувачка не значи стимулирање на една поамбициозна економска политика за 1998 година, бидејќи и натаму со овој Буџет се предвидува и многу висока ставка зазема буџетскиот дефицит, се изјаснувам дека не го поддржувам неговото донесување.

СТОЈАН АНДОВ:

Господине потпретседателе, господине министер, дами и господа пратеници,

Денес во работата на Парламентот фактички треба да го имаме најважниот ден во годината. Ние разговараме за најважниот акт на годината, разговараме за актот со кој во основа ќе биде предодредена економската судбина на секој поединец, секое семејство, секоја општина, секоја дејност, секоја фирма, а и на државата. За тоа во другите земји, кога се расправа за Буџетот, се расправа најмалку во две фази. Се расправа во текот на октомври и се расправа во текот на декември.

Во текот на октомври, всушност се зацртуваат основните контури и основните определби за идната буџетска година, се отвараат и дилемите со кои и Владата и Парламентот и државата ќе се соочат. Се декларираат и различните погледи и ставови по отворените прашања.

Во декември, се разбира макотрпно, многу одговорно, долго, издржливо во парламентите се работи да се усогласат оние прашања кои на Владата и биле поставени во октомври, а останале, Владата неможела да најде вистински одговор и не биле постигнати согласности.

Во парламентите на демократските земји не се донесува Буџет ако има крупни концептуални разлики, додека не се направат напорн докрај јасно да се согледаат разликите, до крај јасно на јавноста да и стане јасно во што се тие разлики. За тоа во расправата, ние овде во нашиот Парламент немаме можност. Немаме можност да обавиме таква расправа. По нашиот Закон не е предвидено во октомври, туку во втората половина на ноември да се добие Буџетот и да почне постапката во Парламентот. Меѓутоа ние Буџетот го добиваме некаде средината на

XIII/5. –

декември, некој ден порано оваа година. Притоа потребни се два документи. И ниту Владата ниту партиите ќе имаат штета ако тие документи се на располагање на пратениците. Тоа е таканаречената октомвриска анализа за остварувањето на вкупната макро-економска политика во минатата година во која ќе се видат остварувањата во изминатиот период до октомври и врз основа на тоа ќе се согледаат трендовите, тенденциите, динамиката на поедини појави, лимитите со кои поедини појави се среќаваат, ограничувањата и се даваат прогнози како ќе биде остварена политиката за тековната година.

Врз основа на тоа Владата изработува макро-економска политика

Во макро-економската политика таа треба да ги постави вкупните глобални цели по сите најбитни прашања на развојот. Да го разјасни соодносот на средствата во остварувањето на тие цели. Да даде проценка на реалноста на тие цели и со тоа да даде основа да се изработи Буџетот. Буџетот е најважен дел и е само еден дел и еден инструмент од макро-економската политика од нејзиното остварување, инструмент на нејзиното остварување.

Ние овие два документи ги немаме. Не гледам што е користа ако тие постојат да не ги имаат пратениците, освен тие да содржат нешто во себе што не е во согласност со предлозите овде што се дадени, или пак тие документи да не се усвоени, да не ја минале постапката, што уште ги немаме. Ако е првиот случај, тоа само значи дека владиниот предлог овде има слабости кои да не бидат разгледани во Парламентот да не бидат согледани не се даваат за да не може документирано да се откријат. Или пак, Владата не била во состојба да ги изработи тие документи и се определила на парцијален документ, Буџетот. Сеедно тие два документи ги немаме. Тоа е факт.

XIII/6. –

Меѓутоа, наместо ваква продуктивна процедура и постапка за расправа по Буџетот и донесување на Буџетот, ние имаме една пропагандистичка атмосфера. Премиерот поедини, по негова оценка коњуктурни новини од макро-економската политика која не ја имаме овде и не ја знаеме, ги објавува на посебни средби со новинарите, со посебни атмосвери кои таму се создаваат и т.н., или пак во камповите на младите од СДСМ и т.н. Значи онаа државна обврска, како претседател на Влада не си ја извршува, туку сознанијата кои ги има, макар и парцијални ги користи во чисто партиски цели. Таквиот став, се разбира, не е добар за државата, не е ни за Владата, не е за граѓаните, не е ни за него, без оглед што сега ние имаме предизборна година и што он е спремен сегде да фрла ракавици, како вели.

Ние нешто подоцна во декември минатата година, за разлика од оваа година имавме расправа за Буџетот. Тогаш ден пред тоа ни го доставија документот за макро-економска политика на барање наше, се разбира. Во него се предвидуваше реален пораст на општествениот производ за 5%, и инфлација од 2% и вкупен пораст на општествениот производ од 7%. Се предвидуваше и зголемување на извозот за 10%.

Се предвидуваше дека инвестициите во општествениот производ ќе изнесуваат некаде 19,6%, а јавната потрошувачката предвидуваа на 41% од општествениот производ.

Овде ние зборувавме, изнесувавме аргументи зошто не е реална таквата макро-економска политика и не е реален Буџетот кој ќе биде донесен врз основана неа. Објаснувавме зошто нема да расте општествениот производ и зошто извозот нема да порасте. На нас овде, ако веќе за ракавици зборуваме, ни беше фрлена ракавицата со фронтално отфрлување на сите наши оценки и предлози. Бевме, се разбира, над-

XIII/7. –

гласани, се изгласа тој Буџет. Претходно, или во текот на расправата беше и настапот на претседателот на Републиката кој, макро-економската политика ја оцени како реална, Буџетот како реален, Владата како храбра и се поведе Парламентот по тоа и го изгласа. Ги изгласа, за веќе во средината на година да констатира дека комплетен слом дожвеја таа концепција, бидејќи дојде до брз пораст на трговскиот дефицит, бидејќи дојде до заостанување во приливот на Буџетот, дојде до сиромашење на фирмите, до сиромашење на луѓето до осиромашување на земјата.

СТОЈАН АНДОВ: (продолжение)

Набрзина непромислено, како што и првото беше непромислено се донесоа и јулски мерки и тогаш се рече дека не се отстапува од макроекономската политика од нејзините цели, а овие мерки ги преземаме. Извршена е девалвација од 16% и ги знаете сите закон за измена и дополнување на Законот за финансиско работење итн. Денес ние само да Ве потсетам, Буџетот беше планиран и донесе да се оствари за 44 милијарди 454 милиони денари. За 1997 година при вредност на германската марка од 27 денари. Со рикверцот што мораше да се направи, со ребалансот, буџетот е сведен на 41 милијарда 564 милиони денари, но, од второто полугодие приливот се разбира е со вредност на марката од 31 денар. Според тоа, околу 23% помало буџетско остварување во однос на планираното ако динамички сето тоа се пресмета во марки.

Сега, ние немаме ниеден документ кој вели дека во оваа година покрај сите овие настани точно дошло до пораст на општествениот производ. Вчера премиерот ни се обрати, рече дека тој мисли дека тоа ќе биде позитивна цифра, но нема документ, нема ни макро економска политика, нема ни октомвриска анализа. Буџетот може би ќе се оствари нешто повеќе од 41 милијарда 564 милиони во приходната страна, може би во декември ќе се притисне и нешто повеќе. Но, не треба да се заборава дека сите тие приходи еден дел потекнуваат и од приходите по оној закон за измени на финансиското работење со дисконтот од 70%. Сега, прво мислам дека во овие услови кога статистичките грешки во Македонија кај нашите институции се многу големи. Дали стручните работници во нашите министерства и заводи ќе избоксуваат некоја позитивна цифра, некои велат до 2% општествениот производ ќе

XIV/2.-

порасне требаше 5%, а јас верувам ни толку дека ќе биде тоа, бидејќи е потребно да има некој пораст, ќе се направи пораст, ќе се прикаже пораст. Но, основно е сознанието дека кога се работел буџетот за 1997 година предлагачот ниту имал јасна претстава што ќе се случи со буџетските приливи и што е со фискалната основица и со инструментите и со институциите кои го полнат буџетот, ниту имал јасна претстава што станува на секторот на платниот биланс како ќе се одбиваат работите итн., ги исправуваше во јули и сега вистински ефекти, нема процена и не дошол со процената овде. Тоа се околностите со кои ние се среќаваме кога нам ни се предлага 9,5% поголем буџет од оној ребалансираниот меѓутоа, има лимитирачки околности на кои ние сакаме да обрнеме внимание.

Прво, во 1998 година ќе го нема тој додатен прилив од дисконтираниот заостанат неплатен долг од поедини фирми.

Второ, мислиме дека добар дел од тие фирми пак ќе престанат да плаќаат и обврски и данок. Ако плаќаат ќе паднат, ќе престанат да работат, затоа што очигледно не можат да го носат тој товар. Меѓутоа, исто така не се има во вид што поголем дел од тие фирми за да добијат опростување на старите долгови од 70% побрзаа и добар дел зедоа банкарски кредити. Со тие банкарски кредити сега не се во состојба да ги вратат. Банките се битно онеспособени, отежнати се условите на нивното работење. За сите оние износи кои тие не можат да ги вратат сега банките мораат да прават резервации. И ќе си го намалат својот потенцијал да го следат стопанството. Според тоа, основата која го дава општествениот производ не е јасно согледана и не е јасно проценета. Очигледно се очекува некој импакт, некој добар удар, позитивен од

XIV/3.-

страна на зголемените инвестициони активности во оваа година. Меѓутоа, ние треба да бидеме свесни дека во основа по најновите вести што ги имаме инвестиционите активности ќе бидат кредитирани од странски кредити содржани гаранции, ќе го зголемуваат степенот на задолженост, а се ориентирани пред се на инфраструктурни објекти. Тие олеснуваат за други активности, патот еден, патот друг, патот Тетово-Скопје, патот Градско-Грчка граница, потоа некои други кои ќе бидат преземени итн. Меѓутоа не ќе имаат некое големо непосредно влијание на порастот на општествениот производ Меѓутоа, кога се прави буџет, а така сме правеле овие години, ги имам во раце буџетите и од 1995 година, и од 1996 и од 1997 година Стално сме истрчувале со високи буџети и со ребаланси после сме слегнувале на земјата кога нешто ќе не тресне силно по глава. Ако така продолжиме ние фактички нашата филозофија на трошеше повеќе отколку што оваа земја може да создаде ќе ја промовираме како стален принцип на наше опстојување. Ние мислиме инаку, дека е многу важно реално да ги процениме економските можности на земјата, економските можности на граѓаните, економските можности на фирмите. На таа основа треба да ги поставиме рамките на наши- те трошоци. Би имало некое оправдание оваа година знаејќи го искуството што досега го имаме кое не има нас поучено сепак да продолжиме така само во еден случај, ако со 9,5% з големениот буџет во однос на 1997 година навистина барем еден проблем во функционирањето на државата посебно да го решиме. Вие сега знаете во функционирањето на државата имаме големи проблеми. Имаме проблеми кај истражните органи, истражните органи што не пробале да истражат и како што гледате ефикасни се кај Сребра Додевска и неznam кај уште кои, меѓутоа од овие големите афери каде што исчезнуваат

XIV/4.-

стотици милиони марки истражните органи комплетно се јалови, нема ништо. Или пак, оваа година посебен нагласок ќе дадеме и затоа ќе одиме во вака напнат буџет, па да го решиме проблемот на правосудните органи. Но, и таква цел во буџетот нема. Го слушавме и едниот претседател и другиот претседател, дури ни во политичките замисли нема. Барем да знаеме дека ќе се преземат некои мерки во областа на судството, да има некоја програма, да има некоја цел, некоја визија и ќе се направат некои потфати кои ќе чинат нешто повеќе, па оттаму ќе компензираме и во ефикасноста на односите во стопанството итн. Оние кои работат во стопанството знаат бидејќи има сега ваква ситуација што се однесува до финансиското работење. Се зголемува ефикасноста на наплатата таму каде што државата побарува. Меѓутоа, верувајте она што беше акцептен налог веќе е акцептен налог, ама и не е акцептен налог. Ако имате среќа да имате некои врски акцептниот налог ќе ви биде платен, ако не, не може да ви биде платен, ќе чекате до изнемоштеност. Судско решение дури и тоа не е сигурно. Според тоа, ако поправиме нешто барем во некоја од областите на функционирање на системот и да се зајакне принципот на владеење на правото, да дадеме некоја поголема сигурност на некои други инвеститори и на нашите инвеститори овде може некако да се оправдаме зошто го зголемуваме буџетот. Такви цели нема и такви обврски нема преземено Никој овде не објавил дека тоа и тоа ќе се постигне во тие и тие области, или ќе направиме еден значаен чекор во јакнењето на системот на одбраната. Ако се определиме на приближување до алијансите да објавиме програма кога и во која динамика ќе минуваме на професионален состав на армијата, колку тоа ќе не чини, колку оваа година ќе совладаме. Меѓутоа, ако ништо од ова нема, а вакви се матни

XIV/5.-

претпоставките и недоволно јасни тогаш верувајте треба да се биде многу внимателен со буџетот. Ние предлагаме затоа, основните рамки на буџетот на приходите и на трошоците да бидат во рамките на ребалансираниот буџет за 41 милијарда 564 милиони зголемен за оние приходи кои произлегуваат од зголемената инфлација до 5%. Таквото решение на стопанството и на граѓаните ќе им остави незафатено од даноците од придонесите, од таксите од царините, итн, т.е. незафатено од страна на буџетот околу 40 милиони долари. Тие 40 милиони долари се основицата на побудувањето на штедењето во државата. Државата мора трајно да се потпира на сопствените економски сили. Тоа ќе остане како дел во фирмите, ќе остане како дел кај граѓаните. Ако се направат потези во правосудството и кај истрагата, па се врати довербата во правото и во правниот систем луѓето ќе можат да се надеваат и тоа што ќе го заштедат да почнат да го стават пак во банки, во штедилници, итн. Но, ни една од тие цели ги нема овде. Затоа мислиме дека Владата го направи еден така да кажам храбар и промислен потез ако го повлече сега буџетот. Ако таа тоа не го направи Собранието тој потез би требало да го направи. И затоа му предлагаме да и го врати на Владата буџетот и да го изработи во овие рамки, а да нагласи и да даде приоритети по ова што е онеспособување на оваа држава нормално да функционира. Во таков случај ние се разбира мислиме дека оваа година навистина сме ја промениле нашата филозофија, нас не гони инерцијата ние не сме под стален притисок на сугестии од овој или оној итн., туку сме виделе и сме изградиле некој наш потраен концепт како ќе одиме и како

XIV/6.-

ќе ги решаваме проблемите понатаму. Мислам дека Буџетот иако се остварува во една година, иако е тоа изборна година тој се одразува секоја година, не само на таа година, туку и на неколку години напред после таа година.

СТОЈАН АНДОВ: (продолжение)

Ако се направат сериозни грешки во Буџетот тие ќе ги да простите, искашваме после, како што сега ни се случува тоа. А ако се фати една добра линија, како една златна жичка за која може добро да се држиш понатаму е создава нова арматура на државата, на нејзината економија, на нејзиниот финансиски организам, нејзините институции и на довербата на граѓаните во таа држава.

Оттаму ние го даваме овој предлог. Слушам дека овој предлог ќе го одложи донесувањето на Буџетот. Нема да го одложи многу, ќе го донесеме како секоја година што го донесуваме некаде на 28, нај доцна тогаш ама ќе се знае дека сме направиле напор во оваа земја да ги поставиме работите на една поздрава, посериозна, подолгорочна основа. Тоа заслужува да се прифати. Тој предизвик е навистина предизвик, таа ракавица е навистина ракавица и се надевам дека ќе биде и прифатена.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-дин Котевски.

СЛАВКО КОТЕВСКИ:

Почитувани претседателе, господа министри, колеги пратеници,

Денеска на дневен ред на разгледување е еден многу важен документ - Буџетот за 1998 година на РМ. Во однос на ланската година ако се анализира по министерства како е распореден ќе видиме дека со Предлогот на Буџетот се исфорсирани средствата во оние министерства каде до израз доаѓа индивидуата односно да се помогне лично на граѓанството по разни основи. Како пример ќе наведам дека со Законот

XV/2. -

За зголемување на вработувањето и ред други мерки што Владата ги превзема, а намалување на средства во Министерства, како на пример градежништво, или министерство за развој односно агенцијата за развој на недоволно развиените подрачја каде ќе помага на граѓанството индиректно. Со оглед што овде се намалуваат средства, а се надокнадува со средства надвор од Буџетот, како што се средствата за изградба на патот Скопје-Терово, Велес - Гевгелија, Велес - Меџитлија или Реконструкција на системите за наводнување со што не би се осетило индиректното вложување во кои системи исто така и со Буџетот е предвидено средства.

Колеги пратеници, буџетот е рестриктивен велиме сите, но мора да е реален ако не е остварлив и колку да ни одговара не сме постигнале ништо.

Во Буџетот ако се спореди средствата што се предвидени во Министерството за земјоделство, шумарство и водостпанство ќе видиме дека е на ланско ниво односно дека е нешто и помало. Ова е веќе втора, трета година, јас и понатаму мислам дека најмалку две-три години државата не требаше да се откаже од директното помагање преку премирање на производството. Свесен сум тоа дека еден ден ќе запре премирањето на пченицата, сончогледот, млекото, шеќерната репка. Но, со донесување на новите закони од областа на земјоделството, сточарството, шумарството и водостопанството, кои закони треба да најдат голем допринос за развој на земјоделството треба доследно да се применуваат.

Во интерес на заштита на земјоделското производство точно е дека Владата со воведување на прелевманите и тоа на масло за јадење, шеќерот, јужното овошје, како и регулиран увоз на пченица

и регулирање на царините за репроматеријали кои не се произведуваат кај нас се придонесува за поевтино производство. Тие мерки треба да продолжат.

Најголема помош за земјоделството ќе биде ако владата успее, овозможи и во наредните години излегува преку нашата граница нашето земјоделско производство. Треба јавно да признаеме дека градинарското производство добро помина, а како најжив пример може да го посочам случајот со Бучинскиот кромид, бидејќи 5-6 илјади тона беа проблем за продажба и многупати се случуваше по реките да се фрли, но оваа година и тој заминува за извоз, и тоа по добри пазарни цени. И колку да би имале премија и до два, и до три денари ако не се продаде нема фајде од помошта што ќе се дава. Регулираниот откуп и авансирање, се надевам и исплатата на тутунот не само за оваа година, туку и во наредните години придонесува за развој на земјоделството и зголемување на вкупното производство на тутун.

Посебно што треба Владата да стори, бидејќи со Буџетот не е предвидено и ако е предвидено многу малку е, некаде околу 124 милиони денари за кредитирање, кој износ е малку. Треба по било кој основ да се обезбеди кредитни линии и тоа кредитирање на фармерско земјоделие. Ние треба толку многу кредити да обезбедиме, државата да ги убедува фармерите да земаат кредити, да ги бара, а не како што сега земјоделците бараат, а не можат да добијат. Исто така, за да се обезбеди ова каматите треба да бидат минимални, а и во однос на хипотеката за добивање земјоделски кредити да не се бара градска хипотека, туку хипотека на село. И уште многу други мерки, кои што Владата треба да ги превеземе во интерес на земјоделието.

XV/4. -

Јас ќе гласам за Буџетот, а мислам дека и опозицијата ќе гласа како што гласаше за законот за

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор господин Шапуриќ

ЗОРАН ШАПУРИК:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници, почитувани претставници на Владата.

Од денешната расправа очигледно е дека законот за Буџетот би требало да претрпи една измена. Измена во која смисла. Имено, во Законот за буџетот е предвидено дека Владата доставува предлог до Собранието а не е предвидена постапка да се одвива во две фази на фаза на Нацрт и Предлог, па оттаму произлегуваат сите овие дискусии дека е нужно да се пристапи кон измена на Законот за Буџет. И покрај тоа што, според мое мислење и сега нема пречка во Законот, Владата е обврзана да даде предлог до Собранието, меѓутоа никој не ја спречува тоа да го прави во две фази, но за да се создаде обврска за Владата тоа да го прави во две фази неопходно е да се измени овој Закон и не само за оваа Влада, туку и за сите идни Влади да биде тоа обврска, Буџетот да се разгледува во две фази. Со тоа би се овозможило на предлагачот сугестиите добиени од пратениците да ги разгледа и сите забелешки од пратениците кои и тоа како можат да бидат корисни во втората фаза да бидат вградени тие забелешки. Навистина несфатливо е тоа што еден ваков документ се носи и би се носел во иднина, доколку не се измени законот само во една фаза, само во фаза на предлог, а не и во фаза на Нацрт.

XV/5. –

Ако се погледа Буџетот веднаш пака во очи дека не постои опширно образложение по овој Буџет односно дека е тоа доста штуро дадено. Не постои поширока анализа на потрошени средства на Буџетот од 1997 година стапка по стапка за да може да се изврши многу подетална компарација за стапките од 1997 година и 1998 година. Нема анализа во смисла на доволно прецизна структура по стапки, проценти и слично, и покрај тоа што има извесна компарација. Завршна сметка е едно, меѓутоа ние треба да знаеме г-дине минситре, сега се изјаснуваме по Буџетот.

Во Буџетот и во другите придружни акти се нагласува амбициозна економска стапка на реален пораст од 5% на општествениот производ. Оваа стапка приближно и минатата година, 1997 година беше предвидена, но очигледно е веќе дека иако немаме податок за 11 месец 1997 година дека таа нема да се оствари. Оттаму нема никаква гаранција дека во 1998 година ќе се оствари реален пораст од 5% . Зошто не се дава гаранција? Нема никаде колку ќе изнесуваат директни инвестиции од домашна акумулација, колку од странство. Не се знае ниту големи-ната на инвестициите, ниту пак има прецизна структура на инвестиции, а како странски инвестиции се сметаат странските кредити, кои нкако не се тоа.

Не може да се очекува раст на општествен производи и да се очекува развојот на стопанството, затоа што буџетот и другите акти не даваат основа за растоварување на стопанството, или пак кондиционирање на стопанство, па така стопанство растеретено и кондиционирани да може да се развие и да биде навистина носител на порастот на општествениот производ.

Почитувани пратеници, развојот на РМ директно е поврзан со извозот, а од сите овие документи нема никаква гаранција дека извозот ќе се зголеми и дека ќе биде главен носител на порастот на општествениот производ. Целосно со Буџетот дефинитивно се напуштени стимулациите на извозот, како и субвенциите во земјоделиите. Така да извозниците и оние кои што треба да го носат развојот на РМ во 1998 година ќе бидат во уште потешка положба отколку во 1997 година. Верувајте тоа е оценка на многу фактори, не само на досегашните дискусии.

Така на пример иако земјоделието во РМ е најбрз извор за остварување на извоз и остварување на девизен приход во овој Буџет нема место за субвенции во земјоделието. Предвидени се мали средства за кредитирање некои инвестиции во земјоделието, кои

во најголем дел по се изгледа ќе бидат искористени како фонд за осигурување кај банките. Оттаму навистина може да се наметни заклучок дека се работи пред се за фискална функција на буџетот, а никако за развојна.

Од Буџетот и од другите акти, за жал може да се види дека големите дефицити и натаму остануваат и продолжува дефицитарно финансирање на државата врз база на кредитирање а не врз база на реални приходи.

Во вчерашната дискусија неколку пратеници укажаа дека треба да се има позитивен пристап кон кредитите, кон задолжувањата во странство. Јас со тоа во принцип се согласувам. Меѓутоа позитивен пристап треба да се има само кон оние кредити кои се вложуваат во производство односно она стопанство кое ќе го зголеми извозот и кое ќе го зголеми вработувањето, или пак евентуално ќе изврши супституција

XV/7. -

на увозот. Никако не можеме да бидеме нескептички према оние кредити 'кои се користат во јавна потрошувачка, бидејќи со тоа навистина оваа земја можеме да ја доведеме во многу тешка положба да задолжине и идните генерации.

Јас морам да кажам дека еден општ впечаток на граѓаните нема граѓани кои не се запрашува, па добро слушаме, гледаме, доаѓаат постојано кредити, во оваа држава имаме постојано прилив на странски кредити, кога ние како граѓани ќе го почувствуваме тоа, кога ќе ги почувствуваме позитивните ефекти.

Јас вчера го слушав експозето на премиерот и како припадник на опозициона партија навистина би ми било драго да се оствари оваа програма за вработување и оние сите мерки кои беа предложени. Меѓутоа, досегашните ветувања кои беа во неколку наврати дадени не дадоа очекувани резултати. Навистина се поставува прашање како можеме реално да очекуваме кога и лани беше ветувано од страна на СДСМ за време на локалните избори зголемено вработување, за 10 - 15 илјади вработени, а имаме минус 18 илјади нови невработени. Како можеме тоа да го очекуваме.

Исто така, вчера премиерот сепаратно изврши една компарација помеѓу РМ и помеѓу Република Словенија. Тоа беше сторено и од некој други пратеници, исто така од СДСМ. Навистина оваа компарација помеѓу РМ и Словенија е доста згодна од повеќе причини. Се работи за земји со доста слична територија, со приближен број на жители, земји кои се наоѓаат во транзиција и земји кои до 1990 година беа во иста држава. Меѓутоа се заборава фактот кога се напомена дека зголемувањето на невработеноста, за Словенија, прво беше

прочитано 400%, па потоа беше дадена исправка дека е 100%, се заборави фактот дека од 1990 година во Република Словенија е зголемен доходот по глава на жител на преку 9,5 илјади долари, а од 1990 година во РМ е намален тој доход. Така да тој јаз помеѓу Македонија и Словенија од ден на ден е навистина се поголем. Се заборави фактот дека економската ситуација во Словенија е многу подобра и затоа не можат да се критикуваат само стопанските субјекти, бидејќи ако извршиме една поголема компаративна анализа ќе видиме дека во Словенија најголем дел од големите производи, но и трговски системи за разлика од нас не пропаднаа. Најголем дел од некогашните традиционални пазари не само што не се изгубени, туку износот е таму зголемен Исто така Словенија има најдено, односно стопанските субјекти имаат извоз на нови пазари. Извозот од ден на ден се зголемува. Извозот во РМ е околу 800 милиони долари а ако се спореди со Словенија тие се 3-4 појаки фирми од Словенија кој го остваруваат тој извоз. Така да ако се врши оваа компаративна анализа нашата Влада и пред се Владеачката партија навистина би можела да извлече позитивни искуства од таа држава и по тој пат да оди.

Една поцелосна анализа би покажала дека вината дека е во климата и во лоша водена политика, а никако во смаите граѓани на двете држави, бидејќи како што кажав јас таа разлика беше многу мала во 1990 година, а сега е многукратно зголемена. Тоа се однесува и за странските инвестиции и за развојот на демократските процеси не само за економската состојба и за многу други. Оттаму сметам дека премиерот ако сакаше веќе да изврши една компарација со Словенија која што е доста згодна за компарација по некој сличности требаше да изврши една поцелосна компарација, да се види каде е нашето стопанство, каде е нивното и каде се евентуално грешките кај нас направени и зошто се таа разлика толку голема.

Во Буџетот е предвидено како што беше кажано намалување на приходи од персонален данок за околу 500 милијарди денари. Јас се прашувам и некој други се прашаа денес дали тоа значи во 1998 година и натаму ќе се намалува вработеноста, односно бројот на невработеноста ќе се зголеми, зошто е предвидено ова намалување од 500 милиони долари на персонален данок и веројатно во понатамошна расправа претставниците на Владата ќе ни дадат појаснување, бидејќи ова беше изнесено како дилема од повеќето пратеници.

Кажано е исто така дека Буџетот е зголемен некаде за 9,5% во услови кога се предвидува инфлацијата да биде 5%. Од Буџетот се гледа дека државата може да ги враќа долговите, само со ново задолжвување, тоа за камата и за отплата на главниците, што значи сепак Буџетот не е проектиран спрема можностите на стопанството.

Што се однесува до самите стапки на Буџетот, јас само неколку би прокоментирал така да стапката кај Собранието на РМ кај стапката Собранието на РМ и натаму е присатен трендот на намалување во 1996, 1997, 1998 година односно намалување на трошоци и тоа би било сосема во ред доколку тоа би го прателе другите органи[^] и организации. Меѓутоа кога се однесува на Владата, зголемување на трошоци во 1998 годинана во однос на 1997 година е некаде за 30% и не е јасно зошто толку кај Собранието толку се крати постојано и перманентно кај Владата има толку големо зголемување.

Во буџетот и понатаму се предвидени големи средства што беше искажано и ланската година и каде што беше укажано од претставниците од Владата дека ќе бидат намелени средствата за надворешните соработници. Исто така нема во образложението за што и кој

XV/10. -

и се тие намени а тоа го нема ни во завршните сметки, верувајте, за што се користат овие намени и некоја спецификација на овие средства.

Овој пат со Буџетот и со другите пратечки документи не добивме никаков извештај за водените ноемвриски преговори помеѓу претставниците на Меѓународниот монетарен фонд и Владата односно дали се овие преговори завршени, прекинати и ако се прекинати кога ќе бидат продолжени- и кои се резултатите од овие преговори. Верувајте ние пратениците имаме право да бидеме информирани за тоа. Тоа не би требало да биде монопол само на Владата и само таа да има информации за овие разговори со меѓународен монетарен фонд, бидејќи немаме информација се кружат разни гласила дека претставниците на Меѓународниот монетарен фонд не водат разговори со Владата во година на избори итн., али тоа требало да се појасни и да дибиеме една целосна информација за да имаме вистинска слика за тие преговори и да знаеме како да се изјасниме по сите овие документи.

Можеби случајно, но Владата повторно на некој начин, индиректен предлага значителни средства кои сепак ќе бидат искористени за санација на банките, ма да индиректно во време кога сите верувавме дека санацијата на банките успешно е завршена.

ЗОРАН ШАПУРИЌ: (Продолжение)

Во буџетот и понатаму платите се држат под мраз, и негледам во овие услови можност за штедење, а особено по бројните афери и пропаѓање на штедилниците, да зајакне штедењето, а со тоа и јакнење на сопствени средства за инвестиции.

За жал, буџетот на РМ не е единствена државна сметка туку и натаму имаме други вонбуџетски средства, целосно или делумно и се надеваме дека претставниците на Владата ќе одговорат дали тој пак ќе се повторува или ќе имаме единствена сметка така што Собранието може целосно да врши контрола, условно кажано, на трошењето државни пати.

Исто така, беа најавени значителни средства од прелет на воздухопловите, на територија на РМ, навистина неможат да се видат во буџетот. И овие и некои други средства не може да се утврди дали се тие во буџетот или вонбуџетски, колкави се и колку се очекува да биде нивниот прилив.

Без сите овие целосни документи и целосни ставки како ги кажав а се надевам беше ветено во некои комисијски расправи "" дека до година ќе се примени некоја нова методологија за изработка на буџетот и дека дел од овие ќе бидат отстранети. Меѓутоа, сепак, овој буџет заслужува едно пошироко, поисцрпно образложение, се со цел пратениците да бидат подобро информирани и подобро да можат да одлучат.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-дин Таки Фити, министер за финансии.

ТАКИ ФИТИ:

Почитуван господине претседателе, дами и господо почитувани пратеници,

Бидејќи голем број од пратениците зедаа веќе збор, што за мене е веќе доказ сепак дека совесно си ја вршат својата работа, даваат свои конкретни предлози и сугестиите за подобрување на буџетот, сугестии за водеше на макроекономската политика во иднина, би сакал некои работи да појаснам а на некои работи просто да дадам коментар, бидејќи мораме да признаеме, имаше издржани и аргументирани дискусии. Меѓутоа, имаше и дискусии што воопшто не водат сметка за аргументите, за фактите. Сега ќе кажам дека ако буџетот некој сакаше да го окарактеризира како политички памфлет, јас ќе кажам дека по повод буџетот некои луѓе исто така сакаа и истапија овде со сосема неаргументирани дискусии.

Меѓутоа, има една голема среќа секогаш, а тоа е фактот дека меѓу општествените науки економската наука е најквантитативна. Таа манипулира со бројки. Според тоа, ако говориме, да говориме со аргументи и да не се лутиме еден на друг, туку да ја слушаме силата на аргументите.

Имаше многу концепциски несогласувања, морам да признам, со дел од пратениците. Не би сакал да ги делаам така, но факт е и од опозицијата и од позицијата, со некои пратеници. Има и концепциски

неслагања: Јас ќе проговорам за тоа, бидејќи сепак живееме во едно време и сакаме на еден или друг начин да изградиме модерно пазарно стопанство.

Прво, ми се чини дека забуна создава и фактот што не ни е сосема до крај чисто и јасно како и на кој начин се профилираат и се пласираат буџетските приходи. Морам да кажам дека буџетот како инструмент е вонредно комплексен и сложен. И, дека не може да се суди за буџетот, за неговата фискална, за неговата развојна, за неговата социјална, редистрибутивна функција, само од апсолутната маса на средства и како е таа распределена по определени ресори. Не, напротив, тоа е голема заблуда.

Има јасни правила. Тоа е наука. Како, кои ставки во буџетот треба да бидат профилирани, колку капитални трансфери, колку социјални трансфери, колку стоки и услуги? Тоа е, извинете, наука. И ние настојуваче на тоа да се држиме и заедно со Мисијата на ММФ во кој што има вистински експерти, настојуваче така да го искомпендираме буџетот за да тој биде во функција на поддршка на основните макро-економски цели. Инаку, ако се гледа само апсолутната големина на средствата по ресори, тоа, ама баш ништо во определени случаи, како што ќе кажам во мојата дискусија понатаму не покажува.

Прво, вие сите знаете дека имаме преговори со ММФ. Тоа е меѓународна институција основана во светски размери, заради поддршка на платните биланси на земјите кои имаат проблеми со платниот биланс. Сеедно дали се тоа земји во развој, земји во транзиција или се високо развиени земји. Тоа е основната цел и задача на ММФ. Сеедно, што пак

и во преговорите со ММФ не се во еднаква позиција. И тоа е факт. Мислам дека не треба да правиме илузии дека ММФ ќе се согласи со буџет што е премногу лабав и дека при тоа ќе рече - ако е лабав, еве, имате изборна година, направете го многу релаксирано, терајте така, ние пак ќе ви даваме средства. Вие сите знаете, почитувани пратеници, дека концепцијата што ја спроведува ММФ има своја основа во неолибералната економска школа. Сите концепции што ги спроведува се крајно рестриктивни.

Рестриктивноста што ја предлага ММФ, по правило оди подалеку отколку што определена земја може тоа да го издржи. Според тоа, не треба да гаиме илузии дека експертската мисија на ММФ се согласил со овој буџет што ние денес го предлагаме, а при тоа мислела дека е многу релаксиран. Тоа не е случај.

Која е методологијата на планирање на приходите од кои што овде доаѓаат натаму проблемите и во разбирањето на концепцијата на самиот буџет.

Прво, монетарниот фонд поаѓа не од планираното, не од ребалансираното туку од тоа што предвидува дека ќе биде реализирано односно остварено. Во нашата ситуација имаме 38,4 милијарди денари со ребалансот предвидени изворни приходи на буџетот. На тие секогаш се додава сумата на донации. Во нашиов случај тоа се 200 милиони и доаѓаме до 38,630. Мисијата имаше односно сметаше дека ние ќе оствариме вишок на средства до крајот на годината од околу 630 милиони и на тоа појде со зголемување на очекуваните приходи со 4,4%, што очигледно е пониско од планираната стапка на инфлација. Така е дојдено до изворните приходи од 41 милијарда и 20 милиони денари. Тоа

е концептот што тие го спроведуваат и предлагаат. Така, на тој начин се планираат приходи, со тоа што ги земаат сите други релевантни фактори. Тоа е факт.

Сега, од овие 41 милијарда 020 што се изворни приходи, ако сакаме да ја гледаме суштината на рестриктивноста или нерестриктивностас, задолжително мора да се одземат 1,2 милијарди долари. Тоа што претставува депозит односно плаќање на Буџетот на РМ кон Централната банка. Ќе објаснам зошто е тоа така.

Сите знаете дека парите што се во буџетот се реални пари. Тие се собираат со зафаќање од претпријатијата, граѓаните, сите даночни обврзници и зафаќања од други видови приходи. Според тоа, се што ќе се собере во буџетот, се вистински, реални а не фиктивни. Од тие. вистински, реални пари 1,2 милијарди денари, тоа јасно стои во буџетот, мораме да ги депонираме во Централната банка, за да овозможиме на Централната банка да го откупи вишокот на девизни средства што догодина се очекува да се понуди на домашниот девизен пазар.

Според тоа, токму за 1,2 милијарди денари или 40 милиони марки се зголемува рестриктивноста на постојниот буџет. Тие пари, на тој начин, како што велат монетаристите, јас го кажав тоа и во воведното излагање, се стерилизираат. Тие пари натаму немаат никаков инфлаторен ефект. Зошто? Затоа што се токму реални пари, токму вистински пари извлечени. Инаку, тие би пошле во буџетската потрошувачка.

Што ќе направи Централната банка со нив?

Со тие пари таа ќе го откупува целиот вишок на девизи на домашниот пазар и на тој начин ќе го брани курсот како основно монетарно сидро.

Зошто тоа го прави за да биде толку рестриктивен буџетот?

Тоа да се направи од проста и едноставна причина што во спротивност Централната банка би морала целиот тој вишок што се планира, што се предвидува да го купи од примарна емисија. А, купување од примарна емисија значи инфлација, значи проинфлаторно дејство.

Според тоа, сега даваме можност на монетарната политика да ги извлече овие пари од буџетот, како реални пари. Тие се веќе стелизирани. И, кога ќе ги откупи, тие немаат инфлаторно дејство во стопанството. За тој дел за колку што се зголемува рестриктивноста на буџетската, ќе се релаксира малку монетарната политика. Меѓутоа, сега што е многу битно, тие пари ќе влезат во оптек, без да направат никаков инфлаторен ефект, бидејќи се реални и претходно извлечени од буџет. Тоа е еден факт што треба да се има превид.

Тоа што натаму создава проблеми, очигледно кај повеќе пратеници, знам дека е тоа и сложена и комплексна проблематика и затоа сум должен уште еднаш, со најголем респект кон сите пратеници да го објаснам. Тоа е фактот дека тој проблем е врзан за начинот на кој што ние го финансираме дефицитот во буџетот.

Гледате дека оваа година имаме дефицит 4,5 милијарди. И, кога тој дефицит ќе се додаде на изворните приходи од 41.020 доаѓаме до тој вкупен буџет од 45,5 милијарди, според кој сите го мерат порастот. Треба да го имаме предвид почитувани пратеници фактот дека дефицитот фактички е независна варијанта. Таа се планира во зависност од тоа колку државата, во текот на годината за која што го прави буџетот треба да врати кредити кон странство.

Ние, со огледиа тоа што ги регулиравме односите со сите наши кредитори, мораме редовно да ги плаќаме сите кредити. Инаку, нема финансиска поддршка, нема нови задолжувања нема нови кредити, нема ниту кредити за развојни програми., Неможеме да очекуваме дека некој ќе не подржи финансиски, а старите договори да не ги враќаме.

Кога се правени и како се правени овие стари долгови, не сакам сега да зборувам, бидејќи историјата на долгот е многу добро позната на сите пратеници. Ако сакаме друго да зборуваме, тоа е посебна работа. Меѓутоа, јасно е кога е тоа правено.

Оваа година ние мораме да вратиме, како јавно гарантирани кредити 85 милиони долари и тоа веднаш се опишува на буџетот како дефицит. Кога ќе помножите по 55 денари тоа се 4,5 милијарди, колку што е дефицитот. Според тоа, зошто тоа го рачунаме како зголемување на буџетот? Реалните зафаќања во буџетот се изворните приходи. Тоа се 41020. Тоа е она што реално ќе биде товар за даночните обврзници и мораме да го зафатиме.

Е сега, ако одиме чекор натаму, како и дека она што г-динот Андов го предложи, не е лошо во основа. Ние разговаравме и пред тоа. Јас го почитувам тој напор. Што може да се случи што да решиме ако ние не успееме да го покриеме дефицитот до година, ако не успееме да склучиме аранжмани со Светската банка и тн. Од каде ќе имаме некоја резерва за да ги враќаме парите и слично.

Е сега, во една таква ситуација овде се предлага, дајте да дојдеме до ребалансираниот буџет од оваа година зголемен со 5%.

Значи, некаде 43,5 милијарди. А, овие две милијарди да паднат на товар на изворните приходи.

Веднаш ќе ви кажам почитувани пратеници, дека тоа значи дека изворните приходи на буџетот ќе паднат на 37 кома нешто милијарди денари. Со таков буџет неможеме како држава нормално да функционираме. Во таа ситуација учеството на јавната потрошувачка во општествениот производ паѓа на 37%. И во економската литература е познато дека такви нагли шокови и намалувања на јавната потрошувачка не се дозволени, бидејќи стопанството не може тие и такви шокови да ги издржи. И тоа не е случај во никоја земја. Секогаш тук се оди крајно претпазливо.

Јас не сакам да ја заборавиме ниту другата функција на буџетот. Ние можеме да го намалуваме учеството на буџетот во јавната потрошувачка. Меѓутоа, буџетот има повратно дејство врз вкупниот стопански раст и развој на земјата. Тоа не е само класичната, за економистите да кажам кензијанска, ами и современата неокензијанска концепција. Оти, ако бруто домашниот производ го пресметуваме секогаш по две методологии: по методологијата на финална потрошувачка, тоа значи за да дојдеме до општествениот производ треба да ја земеме личната потрошувачка и инвестиционата потрошувачка и потрошувачката на државата. Тука е буџетот. Тоа се составни компоненти на општествениот производ. Ако е таа поголема, исто така го турка напред и општествениот производ. Таа е опасна, ако дојде да речеме во наши случаи 45 - 46%, па да изврши истиснување на приватниот сектор. Меѓутоа, ние не сме во таа позиција и по оценките на

ММФ дефинитивно. Напротив, со рестриктивностас оваа година паѓаме на 40,10% учество во општествениот производ а до 39% треба да дојдеме на крајот на 2000 година. Тука одиме и побрзо отколку што е нормално дозволено.

Рестриктивноста на политиката има свое влијание и врз општествениот производ. Како ќе оствариме стапка од 5% пораст на општествениот производ ако одиме толку рестриктивно со буџетот и монетарната политика, како што тоа го правевме во изминатите години? Затоа треба да се имаат предвид сите тие моменти.

Се согласувам овде со констатацијата на неколку пратеници дека буџетот е многу сериозна работа. Апсолутно треба порано да се почне да се разговара за буџетот и сл. Меѓутоа, исто така, почитувани пратеници, саскам да ви кажам, јас зборувам за минатата година, и за оваа година кога сум министер за финансии.

Ние, и минатата година пред 1 ноември онака како што нашите позитивни прописи бараат, го направивме буџетот и го доставивме до парламентот. Годинава, Владата го усвои на 1.12. буџетот. Еве еден ден задоцнивме но беше викенд. Веднаш го испративме на Собрание. Повелете. Вие сте пратеници, предложете измена на законот, нека трае тоа во две постапки како треба да трае, а јас знам дека се тоа сериозни расправи на запад. Знаам дека и Влади паѓаат на буџети и тоа е факт. Меѓутоа, ние сега постапуваме онака како што постојните законски прописи трпат и тука не можам да трпам критика бидејќи навистина благовремено тоа го правиме.

Факт е дека ние имавме сериозни проблеми во првата половина на годината, вклучувајќи го и степенот на реализација на буџетот. Токму заради нарушувањата што настанаа недвижниот пазар, кога почнаа да се топат девизните резерви, моравме да направиме девалвација. Тоа се случи, тоа е факт.

Сега е прашање на реалност, објективност, дали таа девалвација даде резултати и не даде никакви резултати? Де-валвацијата беше 16%. Онака како што стојат работите многу е веројатно дека годината ќе заврши максимум со 6% стапка на инфлација. Ако тоа мислите дека не е резултат тоа е во ред. Со 16% девалвација спречен е во оваа земја ударот на цените, инфлационата спирала, Законот за финансиско работење даде извонредни резултат иако беше оквалификуван како административен оваков - онаков. Тој ги даде резултатите. И, кај него не е битен само еднократниот ефект. Ние имаме обврска со 25 да се плаќаат придонесите. Тоа не е уникатно решение во РМ. Наспротив. стопански субјект кој не може да ги плаќа придонесите во здрава економија пропаѓа. Оди под стечај.

Меѓутоа, ние откако помина еднократниот ефект имаме г-- . јасни финансиски ефекти во социјалните фондови. Да речеме, од прилика 120-150 милиони се просечно месечно поголеми приливите во ПИО. Тоа се стабилизира на еден или на друг начин. Ќе видиме дали ќе продолжи таа тенденција. Меѓутоа, таа обврска на претпријатијата еден добар дел до претпријатијата ја користа. Особено заради фактот што со тој дискаунт успеаја да се ослободат од старите и кумулирани обврски.

Така што, јас не би можел да се согласам ниту со констатацијата дека буџетот реално и така, заради тоа страдаат сите буџетски корисници, е намален за 23%, затоа што имавме девалвација 16% и околу 7% тоа што беше реално намалување на буџетот бидејќи неуспеавме да ги собереме средствата.

Сите вие знаете дека девалвацијата како економска мерка има свои позитивни и негативни ефекти. Впрочем, вие неможете да најдете мерка во економијата што нема позитивни и негативни ефекти. Она што еден добива, друг губи. Тоа е основното правило во економијата. Тоа е правилото на "морков и стап". Според тоа, еден дел и од буџетските корисници исто така добија. Меѓутоа и самиот буџет и доби исто така со девалвацијата. Зошто е, меѓу другото дефицитот во денарска противредност 4,5 милијарди? Затоа што 85 милиони долари денеска ги множиме со 55 а не со 44. Ве молам, треба сите тие моменти и факти апсолутно да се имаат предвид. Инаку, ако се дадат едностранни оценки, не е во основа добро. Аргументите кажуваат друго. Сега сакам посебно да кажам околу развојната компонента во буџетот, бидејќи беше генерално напаѓана.

Овој буџет не содржи никаква развојна компонентна. Па, ајде сега, почитувани пратеници, да и погледаме на вистината во очи. Многу е јасно по дефиниција кои ставки во буџетот се развојни, без оглед каков е ефектот на некои развојни стапки. Имаме Агенција за недоволно развиени, имаме Фонд за патишта, имаме капитални трансфери.

ТАКИ ФИТИ: (продолжение)

Ја имаме Програмата за вработување од 1,8 милијарди долари. Имам посебни ставки и позиции во Буџетот за финансирање на проекти односно кофинансирање со светската банка. Кога ќе ги соберете сите, 8,8 милијарди денари односно тоа се 19,4 % учество на развојната компонента во Буџетот. Тоа е 2,5 милијарди повеќе од минатата година. Ве молам кога излегуваме на говорница „дајте да кажуваме и бројки. Навистина не е коректно бидејќи работиме, се мачиме, сакаме да предложиме нешто што вреди и што ќе функционира, само така да ги пуштаме работите - нема развојна компонента. Па еве, јас кажувам пред јавноста дека има, 2,5 милијарди повеќе. Земете, ве молам, Буџетот го имате пред вас, пресметајте го тоа.

Смешни биле 3 милиони што се во Агенцијата за поттикнување на инвестициите, бидејќи за опрема и за мебел имало 7 милиони повеќе. Мислам дека тоа е кажано и во воведното излагање и мислам дека е коректно, барем јас секогаш сум сакал да имам коректен однос кон сите пратеници, но да имаме и меѓусебно елементарно почитување. И пак да зборуваме со факти и аргументи. Многу јасно пишува која е целта на тој износ на пари и во моето воведно излагање. Фактички, за што станува збор?

Светската банка и меѓународните донатори, кои сакаат да ја помогнат РМ, јасно и отворено кажуваат: Вие морате да покажете минимален напор дека сакате нешто да поддржите. Отворите ставка во Буџетот со нулта позиција за мали и средни претпријатија, ние ќе ви дадеме донации. Не со нулта, ние со 7 милиони отворивме ставка и преку ФАРЕ програмата и другите веќе имаме сега ефективни 1,2 милиони еки, а ќе имаме 8 милиони наскоро. Ве молам, со 600 илјади германски марки учество во образование ние доаѓаме до 12 милиони

долари, затоа што ќе имаме многу грантови врз таа основа. Луѓето ни сугерираа: Земете го овој кредит од Светска банка 5 милиони, дајте ваше учество 600 илјади германски марки, ќе добиете 7 милиони грант донација. Зошто Владата да не го искористи тоа? Зошто да не го направи? А сега ние сакаме ставката да ја гледаме овде 600 илјади, па играчка е тоа, или 3 милиони. Ве молам тоа се работи кои во основа се објаснети и треба да се имаат предвид.

Проблемот со приватизацијата, ако пак го отвораме, десет пати и од оваа говорница е објаснето, и тогаш имавме посебна седница. Е, нема кеш пари, што е тоа, 100 милиони сте предвиделе, приватизацијата нема комерцијален пристап! Па добро, во Буџетот мора да влезат кеп пари. Нема во Буџетот да евидентираме колку е платено за приватизација врз основа на депонирани штедни влогови, врз база на обврзници и тн. Нема потреба тоа да го правиме. А сите забораваме дека околу 400-500 милиони марки - јас неможам во овој момент на бројката да се сетам - фактички е намален внатрешниот долг по основ на старо девизно штедење од периодот на прогласување на независност до сега и околу 300 до 400 милиони марки се вратени долгови исто така. Е ова ,што е сега за приватизација, ова е што е намален внатрешниот долг, тоа е благодарение пред се - не се малку 400 милиони германски марки - на приватизацијата, која главно се плаќаше со замрзнати девизи и со обврзници.

Се критикува од неколку пратеници, ние мислиме дека веќе е завршен процесот на санација на банките, а што сега пак 1,3 милијарди ставате за санација на банките. Ве молам , се заборава дека овој Парламент ги донесе тие закони , а според тие закони државата РМ - и тие се донесени пред да дојдам јас за министер - издала обврзници за старото девизно штедење и обврзници за лошите кредити на Стопанска

банка, кои имаат некој рок и 15 години. Ние мораме тоа да го сервисираме.

Според тоа, јас како министер неможам да прифатам порестриктивен буџет од овој што е тука, апсолутно, бидејќи тоа ќе значи дека ќе дојдеме во ситуација одделни ресори да неможат да функционираат. Ние велíme, ајде голем е , ајде помал, меѓутоа, не кажуваме од каде да зафатиме натаму и каде да штедиме. Во образование, во наука, во земјоделство да одиме натаму, во култура, здравство и тн. Навистина, работите се премногу комплицирани и многу тешки за да може така да се оценат дека ете, ова е несериозна работа, не сме се подготвиле добро и тн. Видете, има една објективна опасност - овде кажа мислам г-динот Андов: Што ако не ги собереме парите од Буџетот. Меѓутоа, затоа има категорија ребаланс. Факт е едно: Минатата година не направивме ребаланс, меѓутоа, како земја неможеме да потрошиме повеќе од она што ќе собереме ниту еден денар. Зошто? Затоа што не смееме да користиме кредити од Народна банка, оти водиме политика макроекономска стабилизација, ниту ќе помисли Фондот тоа да го дозволи, ниту можеме по тоа да посегнеме. Примарна емисија не доаѓа предвид, обврзници во оваа земја немаме за да го финансираме долгот со обврзници, неможеме да имаме уште долго време додека не паднат каматните стапки, бидејќи каматната стапна што се дава на обврзницата по правило мора да биде поголема од просечната банкарска каматна стапка и тн. Според тоа, сепак има работи кои се значајни, кои треба да се имаат предвид кога сакаме работите да ги нападнеме, оспориме и тн.

Или ова за кредитите, неколку пратеници рекоа, кредитите што се од Светската банка. Прво тука мораме да се разбереме, ми се чини и објективно да гледаме на две работи. Светската банка ни дава платно-биланска поддршка и тие пари што ги добиваме од Светската банка одат

XVII/4

на екстерна сметка на Буџетот и тие служат главно за враќање на долгот спрема странство. Каде е нашата заштеда? Што сега имаме 60% од тие кредити ИДА компонента, 40 години рок на враќање и се безкаматни со 10-12 години грејс период. Со нив враќаме кредити кои порано се земани под комерцијални услови со високи каматни стапки. Тука е заштедата, меѓутоа Македонија неможе да го враќа долгот - треба јасно и отворено да кажеме - без платно билансна поддршка од Светската банка и тоа мораме и натаму да го обезбедуваме. Монетарниот фонд, средствата што ни ги дава одат во девизните резерви и ако екстерната сметка е минусна, ако добиеме помалку од колку што треба да вратиме, тогаш се посега во тој дел. Ако завршиме со позитивна екстерна сметка, тие пари само ги зголемуваат девизините резерви и не се трошат. Меѓутоа, исто така, Светската банка ни дава и развојни проекти. И сета, кој ги земал тие пари што се 8% каматна стапка, не се 15%, и од Европска банка парите за мали и средни претпријатија и од Светска банка се со 8% каматна стапка. И се обвинува Владата тука. Тука има проблеми, има со банките проблеми. Ние разговараме со банкарите, има и уценување на клиентите - дојди во мојата банка ако сакаш да ти дадам кредит, дај јас да ти ја направам инвестиционата програма и тн. Тоа се факти за кои ние ќе разговараме и на матичната Комисија за финансирање и буџет.

Меѓутоа, исто така, ве молам почитувани пратеници да го имате предвид фактот дека ние за тие кредити имаме три филтри. Првиот филтер е Комерцијалната банка, наша, што мора да го оцени проектот. Да речеме таа е нереална, необјективна. Другиот филтер е Народната банка односно единицата за оценка при Народна банка. И дефинитивно проектот нема да биде финансиран ако експертите на оние што го даваат, тоа се експертите на Светската банка, не го оценат како поволен. Сега што се случува? Некои наши поднеле програма,

XVII/5

не поминала таа програма или поминала кај нашите банкири, кај Народната банка, кај Светската банка е вратена и повторно Владата е виновна за тоа. Како што Владата е виновна, ги слушам сега и тие дискусии, кај дел од пратениците имаше и во дискусијата: Сте направиле забуна со општествениот производ, дали е ЦДП, дали е ЦМП. Не е Владата, ве молам, виновна заради тоа што мора да прифати методологија што се употребува во светот. Неможеме ние да употребуваме методологија на проценка на општествениот производ со марксистичка концепција уште, која по правило е 30 до 40% пониска одколку онаа што се употребува во западните земји. Не би било добро овде да објаснување што е ЦМП бруто општествен производ, што е бруто домашен производ. Тоа се работи методолошки кои мораме да ги менуваме и во Буџетот се преминува на тие работи. Така што ако тоа создава забуна мене навистина ми е жал, меѓутоа, можеме и за тоа да дискутираме, да дадеме објаснување и сл.

Само да завршам со тоа каде се концепциските несогласувања? Нема повеќе во Буџетот да речеме стимулации извозни, вакви такви, премии и сл. Основно правило на модерната фискална политика во сите земји е таа да биде неутрална и никој нема да ни даде аранжман и да соработуваме натаму ако и понатаму одиме на тој начин. Бидејќи нивната логика е јасна: Тоа прави дисторзија во стопанството, ако вие давате извозни стимулации, премии и тн. апсолутно имате скапа храна. А едновременно ми се чини г-динот Џамбазовски зборуваше и убаво ги објасни работите. За земјоделството ние обезбедивме огромна заштита до 70% може да оди тоа. Е овие кредити што ги обезбедуваме не биле значајни, тие не оделе кај индивидуалните земјоделски производители. Како не е значајно наводнување 32 милиони американски долари? Како не е значаен кредитот, едниот, другиот, третиот за фармерите и тн.?

Имавме проблеми со хипотеките и тие ги надминуваме сега.

Според тоа, не е точно дека не се прават напори , дека не се води сметка за овој или оној ресор. Проблем е тоа, субјективна е оценката често пати дали некој ресор е повеќе стимулиран , друг е запоставен. Меѓутоа, имајќи го предвид фактот дека има и некои правила, има и некои законитости, структурни внатрешни во Буџетот за кои не би сакал сега посебно да расправам, кои мораме да ги зачуваме и така да излеземе со Буџетот.

Овој Буџет вака како што конципиран е во функција на двете основни цели: 5% реален пораст на општествен производ и 5% стапка на инфлација.

Благодарам

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Реплика за г-дин Андов.

СТОЈАН АНДОВ:

Господине претседателе,

Му благодарам на г-динот министер што се обиде да објасни некои работи и што го поврза своето објаснување на овој предлог кој јас го образложував.

Меѓутоа, сакам да кажам дека во основа тој не беше убедлив и треба да појаснам. Два клучни аргументи тој изнесе овде. Еден аргумент е дека во работата на овој буџет се применети научните принципи и дека Буџетот е наука, а овие другите ако предлагаат тоа не е наука.

И вториот предлог, вториот аргумент е дека Меѓународниот монетарен фонд добро проценил и дека едноставно тие неможе да погрешат.

XVII/7

Што се однесува до првиот аргумент, сакам да кажам дека Буџетот беше наука и минатата година. Исто така, се надевам на научни принципи беше изработен. Меѓутоа, разликите се катастрофални меѓу науката во декември да го донесеме буџетот и оној што моравме со ребалансот после да го исправиме.

Според тоа, јас не велеам дека во меѓувреме некој ја изгубил науката па после ја нашол и тн., туку сакам да ви кажам дека не треба така да се повикувате на тие работи. И ние знаеме што е Буџет, навистина. Ги знаеме и механизмите, ја знаеме и основицата, го знаеме дејството, знаеме што е висок што е низок буџет. Овде немате работа со некои аматери. Ги знаеме тие работи. Тоа е прво

Второ, Меѓународниот монетарен фонд навистина проценувал и гледам оти воглавно може и да ви ги прави буџетите, меѓутоа вака како вие се повикувате секоја година на ММФ, па дури и за К-15 не даваат, од оваа говорница беше лансирана една невистина, ако се сеќавате. Нешто што инаку човек треба да се срами за такви изјави, а наука беше тоа. Меѓутоа, ММФ очигледно ви дал согласност и на минатогодишниот Буџет, ама минатогодишниот Буџет после ете сосема се преправи.

Што се однесува до девалвацијата, се разбира, девалвацијата не се одрази на инфлацијата и тоа е добро, но лошо е што не се одрази и на извозот и на трговскиот биланс. Не се одрази и немаме податок дека се одразила . И на крај девалвацијата во овој момент ја спомнувам само како епизодна мерка .

Според тоа, двата клучни аргументи дека вие располагате со наука а оној кој ве критикува не располага со наука и вие располагате со ММФ и неговиот став, а тој што ви стави забелешка и други предлози дава не располага, не држат. Не држат од искуството кое го имаме овде во земјата и затоа мора да е многу подобро сепак да обрнете многу повеќе

внимание, навистина да ги видите вредностите на нашиот предлог, да го прифатите предлогот, да посегнат и вашите аналитичари, да видат што може да се направи и како да се претресе и како може да се даде здив и на стопанството и на граѓаните. Сакам пак да ви нагласам, на кој начин би се заштедило, од Буџетот не би биле зафатени околу 40 милиони долари за оние обврзници кон Буџетот. Тоа е прав допинг и тие навистина би можеле многу да го изменат сопственото економско однесување. Затоа ние инсистираме по овој наш предлог да се изјасни Собранието.

Инаку, досега само успеавме да го поттикнеме министерот овде да почне да зборува за структурата, но за структурата инаку би се зборувало ако се други рамки. Би се зборувало и за рационализација, би се зборувало и за ефикасен систем на наградување, плати на сите во државата кои работат во државните органи, кои ќе ги поттикнат на ефикасна работа. И на крајот на краиштата, треба да се декларираат целите, кои цели, јас зборував за целите во државата што треба да се постигнат, не само во економијата. Ние сега зафаќаме 40% од домашниот бруто производ, а немаме јасно декларирана цел што ќе се подобри во функционирањето во државата оваа година.

Затоа предлагам навистина, убав обид беше нешто да се каже повеќе меѓутоа, општите констатации се, општите аргументи од општото значење не помагаат кога ние денес треба и во овие наши услов да ги процениме работите и да донесеме одлука. А околу проценките фактични нема бројка и сега кажувам, нема материјал што сте доставиле овде.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-динот Таки Фити.

ТАКИ ФИТИ:

Дали бев убедителен или не, тоа ќе оценат пратениците, јавноста и тн, меѓутоа, ми е жал што г-динот Андов извлече само две работи што се врзани и дека тоа била целата моја аргументација. Јас не гледав колку време зборував, меѓутоа, кажав многу работи, кажав многу бројки.

Прво, најмалку мислам да навредам некого овде. Јас секогаш сум имал респект кон сите пратеници. Јас само кажав дека Буџетот меѓу другиот е и наука и барам специфичен фонд на знаење. Не се сметам ниту јас експерт. Има поголеми експерти во оваа Република за Буџет од мене и јас секогаш ги консултирам тие што знаат, а најмалку сакам да кажам дека не ги разбира работите г-динот Андов. Напротив, јас многу го почитувам, знае и тој. Единствено ми е чудно што и двајцата сме економисти и неможеме да се разбереме, еве кај некој основен концепт.

ТАКИ ФИТИ:

Господинот Андов е добар економист јас тоа го кажувам овде во оваа прилика и тоа го мислам. Натаму со ММФ точно е истиот тој може да погреша и ние разговаравме со нив, меѓутоа, не е точно дека ние ги прифаќаме секогаш нивните барања. Апсолутно, тоа не е точно. Факт е едно. Јас само кажав и тоа беше еден мал исечок од мојата дискусија. Јас само кажав дека кога разговаравме со ММФ овде околу рестриктивноста се усогласивме. Тие го прифатија буџетот Тоа е тоа. Сега конотацијата тие ни го правеле буџетот, мислам навистина нема никаков резон и смисла, ниту има резон и смисла онаа конотација дали преговараше Монетарниот фонд овде, ми се чини господинот Шапуриќ кажа Монетарниот фонд, мисијата беше 15 дена во Македонија, тие не се шетаа низ Македонија. Работевме, преговаравме направија тоа што можеме да направиме во оваа ситуација. Инаку и ако и лани била наука, не сме го реализирале, јас навистина не гледам катастрофа до тоа дека 6 или 7% од буџетските приходи не успеавме да ги собереме. Едноставно ќе го поставам прашањето во која земја нема ребаланси на буџетот. Во многу појаки економии барем тековната година правеа такви ребаланси, мислам тоа се факти кои треба да ги имаме предвид.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Реплика за господинот Андов.

СТОЈАН АНДОВ:

Господине претседателе, господине министри, дами и господа пратеници, важна е материјата па не гледам зошто би избегнале некои работи да ги појасниме и дојасниме.

Сакам да укажам дека е можно, како што рече и ценетиот министер дека 6 до 7% од приходите да не се соберат. Тоа во секоја земја вогла-

XVIII/2.-

вно се знае колку е и си стои како константа и ние веројатно можеме да го процениме колку е кај нас. Ние предлагаме да немаме илузија дека целиот ќе го собереме, помалку од 6-7% предлагаме рамките на се намалат, околу четири ипол посто. Тоа ќе создаде друга психологија во размислувањата на сите граѓани и на оние кои се обврзници на буџетот и на оние кои се корисници на буџетот. Тука е пресвртот што сакаме да се направи во оваа земја. Сакаме да ги поттикнеме секој за секоја пара да почне да води смет, ка. Да не се мисли дека буџетот е некое знаење, па некој прави пар* од што многу знае, а не на секој во џебот да му се брка. Тоа е многу значајно. Затоа ние мислиме, ребаланс може, ако добро тргнат работите зошто да не. Ќе одиме на зголемување на рамките и тоа е корисен ребаланс. А вакви ребаланси ние што ги правиме секоја година што треснуваме прво од плафонот па после на земја се онесвес- тиме, се заматиме, па не ни иде умот, тоа е опасна практика. И ние сега тоа само го предлагаме. Јас го молам претседателот нашиот предлог да биде ставен на изјаснување на Собранието.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

По исцрпување на дискусијата секако ќе го ставам Вашиот предлог на изјаснување.

ВАНЧО ЧИФЛИГАНЕЦ:

Почитуван претседателе, почитуван министер, почитувани колеги пратеници, веројатно трпението наше овие два три дена се губи, затоа што седиме повеќе од седум часа во овие простории, но поаѓајќи од тоа буџетот на било која држава, а сигурно и на Република Македонија претставува животна егзистенција за сите граѓани на Република Македонија, поаѓајќи од двата говора на премиерот на Владата на Република Македонија, господинот Црвенковски, поаѓајќи од воведното излагаше од говорот на министерот за финансии господинот Таки Фити,

XVIII/3.-

а јас морам да кажам и покрај тоа што беа конкретни и беа храбри што не очекува за 1998 година. Тоа што ме радува и охрабрува што го зацртуваат Владата на Република Македонија во Предлог-буџетот за 1998 година. Јас морам да кажам дека се повеќе без разлика дали се работи за оваа Влада или друга влада ми даваат верба да верувам во нив. Јас морам да кажам од оваа говорница бидејќи економистите од колегијална база се фалат и ние инженерите да почнеме да се фалиме, а мислам ако бидеме повеќе единствени при секоја одлука а најмногу при донесувањето на Буџетот, сигурно ќе биде и успешен при неговата реализација.

Јас бев скептичен кога кревав раце кога имавме девалвација од 16% и кога и премиерот и министерот Таки Фити не убедуваше дека 16% ќе предизвикаме девалвација на денарот, а нема да има во крајната цифра инфлација за тоа. И јас морам да кажам мислев дека се работи за некоја ненамерна односно некое гледање што во практика та во животот, во стопанството, нема тоа да се почувствува. Но после повеќе месеци, работам исклучиво на извоз, секој грам на производ што го произведуваме се пласира на странскиот пазар, скоро една деценија, иако не сум економист, но таа мерка многу, многу позитивно се одрази на извозното стопанство. Можеби не со 16%, но доволно да се оствари тоа со 10, 7,8%. Тоа е голема инекција за голем број на производни претпријатија што се денеска живи. Затоа и сега верувам. Ако тоа не се случи секој носи одговорност во Владата на Република Македонија и ресорните министерства тоа што го зацртуваат од 10% за зголемување на производството. Јас морам да кажам дали е тоа во надлежност односно во одговорност на Владата на Република Македонија кога зборуваме за зголемено физичко производство, индустриско производство. Дали мислиме и на она да го следи финансиски. Сакам да кажам не е само да се зголеми физичкото производство, треба да биде

XVIII/4.-

пратено и со финансиски резултати. А тоа не го велам случајно затоа што има доста производство што го изразуваме статистички, а нема одраз на финансиските резултати. Понатаму, Владата е доста енергична при она конкретност кога зборува ќе се зголеми физичкото производство за 10%, ќе се зголеми извозот за 10%, ќе се зголеми паричната маса за 11%, а стапката на инфлација ќе биде 5%. Мислам дека е тоа огромен храбар чекор што ја фрла ракавицата, ресорното министерство и целата Влада на Република Македонија што зборува да биде зголемување 10, 10% за стабилност на валутата односно на германската марка 31 денар. Мислам дека би било и нормално ако имаме ние инфлација од 5%, а тоа е и те како задоволително за Република Македонија има и зголемување и на марката и на доларот 5%.

Јас би сакал да го повикам господинот министер за финансии најголема шпекулација, манипулација, не зборувам дека е намерно, кога имаме промптна односно моментална инфлација и девалвација. Замислете денеска ние имаме еден амбиент на стопанисување на домашниот пазар и за надвор со еден економски амбиент, со една валута 27 денара со долар од 44 и утре дојдеме од денес се договрила централната банка министерот за финансии, премиерот ќе биде 55 и 31. Тоа не е добар амбиент, без разлика дали се добри резултатите или не добри. Затоа сега укажувам и на министерот и на Владата на Република Македонија дали се работи за 1,2,3,5 или 15% инфлација и девалвација тоа треба да биде постепено да биде одраз на севкупниот извоз и увоз и обрти што се правеа. Како стопанственик кој се занимавам со економија иако не сум економист, а тоа не значи дека не ја разбирам економијата, неможам према теоријата а и према практиката да имаме ние 5% инфлација, да имаме есконтна стапка на централната банка односно на Народна банка 8,9%, а да имаме минимална годишна камата од 18%. Никаде во светот го нема тоа. Есконтната камата за наши услови

XVIII/5.-

треба да биде 3%. Тоа значи да имаме 1% месечно до 12% на годишно ниво, а во светот е тоа 4,5,6, значи сто посто повеќе. Затоа апелирам до ресорното министерство, до министерот и до Владата на Република Македонија, а пред се до централна та до Народната банка на Република Македонија да го преиспита односот од есконтната камата и од каматите на деловните банки. Јас веднаш имам одговор. Деловните банки со една повисока камата да не кажам 50 до 100% си ги решаваат присутните дубиози од сигурен партнер кој го враќа кредитот, од оној кој никогаш не го враќа, односно со акционерски влог што никогаш не се оплодува и не се повраќа на банката. Затоа треба што повеќе да диктира централната банка да ја преиспитува и сопствената есконтна стапка и каматните стапки на деловните банки.

Ме радува што во основните задачи на макроекономската политика за 1998 година конкретно и објективно се потенцира за создавање услови за отпочнување на процес за ревитализација и на нови инвестиции од надвор, на мали и средни претпријатија. Јас од ова место сакам да кажам и со господинот Зоран Шапуриќ кога дискутиравме, ние ако сакаме да создадеме новосоздадена вредност и она што зборувавме на вчерашниот ден на вработување да излеземе да направиме нов производ, ние можеме само да се залажуваме со сопствени средства. Мора да создадеме економски амбиент во Република Македонија да се привлече што повеќе странски капитал. Без странски капитал, без свежи средства, Република Македонија не може да оди напред. А за тоа да го направиме мораме и во овој дом, без разлика дали сме на позиција или опозиција да создадеме политички амбиент за сигурноста на вложениот капитал во Република Македонија. Покрај тоа што велите сеуште регионот не е стабилен, нема доверба надворешниот партнер. Ние треба прво да создадеме доволно доверба за внатрешна стабилност, покрај

XVIII/6.-

економска и политичка, странскиот капитал да влезе. Затоа колеги пратеници јас за овие три години ниеднаш по ниеден основ не отидов во странство, апелирам целата ваша психичка и физичка енергија да ја искористите во тие контакти и разговори странскиот капитал да го привлечеме во Република Македонија, а не да се декларираме која партија е појака, подобра и тн.

Понатаму, јас би сакал да кажам дека према земјоделието, према аграрот, а тоа е земјоделието, тутуновото производство, сточарството и тн. имаме рестриктивен приод. И имам сваќања за тоа затоа што тие се средствата што целиот државен административен апарат неможе повеќе од 44,5 илјади, тоа е 858 милиони долари да егзистираат. Но да бидеме чисти према граѓаните кои живеат од аграрот тоа е земјоделието. Јас би апелирал и штета што министерот Докузовски не е овде. Онаа активност што ја имавме во текот на оваа година да биде уште поинтензивна, она производство што ќе се произведува да биде благовремено пласиран на домашниот пазар и на странскиот пазар и благовремено да биде платено. Мислам дека во однос на повеќе години оваа година отидовме чекор два повеќе, но и сега тоа треба да го направиме. Затоа не само што го донесовме Буџетот сега да зборуваме дека во земјоделието имаме рестриктивен приод, туку напротив Министерството сега да ги согледа можностите затоа што буџетот тоа е една линија, генерални правци како да се држиме бидејќи треба земјоделецот својот производ да го канализира што може да пласира оваа држава. Дали се тоа градинраски култури, дали е тоа тутун, дали е пченицата, дали е оризот, или јаболката да не ги набројувам да канализираме кој обем на производство и е потребен на Република Македонија и кој обем на производство може да го пласираме во Југославија, Хрватска, Словенија и надвор. Тоа е за мене голем чекор, Владата на Република Македонија,

XVIII/7.-

ресорното министерство го направи. Во февруар месец ќе садите тутун затоа што тутунот ни обезбедува добра егзистенција, ако не тутун друга култура, трета, четврта, пета и тогаш ќе има задоволство кај граѓаните, и тогаш за мене како пратеник ќе биде успешен Буџетот на Република Македонија. Ние можеме не 44% него 65%/ можеме 20% да го зголемиме индустриското производство а да нема каде да го пласираме. Гледам дека е доста амбициозен министерот за земјоделие, но тоа треба на дело. Зарем ние треба да не можеме да си дозволиме да не може да се планира нашето вино. Зарем може да си дозволиме од соседната Република Словенија да увезуваме пилиња, да увезуваме свински полутки и тн. Ова мислам дека е наша одговорност на ресорното министерство за земјоделие, сега да ги канализира состојбите во дејностите во комбинатите што може оваа Република да направи што не може.

Јас не би сакал да ја критикувам Владата, иако не ми е се исто, но гледам дека сите треба да живеат, но не само извозните претпријатија, барем во оваа транзиција, нема некоја директна стимулација на извозот, за ММФ гледам колегите економисти претходно дискутираа кој е поголем економист ние сме практично економисти. Мислам дека тука грешиме но јас би сфатил дека извозното стопанство ќе има стимулации доколку енергентите ни одат горе. А тоа се нафтата, електричната енергија, оние главни сировини кои учествуваат во извозот. Доколку си направиме некој експеримент оние енергенти да одат долу што некој сака тоа да го направи, мислам дека не само што не се стимулира, туку ќе се случи да се дестимулира. А држава без производ кој ќе го пласира во друга држава на странски пазар неможе долгорочно да се одржува. Мислам дека капиталот има вредност доколку повеќе се обраќа, а најмалку да можеме да го оплодиме повеќе од каматните стапки на деловните банки

XVIII/8.-

и тоа е. Покрај сите забелешки што јас ги имам како пратеник на сметка на предлог буџетот за 1998 година, тоа што е и нормална работа, но мислам дека основните црти, генералните гледања како можеме да се движиме поаѓајќи од стабилизирање и зголемување на физичкото производство од 10%, ќе се обезбедат за атрактивните претпријатија и обратни средства. Тоа ме радува што рече премиерот банка која ќе го поддржува извозот со европски светски камати. Тоа можеби за некој не треба, али има атрактивни претпријатија што им требат обртни средства и мислам со таков период ако се тоа обезбеди и ќе ја обезбедиме стапката од 10% на зголемено производство.

Потенцирање на рационализација во јавната потрошувачка, кој колку го погодува, но да опстанеме како Република, како механизам и како егзистенција, мислам дека тоа е поволна околност.

Присутни, какви такви инекции, односно странски инвестиции, тоа ме радува. И, што е многу битно кредитно-монетарната политика се обидува да се постави за потрајно динамизирање на стопанската активност.

XIX/1.-ДВ/ОМ

ВАНЧО ЧИФЛИГАНЕЦ: (Продолжение)

Ние сакале илине сега критикуваме дека каматата ни е висока, но имаше при стабилен курс 26% месечна камата и никому ништо, одговорности има, нема, а голем број на претпријатија на сметка на такви камати денес или се во саботерска ситуација, или воопшто не егзистираат. Така да ова што сега се прави е добро.

За социјалната полита, да кажам дека најголем дел државата си го презема тоа , а дел останува на претпријатието. Затоа мислам дека тоа е еден Буџет со сите свои забелешки го гледаме парцијално каде ќе се најде извозот, каде аграрот, каде културата и т.н. Но, гледано како дражва давам оценка дека можеме да го усвоиме Буџетот, а пред се ние како стопански субјекти, како субјекти каде овој Буџет во 1998 година треба да се оживотвори и да ни биде главен правец за нашето држеше и секојдневна активност.

ЖИВКО ЈАНКУЛОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитуван министре, почитувани пратеници,

Слушнавме многу дискусии по однос на Буџетот каде што нормално е опозицијата, и толку да е прифатлив Предлог буџетот , ќе има спротивни мислења. меѓутоа, морам да нагласам, сепак опозицијата не беше доволно убедлива пред јавноста , бидејќи не постои некој закон или Предлог на буџет, во конкретниов случај барем дел од него не е прифатлив и за нив. Од друга страна од голем број на дискусии овој Буџет се оцени како реален, со некои мали забелешки кои амандмански подоцна би се надоместиле.

XIX/2.-

Очигледно е дека со овој предложен Буџет за 1998 година предвиден е подинамичен стопански раст и развој за понатамошни структурни промени во стопанството, зголемена е инвестиционата активност во јавниот сектор, поддршка е дадена на приватниот сектор, имаме создавање на различни можности за зголемување на извозот, понатамошна санација на банкарскиот систем, финансирање на проекти поддржани со буџетски средства за учество кај меѓународните финансиски институции и посебно од областа на аграрот.

Од посебно значење треба да се потенцираат издвоените финансиски средства за поттикнување и зголемување на вработеноста во стопанството. Пред оваа точка ние го донесовме и Законот за вработување, за зголемување на вработеноста. Морам и тука да нагласам дека однесувањето на опозицијата не беше во ред, бидејќи сите слушавме, а и оние што нас не гледаат сега слушаа како опозицијата ветува сто илјади вработувања, па дури и двеста илјади, а од друга страна сега кажува дека и овој закон што сега го донесовме не бил реален.

Можам да констатирам, дека сепак, овој Буџет со некои забелешки, пред се, во областа на земјоделството кој подоцна ќе ги изнесам е прилагоден на реални основи и можности на нашата држава¹.

Сега ќе ги изнесам моите конкретни забелешки кои се однесуваат на раздлот 14001, а тоа е Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство. Сепак требаше да се изнајдат можности, ако ништо повеќе да не бидат намалени средствата за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Едно на сите мора да ни биде јасно дека РМ најбрзо може да го фати чекорот со Европа преку развојот на оваа област, што е факт дека претставува стожер на нашата држава.

XIX/3.-

Сакам да верувам дека зацртаната политика во однос на земјоделството кое последната година сепак имаше еден нагорен тренд во некои области и наредната година , ќе продолжи. Но, пресудно значење е да се прифатат амандманите кои се предложени и на кои им се приклучувам за да би можеле земјоделците да го продолжат тој нагорен пораст.

Сметам дека од пресудно значење во овој раздел е стапката која се однесува на Програмата за поттикнување на земјоделското производство што за разлика од минатата година е пократка некаде од 140 милиони денари. Мое мислење е дека токму оваа стапка во 1998 година треба да биде повисока од минатата година и така би постоеле реални шанси, ова што во минатата година беше направено во однос на позитивните преземени мерки во областа на земјоделството, да продолжи и во наредната година.

Исто така до некаде несватливо е и целосното укинување на субвенциите во ставката 444. Тука спаѓаат регресите на квалитетни сортни семиња, премиите кај некои земјоделски производи, иако тоа беше добро објаснето и од страна на министерот и од страна на неколку дискусанти . Мислам дека сепак би требало да постои некоја можност за овозможување на земјоделецот истиот да добива некои стимулативни мерки, како што тоа го прават и некои држави во Европа па и пошироко, да се добиваат некои субвенции по однос на производството на храна на земјоделецот.

И покрај тоа што Владата во последната година направи добри потези во однос на извозот, навремениот откуп и наплата на некои од

XIX/4.-

земјоделските култури започна по поволно кредитирање на индивидуалниот сектор, сепак сметам дека со прифаќањето на некои од присутните амандмани ќе се овозможи уште побрз развој на земјоделството, а со тоа и поголемо стимулирање на измачениот земјоделец. Мислам тука треба поголемо внимание да се обрне во однос на прифаќањето на амандманите за поттикнување на програмата за поттикнување на земјоделското производство.

Се на се сметам дека овој Буџет е доста реален и заснован врз реални основи. Оттаму истиот ќе го поддржам и апелирам да се поддржи.

ВЛАДИМИР СОКОЛОВСКИ:

Почитуван потпретседателе, почитувани колеги,

Лично сметав дека г-динот министер Таки Фити ќе земе збор на крајот, после сите дискусии, со оглед на фактот дека беше коректно да не сослуша сите па после тоа да даде коментар на сите забелешки.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Г-дине Соколовски министерот има право да се јави за права во секое време.

ВЛАДИМИР СОКОЛОВСКИ:

Токму ова сакав да го кажам, правото му овозможува да се јави кога најде засходно. Меѓутоа сметам беше коректна на крајот да реагира. Но, тоа е негово право и веројатно претпоставувам дека има право и тоа е негова обврска, можеби да се јави повторно.

XIX/5.-

Очигледно дека ваквата расправа по Буџетот покажува дека Буџетот како еден сериозен документ требаше да се донесе пред ова Собрание најдоцна до крајот на месец ноември. Тоа беше и законска обврска на Владата овој документ кој навистина е битен и сериозен документ за развојот на оваа држава да се донесе најдоцна до крајот на минатиот месец за да може во една плодна расправа која би траеле можеби неколку денови, да се донесат, навистина, заклучоци па и амандамни кои ќе бидат ефикасни за корекција на тој Буџет.

Второ, очигледно дека во овој Буџет недостига едно добро образложение. Ова образложение што е дадено во текстот, после Буџетот во неколку страници, навистина претставува сиромашно образложение кое исто така покажа во овие дискусии, па и во интервенција на министерот дека за ваков еден сериозен документ навистина треба едно поголемо образложение со факти и аргументи кои нанас и ќе ни послужат како пратеници побрзо и поефикасно да ги сватиме идеите, корекциите на Буџетот и воедно со нашите придонеси низ дискусиите да придонесеме за квалитетно придонесување на овој Буџет.

Морам да кажам дека како пратеничка група на ЛДП ние опстојваме на барањето овој Буџет да се одложи денес да се донесе со цел низ неколку дена расправа, па макар и било тоа и на крајот од овој месец, сите овие забелешки што се дадоа, сите овие предлози што се дадоа и амандмани што ги има голем број, да се внесат во завршниот текст на Буџетот и да придонесат тој да биде квалитетен и добар документ кој оваа држава ќе ја води во еден развој во наредната година.

Она што нас не натера да дадеме еден ваков битен предлог во однос на овој документ е следново:

XIX/6.-

Прво, очекувавме како пратеници Владата, пред да го даде документот за Буџетот, да ја донесе макро-економската политика за 1998 година. Тој документ требаше да се погледне и во "Службен весник како што и законот наметнува и што е најбитно, со помош на таа макро-економска политика ќе видиме кои се тие главни цели или проекции од политички и економски аспект каде оваа држава треба да се развива во наредната година и кои се тие главни цели кои треба да ги достигне на крајот од идната година. Очигледно дека таквиот документ не е донесен, веројатно не е ни изработен во Владата.

Она што го слушнавме како образложение од премиерот, во вчерашното излагање што на некој начин опфати некои цели, но со прилично оскудно образложение, или би рекол повеќе ги нафрли тие цели, апсолутно не претставуваат не значат макро-економска политика за 1998 година. Значи, ќе повторам, Владата требаше да подготви такво документ и да го достави до нас пратениците и ние на база на таквата проекција, политичка и економска да дискутираме околу тоа и како завршен документ да се предложи Буџетот за наредната година.

Јас само ќе спомнам дека Буџетот за 1997 година, во минатогодишната расправа во месец декември, значи една иста постапка би рекол, се повтори како и минатата година кога тој Буџет беше даден исто така на почетокот на декември месец, што сметаме дека треба секако порано.

Само ќе потсетам дека во таа макро-економска политика која беше дадена за 1997 година, во истиот ден кога и Буџетот го расправавме, беше планиран пораст на општествениот производ од 5% односно инфлација од 2%. Исто така имаше планирано зголемување на извозот кој беше зацртан некаде до 10%, а на увозот за 2,5%. Беше планирано

XIX/7.-

бројот на вработените во претпријатијата со општествен здружен и мешовит капитал да се намали за 2,6%, а во приватниот сектор да се зголеми за 10,7%. Учеството на инвестициите во општествениот производ требаше да изнесува некаде 19,6%, а јавната потрошувачка да се сведе на 41%. Но, што се случи. Видовме дека ваквата предвидена макро економска политика за 1997 година не се реализира. Едноставно сите овие параметри што ги прочитав, посебно јавната потрошувачка далеку ги надминавме и достигнавме процент некаде веројатно околу 60%. Исто така зголемувањето на вработувањето во приватниот сектор не го зголемивме за 10,7%. Учеството на инвестициите во општествениот производ не беше 19,6% и што се случи:

Ние правевме ребаланс во кој направивме некои поместувања. Меѓутоа, факт е дека ние не донесовме никаков извештај ниту Владата не донесе никаков извештај како се трошеа тие пари во текот на 1997 година, или со други зборови како Буџетот има потрошено парите од Буџетот во 1997 година. Сметам дека ред беше, а би рекол и некоја пракса во сите земји со висока економија и со висок степен на демократија за еден таков извештај, како се трошеле тие пари и на кој начин, да беше доставен до Собранието.

Исто така, не постои извештај, барем јас го немам видено и ние како пратеничка група, колку изнесува општествениот производ за месец 11.1997 година. Ние не го знаеме тоа. Или, со други зборови, колкаво е учеството на буџетската потрошувачка во вкупниот општествен производ кој беше зацртан 5% како што е и оваа година, или номинално за оваа година е 10% зацртан порастот на општествениот производ, што значи дека и понатаму предвидува некаков пораст на буџетската потрошувачка во вкупниот општествен производ. Или, со други зборови ние стануваме

XIX/8.-

буџетска држава која ќе интервенира од Буџетот со одредени пари за сите дефицити кои се јавуваат и во економскиот и во вонстопанскиот систем. Значи дека ние само со буџетски интервенции и понатаму ќе интервенираме, а не на база на некои други економски карактеристики кои се битни од аспект на создавање на прав пораст на општествениот производ.

Морам да кажам дека и предвидувањата од 5% пораст на општествениот производ при инфлација од 5% е доволно да се согледаат овие документи кои се дадени во образложението зошто е тоа така. Само да потсетам дека во 1997 година имавме пораст, исто така предвиден од 5% на општествениот производ при инфлација од 2%. Значи сега имаме ист коефициент или ист процент на пораст на општествениот производ за повисока инфлација за 5%. Дали постои некаква логика во еден таков пораст.

Понатаму, ако знаеме дека во општествениот производ како три битни елементи влегуваат, тоа се предвидените инвестиции во наредната година, бројот на вработувањето во наредната година, воведувањето на новите технологии во наредната година. Тоа значи, ако првиот и најбитен елемент, инвестициите влегуваат како основен елемент за изградба при математичкиот модел и пресметката на општествениот производ од 5%, прашувам дали базата на зголемувањето на 5%, ако се правело по некој математички модел значи дека ќе имаме и 50 пати зголемување на инвестициите во наредната година, ако тој капитален коефициент во принцип секаде во светот е во соодносот 1:10. Тоа значи за еден процент зголемување на општествениот производ треба да се очекува 10 пати поголеми инвестиции во наредната година за да се реализира тој предвиден процент од општествениот производ. Овде, навистина, такво објаснување

XIX/9.-

недостасува и логично е човек да посмисли дека, навистина, за овие 5% треба да очекуваме 50 пати поголеми инвестиции во оваа држава за да овој процент од 5% се реализира. Барем така може да се свати од она што е предложено. Значи не знаеме по кој математички модел и кој принцип е дојдено до ова сознание, веројатно е и сигурно дека е, меѓутоа треба да се даде образложение како и што се очекува од него.

Читајќи го Буџетот очигледно дека доаѓа до една општа констатација дека тој е дефицитарен. Имено сите изворни приходи што се очекуваат во 1998 година, не се доволни да се покријат расходите, што значи дека имаме еден расчекор меѓу изворните приходи и расходите. Таквиот расчекор и во 1997 година или дефицит, изнесуваше 7% во оваа година е предвиден од 9,9%. Значи имаме предвиден дефицит од 9,9% или освен ова ваквиот процент очекуваме задолжување и зголемување на задолжувањата негде од 53,5%, значи пораст на тие задолжувања од 53,5%, или ако бил дефицитот предвиден 2.934 милијарди денари тогаш оваа година е предвиден дефицитот од 4.505 милијарди денари што значи дека предвидено е со сите овие математики кои се изнесени дека земајќи ги каматните плаќања од 2.271.500 илјади денари, долговите од 2.233.900 илјади денари, тоа изнесува точно колку што ние практично треба да се задолжиме преку странски кредити. Значи ли тоа дека ние влеговме во еден лавиринт на постепени задолжувања каде што со нови позајмици ќе ги враќаме старите долгови. Таа приказка е позната во светот. Значи ние ако и понатаму одиме по логиката да земаме нови кредити за да ги вратиме старите долгови, тоа значи дека не само никогаш како држава нема да се отплатиме, туку напротив не ќе можеме да ги покриеме ни тековните дефицити кои ќе се јавуваат во текот на идната година. Значи не се предвидени средства за такви дефицити. Од друга страна стопанството нема да биде во состојба

XIX/10.-

да ги отплаќа тие кредити што ќе ги зема за развој на тоа стопанство.

Јас накратко би кажал кој се тие главни забелешки во однос на делот на приходите и расходите во однос на текстот кој е даден.

Прво што ми паѓа во очи е во делот на приходите, сопствените приходи во износ од 2.163.615 .200 милијарди денари. Значи грубо кажано некаде 2,2 милијарди денари.

XX/1/JM/lj

ВЛАДИМИР СОКОЛОВСКИ: (продолжение)

Ваквите приходи беа планирани и во буџетот за 1997 година, но, при нивното ребалансирање тие не беа прикажани, односно во ребалансот не беа прикажани како такви и сепак за ваквите приходи треба да се каже дали тие приходи се нешто ново во буџетот како додатна ставка и во краен случај која е таа структура на тие приходи од сопствените приходи. И треба да се каже каков е степенот на нивните реализирања. Значи практично степенот на нивното користење. Овој пат тоа не го видовме во овој текст, реков беа тоа предвидени и минатата година, меѓутоа, за жал таква информација немаме добиено. Јас би кажал дека во однос на приходите како најбитни ставки од кои се очекува Буџетот што побрзо да се реализира односно тие изворни приходи да доспеат во Буџетот и како што рече министерот тоа се реални пари кои треба да стигнат во Буџетот. Тоа се средства прво од персоналниот данок. Во овој дел ние предвидуваме, односно се предвидува во Буџетот намалување од 6%. Тоа значи дека може да се очекува намалување на основницата, односно масата на личните доходи и другите основици за овој процент што е во спротивност во очекуваниот пораст на стопанската активност, односно растот на општествениот производ. Од друга страна рековме и со Законот за вработување што вчера помина низ овој парламент дека државата ќе ги покрива и давачките спрема фондовите што значи дека нема да се плаќа тој персонален данок од вработените, значи на новите вработувања. Но факт е дека со предвиден процент од 6% практично директно е удар на оваа ставка во приходите, односно се очекува дека таа нема да се реализира во овој процент.

XX/2.-

Втора ставка од делот за приходите е данокот на добивката. И овде во текстот е кажано се очекува барем според ова што е приложено овде пораст од 21,5%. Во една ситуација кога данокот од добивката се плаќа се разбира на крај на годината, при една ситуација кога со новите вработувања каде што државата ги презема даночните плаќања трошоците за платите на новите вработувања влегуваат како ставка на трошок во вкупната добивка на субјектите, на стопанските субјекти јасно се очекува дека ќе се зголеми процентот, или делот во стопанските субјекти каде што името трошок се зголемува за новите плати на тие 50-тина илјади како што е спомнато што ќе се вработат во стопанството. Што значи дека реално таа добивка ќе се намали. Според тоа 21,5% навистина јас и при најоптимистички прогнози не очекувам дека ќе се реализира.

Како трет приход во делот за приходите на буџетот се пред-видува приход на данокот на промет и акцизи и тоа тој е предвиден за раст од 10%. Морам да кажам и овде дека тоа беше изјава и на министерот дека скоро ќе има ослободување на акцизите во делот за алкохолните пијалаци. Значи, дека и тоа е исто така, еден удар во делот на оваа ставка на приходите и објективно веројатно тешко ќе може да се очекува да се оствари тој процент.

Четврта ставка се приходи од царини и други увозни давачки. Се очекува пораст од 7% што значи дека и понатаму веројатно ориентацијата ни е да увезуваме повеќе отколку да извезуваме. Но, веројатно се очекува пораст на увозот во физичкиот обем што секако директно ќе влијае и на реализација на делот на дефицитот посебно на платниот дефицит. Значи, ние да бидеме ориентирана држава на извоз со цел да го намалиме платниот дефицит кој некаде се приближува до 500 мили-

они долари, ние сега на овој начин со стимулирање, односно очекување на пораст на царините очекуваме практично поголем извоз отколку увоз.

Пета ставка се приходи од такси и казни. Таксите се очекува да се зголемат за 7% меѓутоа тоа е секако мал процент во вкупниот буџет. Но приказните се планира еден висок процент на зголемување од 15%. Морам да кажам дека во споредба со 1996 година, дека тие беа сепак помали за 20%, значи овој процент иако е предвиден од 15% тешко е по мое мислење да се реализира.

Кај неданочните приходи предвидени се приходи од приватизација, се предвидува намалување кај тие приходи за 27% во однос на планираните за 1997 година, и во предлогот е изнесено кај приходите дека ќе изнесуваат 100 милиони денари. Овде навистина има една колизија во извештајот односно спротивност во она што е дадено во образложението каде што во точка 6 е даден процент од 18,5%, наместо од 27%, односно дадена е вредност наместо 100 милиони денари, станува збор во тоа образложение од 64 милиони денари.

За расходите не сакам многу да зборувам, но очигледно дека тие расходи се многу поголеми во споредба со буџетот од 1996 година, каде што тој буџет беше многу повисок отколку што е сега даден%. Значи процентуално поголеми се тие расходи и воглавно тие се дадени во 7, 8 ставки. Посебно, паѓа ставката на расходи во функција на државата каде што зголемувањето е 58,2% каде што спаѓаат дотации, трансвери за политички организации, за општествени организации, санација на банка, средства за нови вработувања, камати за странски кредити, доспеана главница за кредити, купување на згради и деловен простор каде што стои ставка некаде од 65 милиони денари, која исто така, треба да се објасни зошто е баш така, средства за железница, депозитите кај Народната банка на Македонија итн.

Јас не би сакал повеќе да должам. На крајот би рекол дека навистина има простор, има и објективно аргументи ова барање кое го дадовме како предлог од ЛДП, односно пратениците на ЛДП овој Буџет да не се донесува сега, навистина од аспект што има бројни забелешки би рекол и бројни нелогичности кои се појавуваат во Предлогот на законот. Сметам дека со една поопсежна дискусија посебно со амандманската дискусија можеби до крајот на овој месец да дадеме простор тој Буџет навистина да се донесе како еден сериозен и прав документ кој ќе не води и кој финансиски треба да ја води оваа држава идната година.

РИЗВАН СУЛЕЈМАНИ:

Почитуван претседателе, почитувани министри, почитувани пратеници,

Јас нема да се задржам, ќе бидам многу краток, ќе се обидам барем да бидам многу краток. Нема да навлезам во макроекономската политика во целост која беше овде образложена од страна на ресорниот министер и од премиерот. Инаку во целост во тој дел ја поддржувам со оглед дека Буџетот предвидува пораст на производството од 5%, намалување на инфлација од 5%, стимулирање на извозот, сето тоа ми е прифатливо. Но, останува нешто што можело да, се направи, а мислам дека со поголеми напори и денеска може да се направи одредени ставки во Буџетот кои за мене се нелогични во корист на тој стимулативниот дел, на тој прогресивниот дел. Така што за мене не е логично и уште не даде образложение министерот како успеал да ги убеди од ММФ, или самиот себе ставката на Буџетот да речеме за одбрана да биде зголемена за некаде од 200 милиони долари, кога на сите нас ни е јасно со 200 милиони денари плус одвоени за одбраната сигурно дека РМ нема до тој степен да го зголеми степенот на одбрамбеноста, затоа што

денеска тренд е секаде во Европа одбрамбената политика сепак се води со добра дипломатска политика, но со прераспределба на тие 200 милиони денари во другите свери како што се сверата на земјоделието, Агенцијата за неразвиените, или Фондот за патишта и те како би придонел за во тој дел Буџетот влијае стимулативно за да може во РМ да се создаваат претпоставки за побрз развој. Исто така, не ми е логично како можела и понатаму да се зголеми ставката на Буџетот за Министерството за внатрешни работи кога се знае и двете министерства и Министерството за внатрешни работи и Министерството за одбрана имаат и други додатни приходи, не се само од буџетски приходи, туку имаат и други додатни приходи. Овде многумина пратеници рекоа дека земјоделието е запоставено, иако министерот се обиде да даде одредени образложенија и да не убеди сите нас дека не е баш така, дека во земјоделието се стимулираат преку други канали, односно преку други кредити. Јас длабоко сум убеден и понатаму стои дека најдобра развојна политика од оваа гранка на стопанството може да се влијае и преку Буџетот. Затоа што со развојот на земјоделието ќе влијаеме истовремено и во социјалната политика и во политиката на вработувањето и во политиката на ревитализација на селото и другите потенцијали кои и те како се потребни и значајни за РМ. Сигурно се имало во предвид дека годинава се очекуваат инвестиции во делот од патната мрежа, но јас неможам да се слојам со една таква политика која денеска, односно идната година веќе ќе почне изградбата на патот Скопје-Тетово како значајна за развитокот на државата, односно на тој регион кога тој дел каде што треба да помине таа патна мрежа не ќе може да се поврзе со други пропратни патишта кои ќе му дадат значеше на тој пат. Колку ќе ни биде значаен тој пат ако селата и сите тие кои што живеат покрај тој многу фреквентен пат бидат ставени под

решетки без можност со друга инфраструктура, со други патишта да можат да се поврзуваат, со тоа да му дадат тежина на тој пат.

Исто така Агенцијата за неразвиени и понатаму таа ставка се тежи да се намалува, заборавајќи дека и понатаму ние со оваа политика стимулираме разлика помеѓу високо развиени делови на РМ и делови кои стојат како потенцијали неискористени. Тоа првенствено се однесува за селата кои се исфрлени некаде во планинските предели со извонредни услови за развој на сточарството и земјоделието. Со ова ние им ја скратуваме можноста навистина да дојдат до израз. Јас овде најотворено велат дека барем од тој дел од каде што доаѓам јас земјоделието долго време го плаќаше данокот на осамостојување на РМ. За жал и ден денеска ние ни како Влада ни како Парламент не наоѓаме сили да нешто конечно и се направи за тие земјоделци кои го снесеа и најголемиот товар во најтешките времиња за Република Македонија. Јас сум убеден, кога овде би имало повеќе од 20 пратеници оформени во некоја формална и неформална група, или во политичка партија која првенствено ќе има за задача да ги брани целите и интересите на таа категорија граѓани на Република Македонија, било кое образложение, макар и образложението од министерот не ќе бидат доволни да ги убедат сите тие дека се прави нешта за земјоделието, или перспективно се гледа нешто да се направи како многу значајна стопанска гранка. Оттука мислам апсолутно за мене неприфатлива е, не е никаква политика таа која што ќе одвои плус 200 милиони денари за одбрана, наместо тие пари да се ориентираат таму каде што навистина ќе може да се профитира. Истото се однесува и за Министерството за внатрешни работи затоа што најдобра одбранбена политика и најдобра стабилност во државата ќе имаме со добра политика, внатрешна и надворешна политика.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Листата на пријавени пратеници за дискусија е исцрпена.

Дали некој друг се јавува за збор.

НАУМ СИМЈАНОВСКИ:

Почитуван претседателе почитувани членови на Влада, почитувани пратеници, една од основните карактеристики на еден ваков проект претставуваат целите со кои кон кои се стреми да се стигне и на база на тие цели во мојата дискусија ќе бидат предмет на опсервација и нормално се надевам позитивна критика. Големината на Буџетот која се дава по видувањата на претставниците на Владата и на ресорното министерство нормално е да ги задоволуваат нивните цели кои самите си ги имаат пред себе претставено. Но токму по однос на тие цели кои ги имаат тие и се разликуваме како позиција и опозиција во овој Парламент и нормално разликата помеѓу владеачката коалиција и нашата Либерална демократска партија. Јасна констатација е дека Владата и ресорното министерство предлагаат буџет со одреден недостиг на средства кој предвидува да го надокнади со нови задолжувања. Поточно Владата оперира и живее со негативно салдо. Тоа негативно салдо не провејува само во овој буџет, туку и во сите биланси, преостанати биланси кои ги предлага за еден нормален живот на оваа држава. Тука морам да кажам една теорија која јас како инженер на одреден начин некогаш сум ја проучувал и ќе гледам на пластичен начин и тука да ја прикажам. Што по мене значи работење, живеење, оперирање во негатива? Некаде до XVII век се оперирало и се работело со бројки од 1 до 9. Научникот Лајбниц познат математичар во XVII век ја пронашол нулата како бројка. Со развојот на филозофијата на математиката се поставило прашање, а со тоа се позитивни бројки од таа нула па

нагоре да се развие и видување во еден правец на негативни бројки. Од тој век наваму се развиле и одредени теории и операции со негативни бројки, со минус. Баш тук и таа теорија на негативни бројки оперира, бидејќи фактите тоа го прикажуваат и нашава Влада и ресорното министерство. Но и тука по мене е најголемиот проблем. Одредени операции со негативни бројки знаеме доведуваат до одредена иреалност. Малку попластичко искажан тоа значи да она што Владата во овој момент ни го нуди оперираше со тие негативни бројки претставува една имагинација на стварноста. И баш тука е таа разлика помеѓу ова ресорно министерство и овој концепт на Владата со оној ние што го нудиме, а тоа е реалноста во согледувањето и на функционирањето на Буџетот и на функционирањето на држава како држава.

НАУМ СИМЈАНОВСКИ: (продолжение)

Ова што го поткрепувам, држава како држава, произлегува од фактите кои тука ни беа посочени од оваа Влада исто, фактите на надворешно трговската размена која Република Македонија ја има. Континуирано таа надворешна трговска размена повторно е со негативно салдо. Предвидените за 1997 година од прилика 343 милиони долари кој како оценка ги дава оваа Влада во одредени бројки кои беа искажани од овластени институции од оваа држава за првите 10 месеци достигнаа 450 милиони долари во негатива, значи тоа трговскиот дефицит.

Се предвидува, тоест се оценува дека до крајот на годинава тој трговски дефицит ќе достигне негативни 505 милиони долари. Повторно работа во негатива. Моето најголемо прашање во овој момент е како тој трговски дефицит во стварност од каде произлегува од каде тие девизи да се овозможи увоз во државата кога знаеме дека извозот е во овие цифри помал. Дали тој негативен трговски биланс кој го постигна државава не се надокнадува од некои поинакви резерви, а тие резерви што би било друго неголи сива економија, владеење на и присуство и појава на таа сива економија. Навистина многу дискусанти од оваа говорница на одреден начин ја тангира оваа проблематика, но досега не слушнав одговор на ова прашање.

Прво, од каде произлегува овој надворешен трговски дефицит и нормално како се планира истиот да се анулира. Со оние проекции што се даваат уа 1998 година ништо ново не се предвидува, се предвидува да остане на ова ниво. Значи, повторно владеење на таа сива економија. Дали таа сива економија не ќе продуктира и одредени други негативни социолошки феномени кои веќе не се присутни и во форма на друг вид

XXI/2.-

организиран криминал, и во форма на меѓуграгански убиства, појава на наркотици, друга итн итн. Тоа се секакви, кои морам да кажам на ова поднебје виреат, постојат, против кои факти не добив одговор од оние кои се најповикани тоа да го дадат.

Инаку, што се однесува конкретно до самиот Буџет, навистина онаа развојна конвенција и концепција која е презентирана оттука точно е дека како бројни постои во Буџетот, но дали е тоа реално предвидено.

Ресорниот министер истакна дека една од таа развојна концепција е и самата програма за патишта, за која од Буџетот се доделуваат, тој пат, денарски пат. На Комисијата за сообраќај и врски од Ресорното министерство, Министерството за сообраќај и врски од претставникот се истакна дека предложениот износ кој се предвидува со Буџетот на РМ не е доволен ни за отплата на достигнатите ануитети по однос на заемите за патишта, кои се веќе изградеш каде е таа развојна концепција кога овој предвиден денар не е доволен ни за покривање на ануитетите, а камо ли за изградба на некои нови патишта.

Исто така и за железницата предвидени се околу 400 милиони денари, кои за изградба на една железничка пруга, со сомнително техничко експлоатациони карактеристики и динамика на градба не знам дали претставува некоја развојна димензија, а колку што мене ми е познато овие 400 милиони денари се износ, сума која во овој момент се должи за извршени работи во оваа година на градежните фирми. Значи, тоа се предвидуваат пари со Буџетот во 1998 година за извршени работи во 1996 и 1997 година. Дали е тоа развојната концепција на овој –Буџет.

XXI/3.-

Потоа, се предвидува замрзнување на личните доходи на вработените во државната управа. Повторно едно големо прашање, дали, до нас доаѓаат одредени информации дека има штрајкови во државната управа, штрајкови во мирувања. Како единствена причина се оценува личните ниски доходи кои се примаат.

Истото се однесува и за платите на избраните функционери на највисоко ниво, од министри до премиери. Не би било згодно јас тоа да го квалификувам но навистина, точно платата од прилика е околу 120 до 130 ДМ на наш министер, на РМ, може и да грешам, можно е и да е помала...

(реагирање на пратениците)

Мислам дека со таа плата не може да се гради авторитет во оваа држава, а камо ли да се седне на иста преговарачка маса со претставници од ММФ и до Светска банка кои примаат лични доходи некаде 8 до 10 илјади долари. Мислам дека сепак треба да се има одредено ниво и за ова, за овој сегмент во Буџетот.

Потоа, до каде се и какви се размислувањата на Владата и концептот за Народната одбрана и одбраната кога не се предвидува зголемување на платниот фонд во Министерството за одбрана. Поточно не се предвидува профункционирање на платената војска и платената армија во Република Македонија, кое е еден од императивите за влегување во Евроатлантските асоцијации, посебно на воен план. Сепак мислам дека не треба само декларативни изјаснувања сакања на приклучок, туку треба нешто навистина практично што ќе го осети и РМ по однос на зацртување на безбедноста, а нормално и луѓето кои ќе бидат задолжени и платени за безбедноста на оваа држава.

XXI/4.-

Потоа, констатациите кои се во однос на овој Буџет. Тоа е очигледно. И понатаму се оди кон политиката на надворешното финансирање и надокнадување на недостиг на средства. Треба да ни биде јасно на сите дека РМ од сопствени средства не може да ја издржува својата државна управа. Дали треба одредени реформи во државната управа, со одредено намалување, а зголемување на функционалноста и продуктивноста на државната управа, тоа е тема за дискусија, но повторно потенцирам, развоен концепт и во самото функционирање на државната управа не гледам од ова што е предложено. Пандан на тоа треба да се гради политика на користење на сопствени ресурси преку одредени продуктивни задолжувања и внатре во државата, а веќе кога се оди кон политика на задолжување тоа да биде во одредени, навистина функционални и продуктивни задолжувања.

Исто така, треба да се води одреден диспаритет на одредени функции кои меѓународните организации ги има како цел во однос на лични цели со кои настапуваат во тие преговори и со кои треба да има одредени усогласувања со она што оние кои се задолжени за водење на тие преговори им презентираат. Навистина изјавите на тие функционери со она што ни се предочува од преговарачкиот тим од македонска страна не коренспондира и лично како пратеник не сум задоволен на нивото на информации кои во оваа област ги добивав од извршната власт по однос на владеење на оваа проблематика, која е од егзистенционално знаење за РМ.

На крај, бидејќи гледам дека трпението на моите колеги е при крај сепак ќе истакнам еден цитат, од еден, по мене доста значаен и влијателен мислител кој вирее и кој работи во РМ, мој бивши сограѓани,

XXI/5.-

од Битола, кој вели: "Воспитанието е помал брат на зрелоста. Тие вообичаено одат заедно. Доколку не се заедно, тогаш нешто не е во ред. Додека да дојде времето да биде во ред, дотогаш зрелоста кога ќе тропне на Вашата врата, секогаш ќе добива одговор - нема никој. Обидете се на помалата врата".

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Има збор г-динот Слободан Најдовски.

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани министри, дами и господа,

Јас ќе се обидам да бидам пократок од вообичаеното и за 15-тина минути сметам дека ќе завршам.

Сметам дека сите досегашни дискусии го искажаа своето мислење дека се работи за еден од најважните документи кој што во текот на годината го донесуваме, така да сметам за потребно да го кажам своето мислење по однос на Предлогот на Буџетот во 1998 година.

Со оглед на тоа што голем број од работите беа кажани ќе се задржам само на она што сметам лично дека е побитно.

Пред се би започнал од самата постапка за зготвување, доставување и донесување на Буџетот, која што произлегува од Законот та Буџет од 1993 година. Сметам дека од тоа ќе произлезат и причините поради кои сметам дека овој Буџет треба да се прати на доработка и повторно да расправаме во овој Парламент.

XXI/6.-

Во членот 14 од Законот за Буџет на Република Македонија стои: цитирам "Изготвувањето на буџетите се врши врз основа на Макро-економската политика и Проекцијата на макро-економските агрегати за годината за која се донесува Буџетот!!

(од место реагирање)

Реков дека законските основи кои што се изнесени во Законот за буџети точно и децидно одредиле дека изготвувањето на Буџетот се зема врз основа на Макро-економската политика и Проекцијата на макро-економските агрегати за годината за која се носи Буџетот. Точно е тоа дека Макро-економската политика е документ на Владата и дека ние како Парламент не можиме да ја менуваме, но сметам дека Владата е должна да не запознае со Макро-економската политика за 1998 година.

Сметам дека врз основа на тој документ ние во овие расправи кои што ги водиме во Парламентот, имавме многу поквалитетна расправа, пратениците при тоа нема да изгледаат како луѓе кои недоволно ја знаат проблематиката за која што расправаат и сметам дека ногу ќе придонесеа за квалитетна расправа и квалитетни решенија по Буџетот.

Со оглед на тоа што и Буџетот е само еден од инструменти те на Макро-економската политика и секоја расправа за Буџетот без тој документ е нецелосна и неквалитетна.

Второто прашање кое се поставува е прашањето зошто на пратениците не им се достави анаплизата за остварување на Макро-

XXI/7.-

економската политика во 1997 година, односно појдовните точки од кои што постои Владата при изготвувањето на Буџетот за 1998 година.

Вчера премиерот овде рече дека тековната година сеуште ве е завршена и дека крајните резултати ќе можеме да ги согледаме на крајот од годината, но сепак сметам дека оние анализи кои што ги имаше за заклучно со октомври ќе придонесеа многу повеќе за поквалитетна расправа. министерството за развој во Република Македонија презеде една обврска пред Комисијата за економска политика и развој во Собранието на Република Македонија уште во јуни месец дела ќе изготви Информација и Анализа за остварувањето на Макро-економските движења за првите шест месеци во Република Македонија и дека Комисијата за економска политика и развој ќе ги разгледува тие движења на една од своите седници пред отпочнувањето на годишните одмори. Тоа го изјави претставник на Министерството за развој на седница на Комисијата за економска политика и развој. Но за жал таа преземена обврска Министерството за развој не ја исполни пред членовите на Комисијата откако ги изврши консултациите во Владата. Најверојатно податоците кои што тогаш ги имаја за првите 6 месеци од остварувањето на Макро-економските движења во Република Македонија и по она што можеше да се чуе од нивните претставници не и одговараа на желбите и беа вратени на преработка истите ги побаравме во месец септември, сепак во месец септември не ги добивме.

Се поставува прашањето зошто не се доставува овој документ. Се поставува прашањето што е стравот за доставувањето на документот и соочување на фактите онакви какви што се позитивни или негативни

XXI/8.-

и сметам дека тие постигнати резултати хави се, такви се треба да се соочиме не само Владата, туку и Парламентот и сите останати чинители во Република Македонија, бидејќи со криење на фактите можеме само да доведеме во полоша состојба наместо да нудиме поквалитетни решенија.

Затоа сме сведоци на едно големо шаренило на податоци кои се случуваат во јавноста. Ние во рок од еден месец слушнавме од едни институции дека општествениот производ во Република Македонија е 800 долари по жител. Премиерот излезе со податок на телевизија во своето интервју дека општествениот производ во Република Македонија е 1.600 долари по жител. Одредени стручњаци од оваа проблематика во Република Македонија тврдеа дека општествениот производ е 1.280 долари беше нивниот податок. Исто така се соочивме и со факти да за првите 6 месеци во Република Македонија имавме пораст, односно опаѓање на индустриското производство од 3%, па веднаш во октомври месец се соочуваме со податоци и за подрастичен пораст на индустриското производство во однос на октомври 1996 година и за драстичен пораст на извозот во Република Македонија.

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ: (Продолжение)

Ова се само неколку аргументи кои што потврдуваат за најразлични податоци со кои се соочуваме, а ние како пратеници се наоѓаме во една незгодна ситуација, бидејќи Владата не ни доставува документ со која таа точно и децидно ќе ни ги каже макро-економските агрегати што се постигнати во минатата година.

Можеби, се поставува дилемата зошто овие податоци нагло скокнуваат кога ќе започнат преговорите со ММФ и институциите. И, јас, за прв пат годинава се сретнав со едно пишување во неделник, близок до Владата што коментираше став на ММФ и навистина неznam како да го сватам, во кој што напис вели дека ММФ ги оневозможува мерките за зголемување на извозот во земјите што се во транзиција. Земете го тој неделник, ќе прочитате за прв пат каква констатација имаше. Навистина, тој предизвика едно двоумење кај мене што е вистината.

Трето, членот 18 од Законот аз буџет вели "Предлогот на буџетот на РМ го утврдува Владата и го доставува во Собранието на РМ за донесување во месец ноември". И во овој случај тоа не е направено. Ние го добивме овој документ на 1.12.1997 година. Не сум од оние кој сега ќе речат еве за ситница 30.11. или 1.12., што менува еден ден. Сметам дека доколку го добиевме буџетот барем кон средината на ноември, ќе можевме да водиме поквалитетна расправа. А, сега кога го добивме на 1.12.1997 година времето е такво, што ние, пратениците, моравме да бидеме претворени во машини кои секојдневно пресметуваат проценти и бројки за да дојдат до некои свои сознанија, бидејќи образложението што

е дадено во буџетот, сепак, не е во онаа мерка во која што требаше да го надополнат останатите придружни документи што требаше да го придружуваат буџетот.

Затоа, сметам дека изостанува, во овој случај, неколку работи, неколку сознанија. Пред се, изостанува оценката за глобалните економски состојби во земјата.

Второ, оценката за остварените резултати во економијата во изминатата година, односно во годинава што трае.

Потоа, изостануваат ефектите од извршената девалвација во РМ, односно изостануваат како информација за нас што ќе биде поткрепена со бројки.

Изостануваат сознанијата за положбата на големите извозници во РМ.

Би се задржал со неколку зборови и реченица на буџетот што ние предложен.

Според експозето на премиерот на Владата на РМ една од главните функции на вкупната политика за нареднава година е профилирање на отворено и пазарно ориентирано стопанство.

Во оваа прилика сакам да ве потсетам за следново, во макроекономската политика на РМ за 1997 година, во Сл.весник број 69 од 1997 година стои како една од целите и задачите на Владата на РМ дека, до крајот на годината ќе се донесат: Законот против монопол. законот за денационализација, законот за колатерала, законот за стечај и ликвидација, новиот закон за царини и уште неколку законски решенија што ги донесовме во текот на годината.

Законите што Владата си ги постави како своја задача и цел во макроекономската политика за 1997 година, што ги напмнав, не се донесени. Имено, Законот против монопол што го немаме погледано ниту е доставен некогаш до нас. Законот за колатерала исто така, законот за денационализација го разгледавме во фаза на нацрт и се прашуваме кога ќе го усвоиме. Законот за стечај го донесовме но ќе го применуваме од мај 1998 година, за кое и што и тогаш зборувам дека не е добра една таква постапка.

Сега се поставува прашањето се откажува ли Владата од создавање на тој амбиент за пазарно и отворено стопанство со донесување на овие закони што воопшто не ги спомнува, барем во оние документи што ние можевме да ги погледаме за донесување за оваа година или го менува курсот за да создаде нови услови за отворено пазарно стопанство?

Минатата година во макроекономската политика стоеше, како главна цел зацртана дека марката ќе остане на 27 денари. Бевме убедувани во сите документи од оваа говорница дека од тој курс нема отстапување. Ама, баш ништо неможе ниту, најголемите булджерери да не помрднат од тоа. Бевме сведоци на девалвација од 16%.

Годинава, од претставниците на НБ, од премиерот, ги слушаме истите реченици. "годинава се одлучивме за цврст девизен курс, за курс на денарот од 31 денар по марка." Истите аргументи што минатата година беа наведувани дека за тоа марката да остане на 27 денари се наведуваат и оваа година.

Меѓутоа, сведоци сме дека се покажа дека тие аргументи не ја издржаа критиката на времето.

Трета работа, во излагањето на премиерот, во настапите на поединиц претставници на Владата се вели дека главна цел во нареднава година е зголемување н извозот. Но, сметам дека немаме некои цврсти аргументи и параметри што и ова тврдење ќе го потврдат.

Имено, јас ги имам податоците само за првите 6 месеци од 1997 година и, според тие податоци, може да се забележи дека имаме драстичен пад на индустриското производство во традиционално извозните гранки од РМ. Готовите текстилни производи бележат пад за првите 6 месеци, за нив зборувам, бидејќи други податоци, реков, немаме, не ни се достапни, бележат пад од 23,4%. Предивото и текстилното предиво бележи пад од 15,7%. Производството на кожа и крзно бележи пад од 24,7%, производството на обоени метали бележи пад од 24,8%. Па, се поставува прашањето врз основа на што тогаш се темели тврдењето дека годинава ќе имаме зголемен извоз кога традиционално извозените гранки бележат пад на индустриското производство во РМ?

Точно е дека пазарот е мал, тоа што го истакна премиерот е еден до ограничувачките фактори. Дека излезот мораме да го бараме на странските пазари. Но, точно е и тоа дека Македонија, барем до сега нема извозна стратегија за извоз на своите производи. Без една, би рекол, агресивна извозно-трговска стратегија РМ и во нареднава година, во 1998 година ќе се соочи со истиот проблем за извозот, со кои се соочуваат нашите стопанственици.

Јас сум голем скептик и уште на едно тврдење што беше овде изенсено и не верувам на тврдењето дека во Македонија во 1998 година ќе се забележи значителен развој, односно ќе се зголемат инвестициите. Ова свое тврдење го темелам на следното:

Прво, кои се главните фактори што треба да ги зголемат инвестиционите вложувања во РМ, тоа што се важни фактори воопшто во економијата? Тоа се: домашното штедење, акумулацијата на стопанството, странски директни инвестиции и кредитирањето. Што во РМ имаме од овие фактори?

Штедењето, како еден од главните извори на инвестициите во РМ е толку искомпромитирано и што во еден догледен период навистина не ќе можеме да се надеваме на овој извор на инвестиции.

Второ, сопствената акумулација на стопанските субјекти во РМ е драстично опадната и од тој фактор неможеме да се надеваме на ништо.

Сведоци сме, иако сакаме да прикажеме дека имаме директни странски инвестиции, дека сме на последно место од земјите во транзиција, можеби на последно место во Европа за директни странски инвестиции.

Значи, доаѓаме со сознанието дека единствен наш извор за инвестираме се кредитите, странските кредити. И, она што овде беше изнесено дека следната година ќе имаме преку 200 милиони марки инвестиции, странски инвестиции е лага и мора да се каже дека се тоа

XXII/6

странски кредити што ќе мораме да ги враќаме. Значи, дека тие ќе се претворат во домашни извори на инвестиции, односно ние ќе мора да ги враќаме.

Затоа сметам, очигледно се разликите што постојат по однос на прашањето за буџетот и дека е потребно овој буџет да се врати на доработка, да се седне уште еднаш, да се согледаат сите забелешки што ги имаат Комисиите, парламентарните комисии, бидејќи ние имавме состојба по разни комисии во текот на вчерашниот ден да расправаат. Извештаите на комисиите, како работни тела на Парламентот ни пристигнуваа и во текот на денешниот ден. Значи, Владата освен премиерот што е тука присутен останатите членови на Владата не ги погледнале тие извештаи и дека немаат свое мислење по извештаите и мислењата на телата на Парламентот на РМ. Тоа е уште еден аргумент за кој што сметам дека овој буџет треба да се врати на доработка и да седнеме да направиме усогласување.

Благодарам.

ТИТО ПЕТКОВСКИ:

Дали некој друг се јавува за збор? (Не)

Бидејќи повеќе никој не бара збор, го заклучувам претресот во начело.

Молам, известете ги пратениците да влезат во салата.

Го заклучив претресот во начело, но поради немање кворум не можеме да работиме повеќе.

Со работа ќе продолжиме во вторник во 12,00 часот

Тоа е 23 декември, во 12,00 часот,

(Седницата прекина со работа во 19,10 часот)